

රෝගිනිකස්ස ජූත්‍රය

අනුරාධපුර, ලබුනෝරුවකඤ්ඤ ආරණ්‍ය සේනාසනයේ
ධර්මාවායී,

**සුඝෝසාද මානිකඛවල සුදස්සන ස්වාමීන්
වහන්සේ**

2011.12.17 වැනි දින

ඕස්ට්‍රේලියාවේ, සිඩ්නි නගරයේ, ලංකාරාමයේදී
පැවැත්වූ දේශනයකි.

මුද්‍රණය

ධම්මානන්ද පිණ්ඩි.

පරිගණක අක්ෂර සංයෝජනය

පද්මා කරුණාතිලක

ප්‍රකාශක

එන්.එච්.විතාරණ,

½ ධර්මරාජ පාර, ඉසිදිත් නගරය,

මාතර.

මෙම ධර්ම සංග්‍රහයේ පිටපතක් ලබාගැනීම සඳහා විමසන්න:-

එන්. එච්. විතාරණ 0715346797 හෝ 0412221916

තිලංකා විතාරණ 00441494259558

රංගිකා විතාරණ 0061286773595

පද්මා කරුණාතිලක 0061298729515

ප්‍රස්ථාවනාව

ශ්‍රී සම්බුද්ධ සච්ඡයන් වහන්සේ පන්සාලිස් වසක් මුළුල්ලෙහි දේශනාකොට වදාළ තෙවලා දහම සැම තැන් ඒකරසයෙන් සමන්විත වේ. සංවෘති පරමාර්ථ වශයෙන් ද්විධාහින්න වූයේ නමුත් විමුක්තිය ම ඒකාලම්භන කොට පැවතීම බුදුසමයට ම අනන්‍ය වූ විශේෂත්වයකි. වෛනේය ජනයාගේ අධ්‍යාශ්‍යානුරූපිතාව මත සංවෘති හා පරමාර්ථ වශයෙන් හේද ගත තත් ධර්ම අතුරින් ඓතිහාසික හා පාරලෝකික හිතාර්ථය ද අනුක්‍රමයෙන් මෝක්ෂාර්ථය ද සාධනය සඳහා සම්මුති සත්‍යය පදනම් කොටගත් දේශනා ඉවහල් වේ. පරමාර්ථ දේශනා වනාහි සංසාර දුක්ඛයෙන් අතමිදීම පිණිස වූ සෘජු මාර්ගය යි. ස්කන්ධ, ධාතූ, ආයතන, ප්‍රතිත්‍යසමුත්පාද, සත්‍යය, ඉන්ද්‍රිය ආදී වශයෙන් දක්නට ලැබෙනුයේ එම ධර්මයන් ය.

සංවෘතිය හෙවත් සම්මුතිය යනු සත්ත්ව, පුද්ගල, ආත්ම සංකල්ප මත ගොඩනැගී ඇති දැනුම් සම්භාරය යි. චක්‍ෂුරාදී ඉන්ද්‍රියයන් තුළින් ලබන එම ඉන්ද්‍රිය ප්‍රත්‍යක්ෂ ඥානය ලෝකික ධර්ම විෂය කොට පවතී. බුදු සමය තුළ සම්මුති සත්‍යය යන යෙදුම භාවිත වන අතර එයින් ගම්‍ය වනුයේ ලෝක ව්‍යවහාරය බුදුසමය තුළ ද ස්ථාපිතව ඇති බව යි. කම්මස්සකත සම්මාදිට්ඨිය සඳහා පාදක වී ඇත්තේ මෙම සම්මුතිය යි. ‘දුන් දේ විපාක ඇත’ ආදී වශයෙන් දැක්වෙනුයේ එම සම්මා දිට්ඨිය යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මුතිය දේශනාව සඳහා යොදාගැනීමට හේතු වූ කරුණු අටක් අංගුත්තර නිකාය අට්ඨකථාවෙහි දැක් වේ. එනම්:

1. ලැජ්ජා භය දෙක ප්‍රකාශ කිරීම,
2. කර්ම ස්වකීයතාව දැක්වීම,
3. ඒ ඒ පුද්ගලයන් කළ කර්මාන්ත දැක්වීම,
4. ආනන්තර්‍ය කම්ම පස දැක්වීම,
5. සතර බ්‍රහ්ම විහරණ දැක්වීම,
6. පූර් වේ නිවාසය දැක්වීම,
7. දක්ඛිනා විසුද්ධිය දැක්වීම,
8. ලෝක ව්‍යවහාරය නො හරනා පිණිස

යනුවෙනි. ලෝකය තුළ සැබෑ මනුෂ්‍යයෙකු ගොඩනැගීමට හා සාරධර්මෝපයුක්ත සමාජයක් ගොඩනැගීමට එය මහත් පිටුබලයක් වේ. බුද්ධ දේශනා තුළ සෑහෙන ප්‍රමාණයක් මෙබඳු සම්මුති දේශනා සඳහා කැප වී ඇති බව කිව යුතුය.

එහෙත් සම්මුති සත්‍යය යනු ඒකාන්ත වූ අන්තිම සත්‍යය නො වේ. සම්මුතිය හෙවත් ව්‍යවහාරය මත ගොඩනැගී ඇති එය සංශ්ලේෂණ හා විශ්ලේෂණ මගින් විමර්ශනය කිරීමේදී අතුරුදන් වෙයි; හෙවත්, එහි උභයා දක්නට ලැබේ. එහෙත් කවරාකාර හෝ විමර්ශන තුළින් හමුවන අවසාන සත්‍යය එසේ වෙනස් වන්නක් නො වේ. එහෙයින් ඊට පරමාර්ථ සත්‍යය යැයි කියනු ලැබේ. එය චිත්ත, වෛතසික, රූප, නිබ්බාන යනුවෙන් වතුර්විධ ය. මෙයින් පළමු තුන සංඛ්‍යා පරමාර්ථ වන අතර නිර්වානය අසංඛ්‍යා පරමාර්ථය කි. ලෝකය තුළ හමුවන කවරක් වුව ද විමර්ශනය කිරීමේදී එහි ආවසානික ප්‍රතිඵලය වශයෙන් මෙම පරමාර්ථ ධර්ම මතු වේ. අප මිනිසා හෝ සත්ත්ව නාමයෙන් ව්‍යවහාර කරනු ලබන දෙය විමසීමේ දී මෙම පරමාර්ථ ලක්ෂණ හමුවනු මිස, යථාර්ථ වශයෙන් සත්ත්වයෙකු නො ලැබේ.

මේ පිළිබඳ විමසීමේ දී බොහෝ බෞද්ධයින් වරදවා ගන්නා කරුණක් මෙහි දී සඳහන් කළ යුතු ය. “සත්ත්වයෙකු ඇත” වශයෙන් සම්මුතිය තුළ ම පිහිටා සිටීම ශාස්ත්‍රවාදයට වැටීමකි. පරමාර්ථ ධර්ම විමර්ශනය කොට මෙහි පාරමාර්ථික ව “සත්ත්වයෙකු නැතැ”යි කීම උච්ඡේදවාදයට වැටීමකි. බුදුසමය තුළ එක් අන්තයක් අතහරිනුයේ අනෙක් අන්තයට වැටීමෙන් නො වේ. එහෙත් නො දැනුවත්වම බෞද්ධයින් පවා යථෝක්ත දෘෂ්ටිකෝණ පතිතවනු දක්නට ලැබේ. එසේ හෙයින් ශාස්ත්‍රවාදයට නො වැටී උච්ඡේදවාදයෙන් මිදීමට ද, උච්ඡේදවාදයට නො වැටී ශාස්ත්‍රවාදයෙන් මිදීමට ද වගබලාගත යුතුය. සත්ත්වයෙකු ඇතැයි කීම දුෂ්කර කරුණක් නො වේ. ශරීරය හා සිත් කොටස්කර බලා සත්ත්වයෙක් නැතැයි කීම ද එසේම දුෂ්කරවූවක් නො වේ. තවද, “සම්මුතියට නම් සත්ත්වයෙකු ඇත; එහෙත් පරමාර්ථයට අනුව සත්ත්වයෙකු නැතැ”යි කීම ශාස්ත්‍ර හා උච්ඡේද යන දෙකට ම වැටීමකි. එහෙයින් මෙබඳු තැන් නිරාකරණය කරගැනීම කාලෝචිත වූවකි. එයම නිර්වාන මාර්ගය සෙවීම යැයි ද කිව යුතුය.

මේ කුඩා ධර්ම ග්‍රන්ථයෙන් වුව ද ඒ සඳහා සෑහෙන ආලෝකයක් වැටී ඇති බව පෙනේ. මෙය ලබුනෝරුවකඤ්ඤ ආරණ්‍ය සේනාසනයෙහි ධර්මාවාය්‍යී, පූජනීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේ කළ දේශනයක් පිටපත් කිරීමකි. මෙහි පාඨශෝධනාදියට විවේකයක් නො මැති වූ අතර තනහි තනහි ලේඛණ උණනාවයන් තිබිය හැකිය. දේශනයක් පිටපත් කිරීමේදී වන පුනරුක්ති හා අතුරු වාක්‍ය ඛණ්ඩ

ආදියෙන් වෙහෙස නො ගැනීමට පාඨකයා වග බලා ගත යුතු වන අතර මෙයින් ප්‍රකාශවන අනුෂ්‍රත්තම ගම්හිර ධර්මය කෙරෙහි සිත් යොමු කිරීම වඩා යහපත් බව කිව යුතුය.

මෙම ධර්මදානමය කුසල බලයෙන් දේශකයානන් වහන්සේට හා මෙම සත්කායථීය වෙනුවෙන් දායක වූ සැමදෙනාට ම සකලාභිවාද්ධිය වේවායි අවසාන වශයෙන් ආශීංසනය කරමු.

මෙයට,
ශාසනස්ථිතිකාමී,
නිකවැවේ සුබෝධී හිමි.

පුණ්‍යානුමෝදනාව

මෙම ධර්මදානමය කුසලය සඳහා අවස්ථාව උදාකර දුන් දේශකයානන් වහන්සේ වන අති පූජණීය මාන්කඩවල සුදස්සන ස්වාමීන් වහන්සේද, මෙම ධර්ම පුස්තකයට පෙරවදනක් සපයා දීමට සැලසුම් කළ ලබුනෝරුකන්ද ආරණ්‍යවාසී රාහුල හිමිපාණන් වහන්සේද, දීර්ඝායු ශ්‍රී සම්පත් අභිවර්ධනය වේවා, නිදුක් නිරෝගිව බොහෝ කලක් ආයු වළඳා පාරමී බල සපිරි පැතු බෝධියෙන් උතුම් නිවනින් සැනසීමට මේ කුසල් ශක්තිය හේතු වේවා!

පරලෝසැපත් අපගේ ආදරණීය පියාණන් වහන්සේ වන, විශ්‍රාමලත් විදුහල්පති, එස්.එච්.විතාරණ මහතාට ද, පරලෝසැපත් අපගේ ආදරණීය මෑණියන් වහන්සේ වන, විශ්‍රාමික ආචාරිණි, පී.විතාරණ මහත්මියට ද, මාගේ ආදරණීය භාය්‍යාව වූ, 2003 වර්ෂයේදී පරලෝසැපත්, මාතර සුජාතා බාලිකා විද්‍යාලයේ ආචාරිණිව විසූ, ශ්‍රීමතී නාලිනී පෙරේරා හෙවත් නාලිනී විතාරණ මහත්මියට ද, 1976 වර්ෂයේදී හදිසි අනතුරකින් පරලෝසැපත්, අපගේ ආදරණීය සොහොයුරු, ඩොනල්ඩ්සන් ඉසානඤ්ඤ භක්මන විතාරණ මහතාට ද, දයාබර භාය්‍යාවගේ දෙමව්පියන් වූ ඒ.ආර්.පෙරේරා මහතා සහ ඩබ්.ඩී.එල්.රත්නායක මහත්මිය ද ඇතුළු නැසීගිය සියළුම ඥාති මිත්‍රාදීන්ටත්, මෙම ධර්මදානයෙන් ජනිත කුසල බලයෙන් සසර හව ගමන කෙටි වී, පරම ශාන්ති ලක්ෂණ අමාමහ නිර්වානාවබෝධය පිණිසම හේතුවේවා.

මෙම ධර්මදානමය පුණ්‍යකම්යේ කුශල බලයෙන් අපගේ අකුශල කම් විපාක, අසනීප, අපල, උපද්‍රව දුරුවේවා!!! යහපත සෙත ශාන්තිය සැලසේවා; කල්‍යාණ මිත්‍ර සත්පුරුෂයන්ගේ ආශ්‍රය නිරතුරුව ලැබේවා; දාන ශීල භාවනාදී කුශල පාරමිතා සපුරා ගැනීමේ ශක්තිය, බලය, වීර්‍යය නිරතුරුව පහළවේවා; නිර්වානාවබෝධය පිණිසම මෙම උදාර ධර්ම දානමය කුශලය පාරමී බවට පත්වේවා!!!

තවද, මුණුබුරු මිනිබිරියන් ද, ලේලිවරුන් සහ බැනාට ද, සහෝදරියන්ට ද, සියළුම ඥාති මිත්‍රාදීන්ට ද, මෙම ධර්ම දානමය කුශල බලයෙන් නිදුක් නිරෝගි සැප හා දීර්ඝායු ලැබ දාන ශීල භාවනාදී කුශල පාරමිතා සපුරාගැනීමේ ශක්තිය, බලය, වීර්‍යය ලැබේවා.

මෙම දේශනා මාළුව පටිගතකර පරිගතක අක්ෂර සංයෝජනය කර අත්පිටපත් සැකැස්මට බොහෝ වෙහෙස මහන්සි වූ ඕස්ට්‍රේලියාවේ වෙස්ට්

පෙනන්ට හිල් හි සිටින මගේ සහෝදරිය වන පද්මා කරුණාතිලක මහත්මියගේ එම උත්සාහය නො වන්නට මෙම ධර්ම පුස්තකය එළි දැක්වීමට අවස්ථාව නො ලැබෙනු ඇත. එම සත් කායඝීයද පින්දීමෙන් සිහිපත් කරමි.

මෙම සත් කායඝීය වෙනුවෙන් මාතර දේශබන්දු කේ.පී.මුනිදාස මහතා, රාජගිරියේ මානෙල් පෙරේරා මහත්මිය, මාතර කේ.සී.විදානපතිරණ ගුරු මෑණියන්, තෙලිජ්ජවිල ජිනසේන විදානගම ගුරු පියාණන් සහ තෙලිජ්ජවිල, එච්. ඒ. අමරතුංග මහතා යන අය පිංදීමෙන් සිහිපත් කරමි.

තෙරුවන් සරණයි.

එන්. එච්. විතාරණ.

අංක 1/2, ධර්මරාජ පාර,

ඉසදින් නගරය,

මාතර.

2013.07.09.

දුරකථන: 041 2221916

071 5346797

පිළිගැන්වීම

අප ඉපදුන ලෝකය ස්ථිරව පවතින බවට නිත්‍ය සක්කාව තුළ සිටිමින් අනිත්‍ය මනසිකාරය කිරීම බොහෝ විට අප අතින් සිදුවන දෙයකි. මෙවන් මිත්‍යාවක සිටින්නා වූ අපට නිර්මල බුදු දහම අවබෝධ කර ගැනීමට බොහෝ උපකාර වන කළ‍යාණ මිත්‍රයන් වහන්සේ නමකි, පූජණීය මාන්කඩවල සුදස්සන නාහිමිපාණන් වහන්සේ. ගෞරවණීය නාහිමිපාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ඉතා වටිනා දේශනාවක් මේ ධර්ම පුස්තකයට ඇතුළත් කර ඇත.

2011 වර්ෂයේ අග භාගයේදී ඕස්ට්‍රේලියාවේ, සිඩ්නිහුවර, ශ්‍රී ලංකාරාම විහාරස්ථානයේදී ගෞරවණීය මාන්කඩවල සුදස්සන නාහිමිපාණන් වහන්සේ රෝහිතස්ස සූත්‍රය ඇසුරු කරමින් දවස පුරා පැවැත්වූ ධම් දේශනා මාලාව ධර්ම පුස්තකයක් බවට පත්කිරීමට ලැබීම මා සිදුකරගත් මහා පුත්‍රාකමීයක් ලෙස සලකමි.

අප අවිද්‍යා අක්කාරයෙන් මුදවා ගැනීමේ පරම අදහසින් මේ අසිරිමත් බුදුදහම අපහට අවබෝධකරවීමට අප්‍රතිහත ධෛර්‍යයක් දරන අති පූජණීය මාන්කඩවල සුදස්සන නාහිමිපාණන් වහන්සේට චතුරායඝී සත්‍ය ධර්මය අවබෝධයෙන් උත්තම අමා නිවන් සුව ලැබේවායි ඉතසිතින් ප්‍රාර්ථනා කරමින් මේ දහම් පුස්තකය ඉමහත් ගෞරවයෙන් නමස්කාර පූර්වකව පිළිගන්වමි.

එන්. එච්. විතාරණ.

නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

2. 3. 6.

රොහිතස්සසුත්තං.

107. සාවඤ්ඤියං ---

එකමන්තං ධීනො ඛො රොහිතස්සො දෙවසුත්තො භගවන්තං එතදවොච. යඤ්ඤා භගවන්තෙ, න ජායති න ජීයති න මීයති න චචති න උප්පජ්ජති සක්කා භු ඛො සො භගවන්තෙ ගමනෙන ලොකස්ස අන්තො ඤාතුං වා දට්ඨං වා පාපුණිතුං වාති.

යඤ්ඤා ආවුසො න ජායති න ජීයති න මීයති න චචති න උප්පජ්ජති නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමිති.

අච්ඡරියං භගවන්තෙ, අබ්භුතං භගවන්තෙ, යාවසුභාසිතමීදං භගවන්තෙ, භගවතා, යඤ්ඤා ආවුසො න ජායති න ජීයති න මීයති න චචති න උප්පජ්ජති නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමිති.

භූතපුබ්බාහං භගවන්තෙ, රොහිතස්සො නාම ඉසි අභොසිං භොජ්ජුත්තො ඉද්ධිමා වෙහාසඬගමො. තස්ස මය්‍හං භගවන්තෙ එවරුපො ජවො අභොසි: සෙය්‍යථාපි නාම දළ්භධම්මා ධනුග්ගහො සික්ඛිනො කතභජො කතයොග්ගො කතුපාසනො ලහුකෙන අසනෙන අප්පකසිරෙනෙව තිරියං තාලච්ඡායං අතිපාතෙය්‍යං.

තස්ස මය්‍හං භගවන්තෙ, එවරුපො පදච්ඡිනාරො අභොසි: සෙය්‍යථාපි නාම පුරඤ්ඤා පච්ඡිමො සමුද්දො. තස්ස මය්‍හං භගවන්තෙ, එවරුපං ඉච්ඡාගතං උප්පජ්ජි: “අහං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං පාපුණිස්සාමි”ති.

සො ඛවාහං භගවන්තෙ එවරුපෙන ජවෙන සමන්තාගතො එවරුපෙන ච පදච්ඡිනාරෙන අඤ්ඤානෙව අසිතපිතධායිතසායිතා අඤ්ඤා උච්චාරපස්සාවකම්මා අඤ්ඤා නිද්දාකිලමප්පච්චිනොදනා වස්සසනායුකො වස්සසනජීවී වස්සසනං ගන්තො අප්පකා ච ලොකස්ස අන්තං අන්තරාව කාලකතො.

අව්ජරියං හන්තෙ, අබ්භූතං හන්තෙ, යාවසුභාසිතමීදං හන්තෙ, හගවතා: “යකු බො ආවුසො න ජායති, න ජීයති, න මීයති, න වචති, න උප්පජ්ජති, නාහං තං ගමනෙන ලොකස්ස අන්තං ඤාතෙය්‍යං දට්ඨෙය්‍යං පත්තෙය්‍යන්ති වදාමි”ති.

න බො පනාහං ආවුසො, අප්පජා ලොකස්ස අන්තං දුක්ඛස්ස අන්තකිරියං වදාමි. අපි වාහං ආවුසො ඉමස්මිඤ්ඤෙව ඛ්‍යාමමත්තෙ කලෙබරෙ සසඤ්ඤිමිහි සමනකෙ ලොකඤ්ච පඤ්ඤාපෙමි, ලොකසමුදයඤ්ච ලොකනිරොධඤ්ච ලොකනිරොධගාමිනිඤ්ච පටිපදන්ති.

ගමනෙන න පත්තබ්බො ලොකස්සන්තො කුදාවනං,

න ච අප්පජා ලොකන්තං දුක්ඛං අත්ථි පමොවනං.

තස්මා හවෙ ලොකච්ඡ සුමෙධො ලොකන්තගු වුසිතබ්බමචරියො,

ලොකස්ස අන්තං සමිතාථ ඤාතො නාසිංසති ලොකමිමං පරඤ්චාති.

ධම්මවණ්ණාභිලාශී, ශ්‍රද්ධා බුද්ධිසම්පන්න, කාරුණික පින්වතුනි,

මේ පින්වත් සියලුදෙනාම දැන් මේ සුදානම් වෙන්නෙ, සසර දුක් ගිනි නිවෙනු පිණිස, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සඤ්ඤාමයෙන් බිඳක් ශ්‍රවණය කරන්නට. ඒ නිසා හැම දෙනාම බොහොම උවමනාවෙන්, තුනුරුවත් කෙරෙහි පැහැදීම ඇති කරගෙන, මේ අවස්ථාවෙදී මේ ධර්මය ශ්‍රවණය කරන්නට ඕන. අපි අද සමාදන් වෙච්ච සිලයේ අරියත් අපට වැටහෙච්ච, මේ ධර්මය තේරුනොත්.

මේ පින්වතුන් දන්නව, ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ උනහම, මුල් කාලෙදී බුදුරජාණන් වහන්සේ කාටවත් සිල් දිදී හිටියෙ නෑ, භාවනා දුන්නෙ නෑ, ධර්ම දේශනා කළා. ඒ දේශනාව අවසානයේදී, බොහෝ දෙනෙක් මාග්ගී ඵල ලැබුව. සමහර අය ධර්මය තේරුම් ගත්ත. ඊට පස්සෙ, ඒ ධර්මය තේරුම් ගත්ත අය, ඉතුරු ටික සාක්ෂාත් කර ගන්න සිල් සමාදන් උනා, භාවනා කළා. ඒ වගේ, මේ ධර්ම

දේශනාව තුළ තියෙනවා, භාවනාමය ආනිසංසය. සීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියන ත්‍රිශික්ෂාව ඇති කරගන්නට ඕන කුමක් සඳහාද කියන කාරණාව. ඒ නිසා මේ දේශනාව තුළින්, අපි සිල් ගත්ත, සීලයෙහි ආනිසංසත්, මේකටම ඇතුළත් වෙනව. අපි සිල් ගත්තෙ මොකටද කියන කාරණාවත් අපට මේ දේශනාව තුළින් පැහැදිලි කර ගන්න පුළුවන්. ඒ නිසා, මේ ධර්මය හොඳට සකසා කියන්නෙ, ආදරයෙන් අහන්නට ඕන.

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා: **අනමනග්ගෝයං හික්ඛවේ සංසාරො, පුබ්බාකොට්ඨ න පඤ්ඤායති. අවිජ්ජා නිවරණානං සත්තානං තණ්හා සංයොජනානං අප්පහානාය සක්ඛාවිතං සංසරිතං මමංවෙව, කුම්භාකංච:** මහණෙනි, මේ සසර අති දීඝියි, මේ අති දීඝි සංසාරයේ මුල් කෙළවරක් පෙනෙන්නෙ නෑ, පනවන්න පුළුවන් කමක් නෑ. අවිද්‍යාව නැමති නිවරණයෙන් වැහිල, තණ්හාව නැමති සංයෝජනයෙන් බැඳිල, නුඹලත් මමත් බොහෝ කලක් මේ සසරෙ ඒ මේ අත දුවන ලදී, සැරි සරණ ලදී, කියල පෙන්වනව.

එහෙම පෙන්වල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, නිකම්ම මේ සසරෙ දිව්ව, සැරිසැරුව නො වෙයි, මේ දීඝි සංසාරෙ එනකොට, තමන්ගේ ආදරණීය මව මැරුණු වෙලාවෙ අඬපු කඳුළු එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, සතර මහා සාගරයෙ ජලයට වඩා වැඩියි. ඒ වගේම තමන්ගේ ආදරණීය පියා, ඒ වගේම සහෝදරය, සහෝදරිය, දුවා, පුතා අනිත් ඥාති හිතෙහින් නැති උනාමත් එහෙමයි. අඬපු කඳුළු එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, මේ සිවු මහා සාගරයෙ ජලයට වඩා වැඩියි කියල, වෙන වෙනම. ඒ විතරකුත් නො වෙයි, මේ අතීත සංසාරෙ එනකොට, තිරිසන් ආත්මවල උපදිනකොට, මස් පිණිස මරණ වෙලාවෙදී, ගෙළ සිඳිනකොට ගලාගෙන ගිය රුධිරය එකතු කරන්න පුළුවන් නම්, සතර මහා සාගරයෙ ජලයට වඩා වැඩියි කියල පෙන්නුව.

පින්වතුනි, අප හැම කෙනෙක්ම මෙව්වර සසර දුක් වින්ද අය. ඒත් හවයෙන් වැහිල නිසා අපට පෙනෙන්නේ නෑ. අපට නො පෙනුනත්, හවය තුළ එහෙම දුකක් තියෙන නිසා, හවයෙ ඉන්න සත්ත්වයන් එබඳු දුකක් විඳින නිසා, අනුකම්පාවෙන් ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේලා ලෝකයේ පහළ වෙන්නෙ. ඉතින් මේ ලෝකයාගේ අදහස් දන්න නිසා බුදුරජාණන් වහන්සේ ඔය ටික දේශනා කරල, මෙහෙමත් දේශනා කරනව.

“මහණෙනි, මේ පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නාවූ ශ්‍රාවණවත් ආයාසී ශ්‍රාවකයෙකු හැරෙන්නට, අනිත් කවුරුවත් මගේ වචනය විශ්වාස කරන්නේ නෑ” කියල. අඬපු කඳුළු මුහුදේ වතුරට වඩා වැඩියි කිවුවහම අපට හිතෙන්නේ මේ ටිකක් බර කරල පෙන්නන්න හදනව, මේ අති වණ්ණාවක්, ටිකක් බය කරන්න හදනව වගේ කියල. නමුත් බුදුහාමුදුරුවෝ කියන්නේ කෙනෙක්ව යහපත් මාගීයට ගන්නවත් බොරු කියන කෙනෙක් නොවෙයි. අපි හැමෝම මෙච්චර සසර ආපු හින්දමයි, මෙච්චර සසර දුක් වින්ද හින්දමයි, අනුකම්පාවෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයේ පහළ වුනේ.

ඉතින් ලොවුතුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක් ලෝකයේ පහළවෙලා, ලෝකය තුළ හැමදාම පවතින, නමුත් ලෝකයාට නො පෙනෙන ඇත්තක් තියෙනව. ඒ ඇත්ත මතු කරල, පෙන්නුවහම, ඒ දහම අවබෝධ කරගෙනමයි මේ දුක් සහගත සසරින් එතෙර වෙන්න වෙන්නේ.

ඉතින් අද, අපට බොහොම වාසනාවත්ත කාලයක්. අපට මනුෂ්‍ය ආත්ම භාවයක් ලැබිල තියෙනව. බුද්ධෝත්පාද කාලයක් ලැබිල තියෙනව. ඒ සසර දුක් ගිනි නිවන සද්ධමීය තියෙන වටපිටාවක් හම්බවෙලා තියෙනව. මේ අවස්ථාවේදි ඕන, අප තුළින් උපදින ශ්‍රද්ධාව. ඒ ශ්‍රද්ධාවේ ලක්ෂණය කියන්නේ, වෙන මොකුත් නො වෙයි, ඒ සද්ධමීය ඇහෙන වෙලාවේදි, බොහෝම උවමනාවෙන් සිත, කන් යොමු කරල ශ්‍රවණය කරන බවම ශ්‍රද්ධාවේ ලක්ෂණය. අන්න එහෙම වුනොත් අපට මේ ජීවිතයේ මේ දුකෙන් මිදෙන්න පුළුවන්. ඉතින් විශේෂයෙන්ම, මේ ධර්මය මනාව ශ්‍රවණය කළයුත්තේ ඇයි කියන කාරණාව මතක් කරන්නේ, මේ වගේ දුක් සහගත සසරක ආපු අපට මේ සසරෙන් එතෙර වෙන්න තියෙන්නේ මේ සද්ධමීය නිසා.

විශේෂයෙන්ම මා අද දවසෙදි මාතෘකා කළ සූත්‍ර පාඨයක් තියෙනව, මේකේ අර්ථය ගොඩාක් ගැඹුරුයි. ඉතින් බොහොම උවමනාවෙන්ම, මේ දේශනාව ඔස්සේම හිත යොමු කළොත්, යම් පමණකට හෝ අපට තේරුම් කර ගන්න පුළුවන්. නමුත් නොයෙක් නොයෙක් සිතුවිලි එක්ක තර්ක කරමින්, සිතුවිලි අනුව ගිය මතසකට, මා කියන මේ කාරණා ටික තේරෙන්නේ නැතිවෙයි. මොකද, නිවරණ සහගත, ආශ්‍රව සහිත වචන අපට හොඳට හුරු පුරුදුයි. නිකම් අහකින් යද්දි වචනයක් ඇහුනත් හොඳට මතක හිටිනව. නමුත්, නිවරණ ගණයෙහි ලා නො වැටෙන,

අනාශ්‍රව ස්වභාවයෙන් යුක්ත, වචන, දහම් කරුණු අපට හුරු නැ, සසරෙදි. ඒ හින්ද, බොහෝකොට ඇහුවත් අමතක වන එකේ, යම්තම් අහල කොහොම මතක තියෙවිද? ඒ හින්ද, බොහෝම උවමනාවකින්, මේ කෙරෙහිම යොමුවෙලා අහන කෙනෙකුට තමයි, මේ දහම් කරුණු හොඳට මතක තියෙන්නෙ. මේ දේශනාව අවසන් වෙනකන් හොඳට අහගෙන හිටියොත්, අප ලබපු මනුෂ්‍ය ජීවිතය හිස් නො වන, වටිනා දහම් අවබෝධයක් අපට ලබාගන්න පුළුවන්වේවි.

එතකොට, ඒ සඳහා මා අද දේශනාවට මාතෘකා කළේ, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ සූත්‍ර පිටකයේ සංයුක්ත නිකායෙ නියෙනව රෝහිතස්ස සූත්‍රය කියල සූත්‍රයක්. මෙන්න මේ රෝහිතස්ස සූත්‍රයේ, රෝහිතස්ස කියන දෙවියා අහපු ප්‍රශ්නයකට බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙන උත්තරයක් තමයි මා මාතෘකා කළේ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ සැවැත් නුවර ජේතවනාරාමයේ ඉන්න වෙලාවෙදි, එක්තරා රාත්‍රියක, ජේතවනාරාම විහාර භූමියම ආලෝකවත් කරමින්, මේ රෝහිතස්ස කියන දෙවියා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ළඟට ඇවිල්ල අහනව, “ස්වාමීනි, භාග්‍යවතුන් වහන්ස, මා කාශ්‍යප සම්මා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ශාසනයේ, මහත් සාද්ධි ඇති, මහත් බල සම්පන්න, රෝහිතස්ස කියල සෘෂි වරයෙක්. මට නොයෙක් සාද්ධි අභිඤ්ඤාවන් තිබුනා. මට පුළුවන්කම තිබුනා සාද්ධියෙන් යන්න. පා ගමනින් යනව නම් මට පුළුවන් එක අඩියක් උස්සල අනිත් අඩිය නියන්න යොදුන් සියක් ඇතිනි. (යොදුන් සියක් කියන්නෙ හැතැප්ම 1600 ක් විතර.) එතකොට, ඒ මම, ලෝකයේ කෙළවර මොකක්ද කියල බලන්න කියල ගියා. මේ විශ්වයේ කෙළවර හොයන්න කියල ගිහිල්ල, කෙළවරක් හොයාගන්න බැරුවම කළුරිය කළා. මේ ලෝකයේ කෙළවර කොහොමද දකින්නෙ කියල?”

එතකොට, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “රෝහිතස්ස, පා ගමනින් ගිහිල්ල මේ ලෝකයේ කෙළවරක් දකින්න පුළුවන් කියල, මා කියන්නෙ නැහැ. පා ගමනින් ගිහිල්ල මේ ලෝකයේ කෙළවරක් දකින්න බැහැ. හැබැයි ලෝකයේ කෙළවරකට නො ගොස් දුක් කෙළවර කිරීමකුත් නැ.” එහෙම දේශනා කරලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, “ඇහැ ලෝකයේ කෙළවරයි, රූපය ලෝකයේ කෙළවරයි, කණ ලෝකයේ කෙළවරයි, ශබ්දය ලෝකයේ කෙළවරයි” කියල, මේ දොළොස් ආයතන ටික පෙන්වනවා: ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, කය, මනස, රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්භ, ධම්ම.

ඔය ටික පෙන්නලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

“**ඉමස්මිං ඛ්‍යාමමන්තේ කළෙනරේ සසඤ්ඤාමිති සමනකෙ** - මේ සංඥා සහිත මනස සහිත බලයක් පමණ වූ ශරීරය තුළම, **ලොකං ච පඤ්ඤාපෙමි** - ලෝකයද පනවමි. **ලොකසමුදයං ච පඤ්ඤාපෙමි** - ලෝකයේ ඇතිවීමද පනවමි. **ලොකනිරෝධං ච පඤ්ඤාපෙමි** - ලෝකයේ නැතිවීමද පනවමි. **ලොක නිරොධගාමිණිපට්ඨදං ච පඤ්ඤාපෙමි** - ලෝකය නැති කරන ප්‍රතිපදාවද පනවමි”

කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයත්, ලෝකයේ ඇති වීමත්, ලෝකයේ නැති වීමත්, නැති කරන මගත් බලයක් පමණ ශරීරයෙන් පැනෙව්ව.

පින්වතුනි යම් දවසකදී, අප හැම කෙනෙක්ම මේ දුක් සහගත සසරින් මිදෙන්නෙ, මෙන්න මේ දඹිනයට ආවොත්. අපට පුළුවන් වුනොත් යම් දවසක මුළු ලෝකයම බලයක් පමණ ශරීරය තුළින් දකින්න, දැනගන්න, අන්න ඒ දකින තැනට ආවහම තමයි, බාහිර දේවල් භොයන්න යන ගමන නතරවෙලා, මේ සියලුම දුක අවසන් කරගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ.

එතකොට, ඔන්න ඔතනයි අපි භොයාගන්න ඕන. කොහොමද, බලයක් පමණ ශරීරයෙන් ලෝකය දකින්නෙ, මොන විදියටද එතෙත්ට අප යා යුත්තෙ?

අපි අද ඉන්නෙ, මෙන්න මේ වගේ මනසක: අපි ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ල මේ ලෝකය තිබුන, ඒ තිබුන - තියෙන - ලෝකයේ තමයි අපි ඉපදුනේ. ඒ තියෙන ලෝකයේ තමයි අපි ජීවත් වෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ, මේ ලෝකයෙන් අපි කවදහරි මැරිල යනව. නමුත් අපි ඉපදෙන්න කලින්, අපි ඉපදුනාට පස්සෙත්, ඉපදිලා ඉන්න වෙලාවෙන් මේ ලෝකය තියෙනව, කියන තැනක තමයි අපි ජීවත් වෙන්නෙ.

ඒ ලෝකයේ තියෙනව කියන නිත්‍ය සංඥාව තුළ ඉඳගෙන, මේ හැම දෙයක්ම අනිත්‍ය වෙනව නේද කියලා, කොච්චර අනිත්‍ය මනසිකාරයක් කෙරුවත්, ජීවිතයෙ යෙදිල තියෙන්නෙ ස්වභාවයෙන්ම තියෙන දෙයක් ගැනයි, තියෙන ලෝකයකයි. ‘අනිත්‍යය’ කියන වචනය කිවුවට, අපේ ජීවිතය පවතින්නෙ නිත්‍ය බව තුළයි.

තියෙන ලෝකයක් හම්බවෙනකොට, තියෙන ප්‍රශ්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි: දැන්, අපි ඉපදෙන්න පෙර තිබුන, තියෙන ලෝකයයි අපට

හම්බවෙන්නෙ. තියෙන ලෝකය හම්බවෙනකොට, හම්බවෙන දේවල් හොඳ දේවල් සහ නරක දේවල් කියල දෙකට බෙදෙන එක නවත්වන්න බෑ. තියෙන ලෝකය හම්බවෙනකොට හොඳ දේවලුත් අපට හම්බවෙනව, නරක දේවලුත් හම්බවෙනව. ඒ කියන්නෙ අපට කැමැති දේවලුත් හම්බවෙනව, අකැමැති දේවලුත් හම්බවෙනව. කැමැති දේවලුයි, අකැමැති දේවලුයි හම්බවෙනකොට, කැමැති දේවල්වලට කැමැති වෙනව, අකැමැති දේවල් වලට අකැමැති වෙනව කියන එක නවත්වන්න බෑ. හොඳ දේට කැමැති වෙනව කියන එක ඉබේම වෙනව. නරක දේට අකැමැති වෙනවයි කියන එකත් ඉබේමයි වෙන්නෙ.

හොඳ දේට කැමැති වුනොත් ලෝභය. නරක දේට අකැමැති වුනොත් ද්වේෂය. ලෝභ ද්වේෂ දෙක ඇති වෙනව කියන එක ඉබේම වෙලා තියෙන්නෙ. ලෝභ ද්වේෂ දෙක ඇති වුනොත්, අකුසල්, එහෙම නැත්නම් කම්. ආපහු මේ ජීවිතය අවසන් වෙනකොට, මරණින් පස්සෙ ඉපදෙනවාමයි. නවත්වන්න බැරි, ගැලවෙන්න බැරි විදියකට මේ චක්‍රය තියෙන්නෙ.

හොඳට බලන්න තියෙන ලෝකයක ඉපදිලා, තියෙන ලෝකය හම්බවෙනකොට, හම්බවෙන දේ බෙදෙනවමයි, හොඳ හා නරක හැටියට. හොඳ දේට කැමැතියි, නරක දේට අකැමැතියි, කැමැති වුනොත් ලෝභය, අකැමැති වුනොත් ද්වේෂය. ලෝභ ද්වේෂ දෙක කම්.

තියෙන ලෝකයක ජීවත් වෙනකොට, ලෝකයේ තියෙන දේවල් හම්බවෙනකොට, හම්බවෙන දේවල් හොඳ වුනොත් සැප. ඒක නැති වීමෙන් එන දුක එනව. ඊට පස්සෙ හම්බවෙන දේවල් නරක් වෙනකොට, ඒ හොඳ දේ නැති වීමෙන් එන දුක එනව.

අකමැති දේ ලැබෙන එක තුළ අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝග දුක්ඛය තියෙනව. කැමති දේ නොලැබීම තුළ ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛය තියෙනව.

සැප වේදනාවෙන් අපි හැම වෙලාවෙම ගෙනත් දෙනව ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛයට. දුක් වේදනාවෙන් හැම වෙලාවෙම අපව ගෙනත් දෙනව අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝග දුක්ඛයට.

ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ දුක සහ අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ කියන දුක් දෙකයි මේ ලෝකය තුළ තියෙන්නෙ අපට උරුමවෙලා. අප නො

දන්නව උනාට, නො දැක්ක උනාට, ඔය දුක් දෙක මත තමයි අපේ ජීවිත පවතින්නෙ.

හොඳ සහ නරක කියන දෙක හම්බවෙන තාක්, ඔය දුක් දෙකෙන් මිඳෙන්න පුළුවන් කමක් නැහැ කෙනෙකුට, තියෙන ලෝකයක ජීවත්වෙන කෙනෙකුට හොඳ සහ නරක කියන ධර්මය දෙකේ හම්බවීම නවත්වන්න බැහැ. මොකද ලෝකය තියෙන කොට, තියෙන ලෝකයේ ඔක්කොම හොඳ ඒව වෙන්නෙ නෑ. ඔක්කොම නරක ඒව වෙන්නෙත් නෑ.

ඒ නිසා ලෝකයේ ඉන්න කෙනෙකුට, අටලෝ දහමෙන් කම්පා නොවී ඉන්නව කියන එකක් වෙන්නෙ නෑ, කම්පා වෙනව.

අට්ඨි මෙ භික්ඛවෙ, ධර්මා; ලොකා අනුපරිධාවන්ති, ලොකො ච අට්ඨධර්මො අප්පට්ඨාවන්ති - මහණෙනි, මේ ධර්මය අටක් තියෙනව, ලෝකය අනුව තිබෙන, ලෝකයද මේ ධර්මය අට අනුව දුවනවා: ලාභ, අලාභ, යස, අයස, නින්දා, ප්‍රසංසා, සුඛ, දුක්ඛ.

තියෙන ලෝකය හම්බවෙනකොට අපට හම්බවෙන්න වෙන්නෙ ලාභ හෝ අලාභ, යස හෝ අයස, නින්දා හෝ ප්‍රශංසා, සැප හෝ දුක් කියන කාරණා අට යි.

එතකොට, ඔය මෙලොව දුක් විඳල, කොහොමද පරලොව සැප ලැබෙන්නෙ? සැප වේදනාවෙන් ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛය, දුක් වේදනාවෙන් අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝග දුක්ඛය. කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක සහ අකැමැති දේ ලැබීමේ දුක. ඔය මෙලොවම තියෙන දුක් ටික.

මේවයේ බොහෝ විස්තර තියෙනව. කැමැති දේ නො ලැබීමේ දුක කියනකොට, දෙමවුපියන් මැරෙනව, සහෝදරයන් මැරෙනව, ඥාතීන්, හිතෙහිත් මේ අයගෙන් වෙන් වෙන්න සිද්ධ වෙනව. මේවට කැමැතියි, නමුත් මේව නො ලැබියාමේ දුක එනව. ඔය දුකම මෙලොව විඳිනකොට, ඒ සිද්ධියේම කැමැත්තේ ලෝභයත්, අකැමැත්තේ ද්වේෂයත් ඇවිල්ලා, පරලොව ඔය දුක් ටික නැවත ඇති කිරීමේ හේතුවත් තියෙනව.

තියෙන ලෝකයක උපන්නහම, උපදින්න පෙර ලෝකය තිබුනොත්, තියෙන ලෝකයක ජීවත්වෙනකොට, ලෝකයේ තියෙන්නෙ ඔන්න ඔය දුක් දෙකයි. ඕක විඳින්න වෙනව. කිසි කෙනෙකුට නවත්වන්න බැහැ.

ඒකයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ධර්මය දේශනා කරනකොට හැම වෙලේම දේශනා කරනව, “සමඤ්ඤා වා බ්‍රාහ්මඤ්ඤා වා, දෙවෙන වා, මාරෙන වා, බ්‍රහ්මිනා වා කෙනවිවා ලොකස්මිත්ති”. ලෝකයේ, ශ්‍රමණයෙකුටත්, බ්‍රාහ්මණයෙකුටත්, දෙවියෙකුටත්, මාරයෙකුටත්, බ්‍රහ්මයෙකුටත් ලෝකයේ කිසිවෙකුටත් බැ, “බැහැ” කියන වචනය කියන්න. ලෝකයේ ඇතුලේ ඉන්න ඔක්කෝටම මේ දුක් ටික විඳින්න වෙනව.

එතකොට මෙලොවත් දුක් විඳල, ඒ දුකම පරලොව වශයෙන් නැවතත් හැදෙන ධර්මය ඒ තුළ තියෙනව. ඒක තමයි, කැමැත්තෙ ලෝභය, අකැමැත්තෙ ද්වේෂය: ලෝභ ද්වේෂ දෙක.

මෙන්න මෙහෙම පවතින ලෝකයකට බුදුරජාණන් වහන්සේ පහළවෙලා දේශනා කළේ වෙන දෙයක්: බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා, “ඉපදෙන්න පෙර ලෝකය තිබුනා නො වෙයි. ආයතන ටිකේ ඉපදීමම ලෝකයේ ඉපදීමයි. ඇහැ කණ දිව නාසය ශරීරය කියන ආයතන ටිකේ පහළවීමමයි ලෝකයේ පහළවීම. තියෙන ලෝකයක ජීවත් වෙනව නො වෙයි. ආයතන ටිකේ පැවැත්මමයි ලෝකයේ පැවැත්ම. තියෙන ලෝකයෙන් මැරිල යනව නො වෙයි. ලෝකයක් තියෙනව, ඒකෙන් අපි යනව, ලෝකය තියෙනව නො වෙයි. ආයතන ටික නැතිවීමමයි ලෝකයේ නැතිවීම”, කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා.

තමන්ගේ ජීවිතය -ආයතන ටික- ලැබුනා කියන්නෙ ලෝකය උපන්නා. මේ ආයතන ටික පවතින සිද්ධියටයි ලෝකය පවතිනවයි කියල කියන්නෙ. ආයතන ටික නැතිවෙන දවසට ලෝකය නැති වෙනව. ආයෙ ඊට පස්සෙ තමන්ට කලින් තිබුනවත්, පසුව තියෙනවත් නො වෙයි, මේ ආයතන ටික නිසාම ලෝකය පැවතිලා, ආයතන ටික නිරුද්ධ වෙනකොට ලෝකය නිරුද්ධ වෙනව කියල දඹනායක් දේශනා කළා.

ඔන්න ඔය දඹනයට අපි ආවොත්, අපට තියෙන ලෝකයක් හම්බවෙන්නෙ නැතිවෙයි. තියෙන ලෝකයක් හම්බවෙන්නෙ නැත්නම්, අපට හොඳ නරක දෙක හම්බවෙන්නෙ නැතිවෙයි: සැප දුක් දෙක. ඇයි, තියෙන එක හම්බවෙනකොට නේ හොඳ නරක දෙක හම්බවෙන්නෙ. හොඳ, නරක, වුනොත් නේ ඇලෙන්නෙ, ගැටෙන්නෙ. ආයතන ටිකේ ඉපදීම ලෝකයේ ඉපදීම නම්, උපදින්න පෙර තිබුන නො වෙයි. ආයතන ටිකේ ඉපදීමම ලෝකයේ ඉපදීම නම්, දැන් තියෙන ලෝකයක

ජීවත් වෙනව නො වෙයි. තමන්ගේ ආයතන ටික ඉපදීමම නම් ලෝකය; ආයතන ටික නිරුද්ධවීමම නම් ලෝකය නිරුද්ධවීම, ලෝකය තිබුනත් නො වෙයි, ලෝකයක් තියෙනවත් නො වෙයි. ඒ ආයතන ටික එක්කම ජීවත්වෙලා ආයතන ටික නැතිවෙනකොට තමන්ට ප්‍රතිපක්ෂයක් - ලෝකයක් - හම්බ වෙන්නෙ නැත්නම්, අන්න එහෙම වුනොත් එදාට තමයි අපට හොඳ සහ නරක කියන දෙක අතහැරෙන්නෙ. මේක ටිකක් ගැඹුරුයි.

එහෙම වුනොත්, අප දුකෙන් මිදෙනව. ප්‍රිය විප්‍රයෝග දුක්ඛයත්, අප්‍රිය සම්ප්‍රයෝග දුක්ඛයත් දෙක නෑ. එහෙම වුනොත් ලෝභ ද්වේෂ දෙක නෑ. මෙලොවත් දුක නිරුද්ධ කරල, මත්තෙන් දුක හටගන්න තියෙන හේතුව හිටින්නෙ නෑ. දුකයි, දුක්ඛ සමුදයයි දෙක නැති උනහම ඒකට කියනව දුක්ඛ නිරෝධය කියල. දුක නැති කළා කියල.

මෙන්න මේ දඹ්‍රනය තමයි අපි ටිකක් ඉගෙන ගන්න ඕන.

හැමදාම අපට බැරිවුනේ, අපට හම්බවුනේ නැත්තෙ ඔය ටිකයි. මහ විශාල ගිනි ගොඩක් ගහල, මේ ගිනිගොඩ ඇතුළට ගිහිල්ල, එක්කෙනෙක් අත් දෙක බැඳගෙන ඉන්නව නො පිවිච් ඉන්න උත්සාහයක් නැතුව. එයත් පිවිචෙනව. ගිනිගොඩ ඇතුළට ගිහිල්ල නො පිවිච් ඉන්න කියල ඒ පැත්තට මේ පැත්තට පැන පැන එක්කෙනෙක් ඉන්නව. එයත් පිවිචෙනව. ගිනිගොඩ ඇතුලෙ නම්, නො පිවිච් ඉන්න උත්සාහවත් උනත්, නූනත්, දෙන්නම පිවිචෙනව.

ඒ වගේ ලෝකය ඇතුළට ගිහිල්ල නම්, පංචඋපාදානස්කන්ධ ලෝකය තුළ නම් ඉන්නෙ, එයා දුක නැති කරන්න උත්සාහ නො කළත්, දුක නැති කරන්න උත්සාහ කළත්, දුකෙන් නම් මිදෙන්නෙ නෑ.

ඉතින් බුදු දහමේ පෙන්නුවෙ, ලෝකය තුළ, දුක නැතුව ඉන්න උත්සාහයක් නො වෙයි.

තමන් ඉපදෙන්න පෙරත් ලෝකය තිබුන, තියෙන ලෝකයකයි ජීවත් වෙන්නෙ, මැරුණට පස්සෙන් ලෝකයක් තියෙනවා කියන දඹ්‍රනයක ඉඳගෙන, ඕක ඇතුලෙ දුක නැතිවෙන්න කියල බැලුවට කවදාවත් දුක නැති වෙන්නෙ නෑ. දැන් අප ගිනිගොඩ ඇතුලෙ ඉන්නෙ. නිත්‍ය සංඥාව තුළ ඉඳගෙන අනිත්‍ය මතසිකාරයක් කළාට හරියන්නෙ නෑ. ජීවිතය විසඳෙන්නෙ නෑ නිත්‍ය සංඥාව තියෙන තැනින්. ඕන නම් කරල බලන්න. වෙන්නෙ නෑ කවදාවත්. කොච්චර මේ ලෝකයේ අනිත්‍යයි

කියල වචන කතා කරන්න පුළුවන්. අපේ ආරම්භයේ තියෙන්නෙම, තියෙන ලෝකයේ ඉපදිලා කියල. ඉතින් එහෙම නම් අපට, ලෝක නිරෝධයට කරන්න මොකුත් නෑ. කරන්න බෑ. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ, මේ ලෝකයේ අනිත්‍ය හැටියට බලනකොට තණ්හාව නැති කරන්න පුළුවන්. තණ්හාව නැති කරල, ආයෙ ඉපදෙන්නෙ නැතුව හිටිය හැකි කියල. නමුත් බලන්න, තණ්හාව කියන එක නැති කරන්න පුළුවන්ද කියල එහෙම.

තියෙන දේවල් හම්බවෙනකොට කැමැත්ත ඇති වෙනව කියන එක, අපි හිතල නො වෙයි කරන්නෙ. අනික, නිත්‍ය සංඥාව, ලෝකය කියල එකක් තියෙනව කියන සංඥාවෙන්, අපට මිඳෙන්න පුළුවන්ද කියල බලන්න.

අනිත්‍යය කියන එක කොච්චර මෙනෙහි කළත්, තියෙනවයි කියන සංඥාව අපට අතහැරිල නෑ; අතහැරෙන්නෙ නෑ.

ඒකයි මම මතක් කළේ, පුළුවන් නම් අපට, මේ ලෝකය බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකින්න, අත්ත එපමණකිනුත්, අප යමක් කර ගත්ත වෙනව.

බුදුරජාණන් වහන්සේගෙන් අහනව, ආනන්ද භාමුදුරුවෝ, ලෝකය කියන්නෙ මොකක්ද? ඇහූ ලෝකයයි, රූපය ලෝකයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ලෝකයයි, කණ ලෝකයයි, ශබ්දය ලෝකයයි, සෝත විඤ්ඤාණය ලෝකයයි, ඔය ටික ලෝකයයි කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා ලෝකය කියන එක බලයක් පමණ ශරීරයෙන් පනවමි කියල. ඊට පස්සෙ ලෝකය කියන්නෙ මොකක්ද? ඇහූ ලෝකයයි, රූපය ලෝකයයි, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ලෝකයයි, කණ ලෝකයයි, ශබ්දය ලෝකයයි, සෝත විඤ්ඤාණය ලෝකයයි කියනව. දැන් ඔතනදි, ඇහූ නම් අපි බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකිනවා. හිතත් බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකිනවා, මේ අපේ කය ඇසුරු කරගෙන තියෙන්නෙ කියල. නමුත් රූපය අපි බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකින්නේ නෑ.

ලෝකයේ බාගයක් බලයක් පමණ ශරීරයෙන්, ඉතුරු බාගෙ බාහිරින් අපි දකින්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා නේ ලෝකය බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකින්න කියල.

එතකොට ඇහූ ලෝකයට අයිතියි. හිතත් අයිතියි. ඇහූට පෙනෙන රූපත් ලෝකයට අයිතියි.

එතකොට ඇහූයි රූපයයි හිතයි, මේ තුනම බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දකින්නෙ කොහොමද?

ඔන්න ඔතනින්, ඔය ටික දැක්කොත්, අමුතුවෙන් විදහිනාව කියල එකක් කරන්න ඕනත් නෑ. ඒක තමයි විදහිනාව. ඕක දකින්න බෑ අපට, විදහිනාව නැතුව. එහෙම විශිෂ්ට දහිනයක් නෑ තාම අපට. විදහිනාව කියන්නෙ සාමාන්‍ය ලෝකයාට වඩා විශිෂ්ටයි කියන එක.

සාමාන්‍ය ලෝකයේ කෙනා දකිනව නම්, ඇහූ බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දැක්ක හැකියි, හිතත් බලයක් පමණ ශරීරයෙන් දැක්ක හැකියි. නමුත්, ඇහූට පෙනෙන රූපය, බාහිරෙන් දකින්නෙ. ඔය සිද්ධියම නම් අපත් දකින්නෙ, දැන් අපේ මොකක්ද තියෙන විදහිනාව?

දැන් අනිත් කෙනා ඔය දකින සිද්ධිය තුළ තියෙන දේ තමයි, ඇහූයි හිතයි දෙක. එය බලයක් පමණ ශරීරය තුළින් දකිනව, රූපය බාහිරින් දකිනව. ඒ කියන එකේ තියෙනව, මොකක්ද? මේ ඇහූට පෙනෙන රූප, නැත්නම් මේක තමයි ලෝකය. ඒ ලෝකයේ තමයි මා උපන්නෙ. ඒ ලෝකයේ තමයි මා ජීවත් වෙන්නෙ. ඒ ලෝකයේ දේවල් තමයි මට හම්බවෙන්නෙ. මැරිල, මේ ලෝකයට තණ්හා කරල හෝ තණ්හාව නැතුව ඉඳල අපට මැරෙන්න පුළුවන් කියල, ලෝකය තියෙද්දි අප මැරෙනව හෝ ඉපදෙනව කියන සිද්ධියක් ගැන කතා කරනව. ඒක තමයි අප සංස්කාරයන්ගෙ අනිත්‍ය බව කියන්නෙ. ලෝකයේ ඇති හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි, ලෝකය නිත්‍යයි. නිත්‍ය දේ තුළ අනිත්‍යයි.

මැරෙනකම්ම පුළුවන්ද කියල බලන්න ලෝකය නැතිකම දකින්න අපට. අනිත්‍යයි කියල මෙනෙහි කළ හැකියි, නමුත් ජීවිතය විසඳෙන්නෙ ලෝකයේ නිත්‍ය බවකින්. ඔන්න විදහිනා නැති මනසක ලක්ෂණ.

දැන් අපට, විදහිනා නුවණක් තියෙනව නම්, නැත්නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළ නියම දහිනය හමු වුනොත්, නියම දහිනයේ ලක්ෂණ ඔයට වඩා වෙනස් වෙන්න ඕන. ඒ දහිනය ගැන තමයි මම මතක් කළේ: ලෝකයත්, ලෝක සමුදයත්, ලෝක නිරෝධයත්, බලයක් පමණ ශරීරයෙන් පනවමි.

එතකොට ඉස්සෙල්ල අප භොයා ගන්න ඕන, ලෝකය කියන එකත්, ලෝක සමුදයත්, බලයක් පමණ ශරීරයෙන්. මේ ශරීරයෙන්ම භොයාගන්න ඕන. කොහොමද ඒක කරන්නෙ?

යො වෙ වස්සසනං ජීවෙ

අපස්සං උදයව්‍යයං

එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො

පස්සනො උදයව්‍යයං

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, යම්කිසි කෙනෙක් මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇති වීමත් නැතිවීමත් නො දැන අවුරුදු සියක් ජීවත් උනත් ඒ ජීවිතය හිස් ජීවිතයක්. යම්කිසි කෙනෙක් මේ පංචඋපාදානස්කන්ධයේ ඇති වීමත් නැතිවීමත් දැකල එක දවසක් ජීවත් උනත් වටිනව කියල.

ඒ කියන්නෙ, තමන් තුළින් ලෝකය නො දැක, ලෝකයේ ඇතිවීම නො දැක අවුරුදු සියක් ජීවත් උනත් ඒ ජීවිතය හිස් ජීවිතයක්. ඒ කියන්නෙ, එයා නිත්‍ය සඤ්ඤාව දුරු කරපු කෙනෙක් නො වෙයි. නිත්‍ය සඤ්ඤාව දුරු කරන එක හිතෙකින්වත් දැකල නැහැ. නිත්‍ය සඤ්ඤාව තුළ ඉඳගෙන, අනිත්‍යය මනසිකාරය කරන කෙනෙක් වෙන්න පුළුවන්.

යම්කිසි කෙනෙක්, පංච උපාදානස්කන්ධයත්, ඒකෙ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් දැක්කොත්, ඒ දැකල එක දවසක් ජීවත් උනත් වටිනව කියනව. එයා දන්නව ලෝක නිරෝධය, එක මොහොතකට හරි දැක්කත්, එයා ලෝකය කියන එක, තියෙන එකක් නො වෙයි අනිත්‍යයි කියල දන්නව. සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍යයි කියල දන්නව. සියලු සංස්කාරයන් අනිත්‍යයි කියල දකිනව.

එතකොට, ඔන්න ඔහන ටිකක් අපි පැහැදිලි කරගන්න උත්සාහවත් වෙමු. මා මේ කරන දේශනාව ටිකක් ගැඹුරුයි. නමුත් මේ වගේ දහමක් තේරුම් අරගෙන තමයි, අපි කවදාම හරි දවසක, සසරෙන් එතෙර වෙන්නෙ. පොඩි ළමයෙකුට, ගණනක් හදන්න දෙනව. ගණන බෑ, අමාරුයි. “හා පුතේ, ගණන් බෑ නේ, එහෙනම් චිත්‍ර අඳින්න” කියල දුන්නොත්, ඒ ළමයාට කවදාවත් ගණන් හදන්න බෑ. ගහල හරි, බැනල හරි, සැරකරල හරි, නැවත නැවත මේක ඉගැන්වුවොත්, කවදහරි දවසක හදනව. දහම ගැඹුරුය කියල, ඒක බෑ, එහෙනම් සරළ දෙයක් කියල කථාවක් හරි මොකක් හරි කිව්ව හැකි. නමුත්, කවදාවත් අපි මේ ගැඹුරු ධර්මයේ දක්ෂයෙක් වෙන්නෙ නෑ. නමුත් ටික ටික හරි, වැරදි

වැරදි හරි, අමාරුවෙන් හරි, පැටලි පැටලි හරි, අපි මේ වචන කතා කළොත්, ඇහුවොත්, මුලදි වචන ටික හරි තේරේවි ටික ටික. ජීවිතයෙ කවදාහරි දවසක, අන්තිම මොහොතෙදි හරි, අපට මේ දහම තේරුම් කරගන්න පුළුවන් වේවි. ඒ නිසයි, මම මේක ගැඹුරු තැනකින්ම පටන් ගත්තෙ. මම මතක් කරල දෙන්නම්, තෝරල දෙන්නම්, මේ වචනයේ අර්ථය මොකක්ද කියන එක.

එතකොට, බඹයක් පමණ ශරීරයෙන්, මුළු ලෝකයම දකින්න යනකොට, අපට පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධ කරගන්න වෙනව. විදශීනා ඥානය කියන එක, ඇති වෙන්නෙන් පටිච්ච සමුප්පාදය අවබෝධයෙන්.

“යො ධම්මං පස්සති, සො පටිච්ච සමුප්පාදං පස්සති, යො පටිච්ච සමුප්පාදං පස්සති සො ධම්මං පස්සති.” යම්කිසි කෙනෙක් ධර්මය දැක්කොත් එයා පටිච්ච සමුප්පාදය දැකපු කෙනෙක්. යම්කිසි කෙනෙක් පටිච්ච සමුප්පාදය දැක්කොත් එයා ධර්මය දැක්ක කෙනෙක්. පටිච්ච සමුප්පාදය දන්න කෙනෙක් වුනොත්, මා මේ කතා කරපු ටික, පොඩ්ඩක්වත් ප්‍රශ්නයක් නැහැ, හොඳටම දන්නව මේ භාමුදුරුවො කිව්වෙ මේකයි කියල. පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නෙ නැත්නම්, අපට ප්‍රශ්නයක්, මේක වෙන්නෙ කොහොමද කියල.

එහෙම හිතෙනව නම් තේරුම් කරගන්න ඕන, එහෙනම් පටිච්ච සමුප්පාදය අප දන්නෙ නෑ. පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නෙ නෑ කියන්නෙ, තවම මේ ශාසනයේ සම්මාදිට්ඨියේ උණුසුම තියෙන තැනටත් කිට්ටුවෙලා නෑ අප. (මම මගේ අදහසක් කියනව නො වෙයි, දහමයි මේ කියන්නෙ.)

මොකද, මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හේතු එල දහම යි. අර මම කිවුවෙ, “පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නා වූ ශ්‍රාවණත් ආර්ය ශ්‍රාවකයෙක් ඇරෙන්න, අනිත් අය මගේ වචනය විශ්වාස කරන්නෙ නෑ” කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. පටිච්ච සමුප්පාදය කියන එක දැක්කොත්, එයා දන්නව. මොකද, එයා අවිද්‍යාව දන්නව. ලෝකය කියන එක, මෙන්න මේක නේද ලෝකය, ලෝකය හටගන්නෙ මෙහෙම නේද, ලෝකය නැතිවෙන්නෙ මෙහෙම නේද කියල එයා දන්නව.

එතකොට එයා දන්නව, මේ ටික නො දන්න ලෝකයක් තමන් ඉපදෙන්න පෙර තිබුනා, තියෙන එකක ඉපදෙනවා, තියෙන එකෙන් තමන් මැරිල යනවා කියන දශිනයේ ඉදගෙන ආපු කාලෙ, එන හේතුව

නැති නො වීම පුද්ගලයක් නෑ, ඔය විදියට ආප්ප එක පුද්ගලයක් නෑ, මෙව්වර දුක් විඳින එක පුද්ගලයක් නෑ, කියන එක ගැන, එයාට පුද්ගල නෑ.

ඒකෙදි, මම ඉස්සරවෙලා, පොඩි උපමාවක් කියන්නම්. තව ගොඩාක් කරුණු රාශියක් තියෙනව.

මේ ලෝකයේ, අපි යම් අරමුණක් ගත්තහම, පෙනෙන, ඇහෙන, දැනෙන, දැනගන්න, දිවිය, සුභ, මුභ, විඤ්ඤාත කියන ඔය හය. ඒ කියන්නේ, මේ ස්පඨි ආයතන හයේ පැවැත්ම ගත්තහම, ඒ ස්පඨි ආයතන හයත්, ආයතන හයේ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දකින එකට තමයි පංච උපාදානස්කකයත්, ඒකෙ ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් කියල කිවුවෙ.

මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවද, පංච උපාදානස්කකයේ ඇතිවීමට කාරණා? අවිද්‍යාව නිසා, කම්ම නිසා, තණ්හාව නිසා, ආහාර නිසා, නිබ්බත්ති ලක්ෂණ නො දැකීම නිසා කියල කාරණා පහක් පෙන්වනව බුදුරජාණන් වහන්සේ.

පංචඋපාදානස්කකය නැති වෙන්න හේතු පහක් තියෙනව. ඔය පහ නැතිවෙනකොට පංචඋපාදානස්කකය නැති වෙනව.

හරියටම පංචඋපාදානස්කකයත්, ඇතිවීමත්, නැතිවීමත් දැක්කොත් මේක තමයි චතුරාය්‍යී සත්‍යය. පංචඋපාදානස්කකය - ඒ කියන්නේ දුක, පංච උපාදානස්කකයේ ඇතිවීම කියල කියන්නේ - අවිද්‍යා, සංඛාර, තණ්හා, ආහාර - සමුදය සත්‍යය. පංච උපාදානස්කකයේ නැතිවීම කියල කියන්නේ - නිරෝධ සත්‍යය. චතුරාය්‍යී සත්‍යයට තව නමක් මේ.

ඒකට මම පොඩි උපමාවක් කියන්නම්, මේක තේරුම් කරගන්න පහසුවෙන්න. අපි හිතමු මේ සිඬනි නගරයේ තියෙන උසම ගොඩනැගිල්ලක් ගැන හිතන්නකො. දැන් අපි යනව ඒ උසම ගොඩනැගිල්ලට. ගිහිල්ල ඒ ගොඩනැගිල්ලේ උඩටම නගිනව. නැග්ගහම ඇත දඹ්බය පෙනෙනව නේද අපට? පෙනෙනව. දැන් හොඳට බලන්න ඇත දඹ්බයක් අපට පෙනෙනකොට, මේ පෙනෙන දඹ්බය ඇතිවෙන්න හේතුව මොකක්ද? උඩට නැග්ග නිසා. පෙනෙන දේ ඇතිවෙන්න හේතුව හැටියට බැලුවොත් අපට කියන්න වෙන්නේ මොකක්ද? මේ ගොඩනැගිල්ලට නැග්ග නිසයි කියල. පෙනෙන දේ නැති වෙන්නේ කොහොමද? මේ ගොඩනැගිල්ලෙන් පහතට බැස්සහම පෙනෙන දේ නැති වෙනව.

දැන් අපට එහෙම පෙනෙද්දී, ඉස්සරහින් තියෙන දඹිනය සම්බන්ධද පෙනෙන දේ ඇති වීමට? නැහැ නේද? ඒ කියන්නෙ ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසාම පෙනුන මිසක, නැග්ගට පස්සෙ පෙනෙන දඹිනය අයිති නෑ දකින සිද්ධියට. ජේන්න හේතු වෙච්ච කාරණා ටික සම්පූර්ණ වෙච්ච නිසයි පෙනෙන්නේ. පෙනෙන දේ ඇති වෙන්න හේතු වෙච්ච කාරණා ටික සම්බන්ධ නෑ පෙනෙන දේට.

ජේන්න හේතු වෙච්ච කාරණා ටික සම්පූර්ණ වෙච්ච නිසා නම් පෙනෙන්නේ, නමුත් පෙනුණු දේ පෙනෙන දේ ඇති කරවන්න හේතු වෙච්ච කාරණා කියල හිතුවොත් හරිද? නෑ.

ඊට පස්සෙ, හේතු ටික නැති වෙනකොටම පෙනෙන දේ නැති වෙනව. එතකොට මට ආපහු බලන්න වෙන්නෙ ගොඩනැගිල්ලට නැගල. හැමවෙලාවෙම, පෙනෙන දේ පෙනෙන දේට අනුව ගිහිල්ල, පෙනෙන දේ ඉස්සරහට ගිහිල්ල, පෙනෙන දේ නො ඇලී ඉන්න බෑ. එතකොට, පෙනෙන දේට ඇලීල ඉන්නෙ මා. පෙනෙන දේට නොඇලී ඉන්න නම්, පෙනෙන දේ ඇති වෙන්න හේතුව දකින්න ඕන.

ඒ වගේ, මේ පින්වතුන් දන්නවද, අපට මේ වස්තුවක් පෙනෙනකොට, හරියට දකින්න, මේ සිඬිනි නගරයේ උසම ගොඩනැගිල්ලට නැග්ගට පස්සෙ පෙනෙන දඹිනය වගේ කියල. ඔය පෙනෙන දේ, ඇති වෙන්න තියෙන හේතු ටික තියෙන්නෙ පිටි පස්සෙන්. මේ පෙනෙන සිද්ධියෙන් බලන්න එපා වුට්ටක්වත්. ඔහොම යන්න ගියොත් සම්පූර්ණ වැරදියි.

දැන් මේ පෙනෙන දේ ඇති වෙන්න හේතු ටික, අර ගොඩනැගිල්ලට නැගපු එක වගේ, අවිජ්ජා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ, නාමරූප, සළායතන, එස්ස - කියල මේ පෙන්වන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ, පෙනෙනවයි කියන සිද්ධි ටික ඇති වෙච්ච හේතු ටික. දැන් මේ පෙනෙන දේට කිසිම සම්බන්ධයක් නෑ හේතු ටික. ඊට පස්සෙ මේ ඵලය ආපහු නැති වෙනව, මේ හේතු ටික නැති වෙනකොට.

ඒ වගේ විඤ්ඤාණ, නාම රූප, සළායතන, එස්ස, වේදනා කියන මේ ස්කන්ධ ටික නිරුද්ධ වෙනකොටම, පෙනෙන දේ නිරුද්ධ වෙනව.

දැන් අපි පෙනෙන දේට තණ්හාව නැතුව ඉන්න කියල, පෙනෙන දේ කඩ කඩා බලනව හරි, පෙනෙන දේ අනිත්‍යයි නේද කියල, මේක නැති වෙනව නේද කියල බලනව හරි, ඇහැයි රූපයයි වක්ඛු විඤ්ඤාණයයි කියල මෙහෙම අත දික් කරල මේ නිසා මෙහෙම පෙනෙනව නේද, මේ

ටික නැති වුනොත් නැති වෙනව නේද කියල හිටියයි කියල, දැන් මේ ඉන්නෙ පෙනෙන දේ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දැනගෙන නො වෙයි. මේ දැන් අපි හදාගෙන ඉන්න ටිකක් මේ කරන්නෙ. දැන් මේ පෙනෙන දේට හේත්තුවෙලා ඉන්නෙ අපි. පෙනෙන දේ ඇතුළට ගිහිල්ල ඉන්නෙ.

නමුත්, පෙනෙන දේ ඇතිවීම නැතිවීම බලන්න වුනොත්, මට බලන්න වෙන්නෙ, නියම විදියට, පෙනෙන දේ ඇති වෙන්න හේතුව මොකක්ද කියල, අවිජ්ජා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ කියල මෙන්න මේ පටිච්ච සමුප්පාදය. ඒකයි පංචඋපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීමට පෙන්නවන්නෙ, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කම් ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආභාර ප්‍රත්‍යයෙන් කියල පෙන්නවන්නෙ. එතකොට, මේ හේතු ටික නැතිවෙන කොට පංචඋපාදානස්කන්ධය නැති වෙනව.

දැන් පෙනෙන දේ කියන්නෙ, ආධ්‍යාත්මික හේතු ටිකක් නිසා හම්බවෙන සිද්ධියක් මිසක, කවදාවත් මෙහේ තිබුණු සිද්ධියක් හම්බවෙනව නො වෙයි අපට. ඒ කියන්නෙ අපි බැලුවොත්, කවදාවත් නො දැක්ක දෙයක් ගැන අපට බලන්න බැහැ. ඔන්න දැන් අපට පුළුවන්කම තියෙන්නෙ, පෙනෙන දේ ඇතිවීම නැතිවීම බලන්න කියල බාහිරයට නැඹුරුවෙලා ඉන්නකොට, නැඹුරු වෙච්ච පමණකින්ම තියෙනව නේද පෙනෙන දේ ඇති වීම නැතිවීම දන්නෙ නෑ කියන එක. එතකොට, අවිද්‍යාව තුළ, අනිත්‍ය මනසිකාරයක් විතරයි එතන තියෙන්නෙ.

ඒ වගේ, අපට මෙහෙම යමක් ඇහැට පෙනෙනකොට, මේ පෙනෙන දේ, ඇස ඉදිරියේ තියෙන දේවල් නිසයි ඇති වෙන්නෙ, මේව නැති වෙනකොට පෙනෙන දේ නැති වෙනව කියල හරි, කුමන දේකින් හෝ පෙනෙන දෙයින් ඉස්සරහට යනකොට අනිත්‍යය බලන්න හෝ, තණ්හාව නැති කරන්න කියල, ඒකෙ තියෙනව, හේතු එල දහම දන්නෙ නෑ, පටිච්ච සමුප්පාදය දන්නෙ නෑ, කියන සිද්ධියක්.

එතකොට, මේ හේතු ටික ඇතිවෙලා, හේතු ටික නැතිවෙනව කියල නො දන්නකොට, අපට හම්බවෙන්නෙ තියෙන ලෝකයක්. මේ හේතු ටික නිසාම, මෙහෙම ලෝකයක් හම්බවෙනව කියල දන්නව නම්, හේතු ටික නැතිවෙනකොට ලෝකයත් නැති වෙනව කියල දන්නව නම්, එයාට මේ ලෝකය ඇති බව හම්බ වෙන්නෙ නෑ.

හරියට මම අර උපමාවක් කියන්නේ: අපි මිරිඟුව ළඟට ගියහම, යන්න ඉස්සරවෙලා වතුර තිබුනෙත් නෑ, වතුර වගේ පෙනෙන්න තිබුනෙත් නෑ, ගියායින් පස්සෙ පෙනෙන එකක් නෑ, මිරිඟුව තියෙන තැනක මේ ඇහින් බලනකොටම වතුර වගේ පෙනෙනව. එතකොට යන්න පෙරත්, ගියායින් පස්සෙත් තිබුන නො වෙයි, බලන වෙලාවෙදීමයි පෙනෙන්නේ.

ඒ වගේ, යකඩ කැලී දෙකක් එකට ගැටෙනකොට ශබ්දයක් ඇති වෙනව නම්, ගැටෙන්න ඉස්සරවෙලා ශබ්දය තිබුනත් නො වෙයි, ගැටුනායින් පස්සෙ ශබ්දය තියෙනවත් නො වෙයි. ශබ්දය කියන එක තිබුන නො වෙයි, තියෙනව නො වෙයි. හේතු ගැටුණු නිසාම හට ගන්නව. ඉතුරු නැතුවම නැති වෙනව.

අන්න ඒ වගේ, අපට පෙනෙන මේ ලෝකය, මේ ඇහැට පෙනෙන දඹ්බය හම්බවෙන්න ඕන, දකින්න පෙර තිබුන නො වෙයි, දැක්කයින් පස්සෙ තියෙනව නො වෙයි, හේතු ටික නිසාම පෙනෙනව කියල ක්ෂණිකව, මේ පැත්තෙන් පේන්න ඕන හේතු ටික. හේතු ටික කියල මෙහෙ බලන්න යන්න එපා, අත තියල. මේ හේතු ටික සම්පූර්ණ වෙච්ච නිසා, ආධ්‍යාත්මික සිද්ධිය නිසාම පෙනෙනව. ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික නැතිවෙනකොටම පෙනෙන දේ නැතිවෙනව. අපට මෙහේ බාහිරින් බලන්න ඕන නැති කාලයක්ම එනව.

එතකොට, ඔන්න ඔය විදියට අපට දකින්න පුළුවන් වුනොත්, මේ බඹයක් පමණ ශරීරයෙන් ලෝකය තේරුම් කරගන්න පුළුවන්. ඒක මම පොඩ්ඩක් පැහැදිලි කරල දෙන්නම් පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා.

මේ පටිච්ච සමුප්පාදය, ගොඩාක් ගැඹුරුයි, සාමාන්‍ය මට්ටමකට මා මතක් කරන්නම්. *“අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං, නාමරූප පච්චයා සළායනනං, සළායනන පච්චයා ඵස්සො”* කියන මේ සිද්ධීන් කියන්නෙ ඇයි? මේකට කාරණා තේරුම් කරගන්න ඕන.

අපි කියමු, *“කම්මභවස්මිං මෝහ අවිජ්ජා ආයුභනා සංඛාරා.”* අපි කරපු පෙර කමිය නිසා - අවිද්‍යාව කියන එකේ මට්ටම මත, කුසල් හෝ අකුසල් හෝ කම් රැස්වෙනව. ඒ අවිද්‍යාවෙ ගතිය තීරණය වෙලා තියෙනව, අවිද්‍යාවෙ මට්ටම තියෙනව, නොදන්නාකමේ මට්ටම තියෙනව, හැමවෙලාවෙම කමිය රැස් කරන ආකාරය මත. යම් මට්ටමක කමියක් රැස් කළොත්, ඒ කමියේ ගතිය, කමියේ මට්ටම, කමියේ

ස්වභාවය හැමවෙලාවෙම තියෙනව ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් එන හිතේ. “සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං” කියනකොට, මේ සංඛාර ප්‍රත්‍යයෙන්ම උපන් විඤ්ඤාණය. සංඛාරය හා යෙදිල මේ විඤ්ඤාණය තියෙන්නෙ ප්‍රතිසන්ධියේදි. ඒ කියන්නෙ, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් එන හිතේ, හැම වෙලාවෙම කමී ගතිය කියන එක තියෙනව.

ඊට පස්සෙ “විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං” කියනකොට, හිතේ තියෙන කමී ගතියට තමයි නාම රූප. හිතේ තියෙන නාම ධර්මත්, ඒ නාම ධර්මවල හැටියට තමයි මේ කයේ රූප හැදෙන්නෙ.

ස්ත්‍රීඉන්ද්‍රිය, පුරුෂඉන්ද්‍රිය, ජීවිතඉන්ද්‍රිය, කියන ඔය ඉන්ද්‍රිය රූප තියෙන්නෙ: ඕව කමීප රූප. මොකද, වක්ඛු ඉන්ද්‍රිය, සෝත ඉන්ද්‍රිය, ඝාත ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය, කාය ඉන්ද්‍රිය කියන මේ ඉන්ද්‍රිය රූප හැදෙන්නෙ ඒකයි. “විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං” කියල මේ නාම රූප දෙක හැදෙන්නෙ, ඒ හිතේ තියෙන මට්ටමටයි. නාම රූප දෙකේ මට්ටමටයි ආයතන හැදෙන්නෙ. ආයතන වල මට්ටමටයි ස්පඨි වෙන්නෙ.

ඒ කිවුවෙ, සසර ඇවිදිනකොට අවිද්‍යාව නිසා: ඔන්න මෙකුමා සිද්ධ කරගන්න කමීය කියල හිතන්න, කෙනෙකුට වතුර ටිකක් බොන්න දෙන්න කැමති නෑ. වතුර දෙන්න, වතුර බොන්න දෙන්න අකමැතියි. ඒ කියන්නෙ වතුර නො බොන බවට කැමතියි. දැන් කමීය විසඳෙන්නෙ හැම වෙලේම අපි හිතන විදියට අනිත් පැත්ත. (මේක බොහොම සියුම්ව තේරුම් කරගන්න ඕන කාරණාවක්.) වතුර බොන්න නො දෙන එකට කැමතියි කියනකොට කැමති දේ තමන්ට ලැබෙනව. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ අනුන්ට කරනව අපි කියල. කෙනෙකුට ගහනකොට, ගහනව කියන සිද්ධියට කැමති නිසා, මට ගුටිකන්න වෙනව. අනිත් අයට වතුර නො ලැබෙන බව නම් සකස් කරල තියෙන්නෙ, වතුර නො ලැබෙන බවට කැමතියි නම්, වතුර නො ලැබෙන තැනට කැමතියි කියල මට වතුර නො ලැබෙනව.

මම ඕකට කතාවක් කියන්නම්. අප හිතන දේට වඩා වෙනස් සිද්ධියක් සිද්ධ වෙන්නෙ කියන එකට කතාවක් කියන්නෙ: උම්මග්ග ජාතකයෙ තියෙනව “තොටියගෙ කතාව” කියල කොටසක්. ඒකෙදි, මේ ප්‍රශ්ණ විසඳන හැටි. චූලනී බ්‍රහ්මදත්ත කියල රජපුරු කෙනෙක් ඉන්නව, එයාගෙ අම්මගෙ නම තලතා දේවි. දවසක් එක මනුෂ්‍යයෙක්, දිග ගමනක් යනව. යනකොට මෙයා බත් පාර්සලයකුයි, එයාගෙ ගමන් වියදම් හැටියට මසුරන් පොදියකුයි අරගෙන තමයි යන්නෙ. දැන්

ගිහිල්ල ගිහිල්ල ගහක් ගාවට එනව. ආවහම, දැන් ගහෙන් එතෙර වෙන්න විදියක් නෑ. ඔතන ඉන්නව තොටියෙක්. තොටියට කියනව, ‘මාව පොඩ්ඩක් එතෙර කරන්නකො’ කියල. තොටිය අහනව මගියගෙන් මොනවද මට දෙන්නෙ කියල. මගිය කියනව, ‘මම කැමති දෙයක් දෙන්නම්. දැන් තොටිය ටිකක් කපටියි. තොටිය කැමතිවෙලා එක්කරගෙන යනව. එගොඩට ගියාට පස්සෙ, මගිය බත් පාර්සලය දෙනව. තොටිය කියනව, ‘මට බත් පාර්සලය එපා. අනිත් එක දෙන්න’ කියල. මගිය කියනව, ‘බෑ බෑ, මම කිවුවෙ මම කැමති දෙයක් නේ දෙන්නම්’ කියල.

දැන් රජ ගෙදරට මේ නඩුව මෙහෙම යනව. රජ ගෙදරට ගියහම, රජුරුවො අහනව, තොටියගෙන්, ‘මගිය මොකක්ද කිවුවෙ?’ ‘මාව එතර කරන්න කිවුව. එතකොට මම ඇහුව මොනවද දෙන්නෙ කියල. මෙයා කිවුව මම කැමති දේ දෙන්නම්’ කියල. මගියගෙන් අහනව, ‘නුඹ මොකක්ද කිව්වෙ?’ ‘මාව එතෙර කළොත් මම කැමති දෙයක් දෙන්නම්’ කිවුව. රජුරුවො අහනව, ‘නුඹ මොනවද දෙන්න කැමති?’ මගිය කියනව, ‘මම මෙන්න මේක දෙන්න කැමතියි’. මගිය බත් පාර්සලය දුන්න. තොටිය කියනව, ‘මේක විසඳුව වැරදියි’ කියල, අසාධාරණයි කියල ආයින් නඩුව අහනව මැති ඇමතිවරුන් සමග. මැති ඇමතිවරුන්, ‘මෙයා කැමති දේ නේ දෙන්නම් කිවුවෙ’ කියල බත් පාර්සලය දෙන්න කියනව. තොටිය කියනව, ‘ඔය විසඳීම වැරදියි’ කියල. දැන් වෙන ක්‍රමයක් දන්නෙ නෑ.

එතනින් යනව තලතා දේවි, වූලනී බ්‍රහ්මදත්ත රජුරුවන්ගෙ අම්ම. තලතා දේවි හරි තීක්ෂණයි. තලතා දේවි මේ නඩුව අහගෙන ඉඳල, අහනව, ‘රජතුමනි, මම විසඳන්නද?’ කියල. රජුරුවො, ‘හා’ කියනව.

එන්න කියනව මගියට. ‘ඇවිල්ල ඔය අතේ තියෙන පාර්සල් දෙක මෙතනින් තියන්න’ කියනව. තියල, ‘යන්න’ කියනව. ටිකක් දුර යද්දි, ‘එන්න’ කියනව ආයින්. මෙතනින් ඔයා කැමති එක අරගෙන යන්න කියනව. දැන් මගිය බත් පාර්සලය තියෙද්දි මසුරන් පාර්සලය අරගෙන යනව. එතකොට හා දැන් ඒක මෙයාට දෙන්න කියනව. ඇයි කැමති දේ නේ දෙන්නම් කිවුවෙ. දැන් අපට පෙනෙන්නේ, ඕකෙ අනිත් පැත්ත නේ.

ඔන්න ඔය වගේ, අපි කැමති දේ ලැබෙන්නෙ. කෙනෙකුට වස දෙන්න කැමතියි නම් අපි, කෙනා පුද්ගලය අතහැරියම, මේ සිද්ධියට නේ

කැමති, මට වෙන්තෙ ඒ දේ. හැම වෙලාවෙම කමිය වැඩකරන්නෙ මෙහෙමයි. දන් දෙන්න කැමති කෙනාට, ඒ සිද්ධිය ඒ විදියට ලැබෙනව. අප නො දෙන්න කැමති නම්, ඒ සිද්ධිය අපට ලැබෙනව. කෙනෙක් අපව දැක්කට දෙන්න හිතෙන්නෙ නෑ. ඒ වගේ අප හිතනවට වඩා කමිය ටිකක් වෙනස්.

කමිය කියනකොට කමියේ ලක්ෂණය ටිකක් තේරුම් කර ගන්න මෙහෙම. අනුන්ට කියල හිතාගෙන කරාට, ඊට පස්සෙ ඒකෙ ඇතුළත ගතිය තේරුම් කරගන්න ඕන. ඒක විසඳෙන්නෙ අනිත් පැත්තට. එතකොට අර කතාවක් තියෙන්නෙ, බල්ලෙකුගෙ බෙල්ලෙ ගලක් ගැට ගහල, වතුරෙ ගිල්ලපු ඒ මනුස්සයට ආත්ම පන්සියක් ඒ විදියටම මැරෙන්න උනා කියල. ඒ කියන්නෙ එයා කැමති මේ විදියට මැරෙන්නයි. ඒ විදියට මරන්න කැමතියි කියනකොට, ඒ විදියට මරණ එකට කැමතියි. නමුත්, වෙන්තෙ මොකක්ද? ඒ විදියට හම්බ වෙනව.

එතකොට කෙනෙකුට වතුර දෙන්න අකමැති කමයි තියෙන්නෙ. කෙනෙකුට වතුර දෙන එකට අකමැතියි නේ. ඉතින් අකමැති දේ ලැබෙන්න ඕන නේ.

දැන් කමියේ හැටි එහෙම උනහම, ප්‍රතිසන්ධි සිතේ තියෙනව, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් පැමිණි විඤ්ඤාණයේ, **“සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං”** කියනකොට, වතුර නො දෙන්න කැමතිනම්, වතුර නො ලැබෙන මට්ටමට, මේ හිතේ කැමති ගතිය තියෙනව, කමානුරූපව.

ඊට පස්සෙ මේ හිතේ තියෙන ගතියටයි මේ නාම රූප දෙක හැඳෙන්නෙ. එතකොට, ඒ හිතේ තියෙන කමිජ රූපයේ හැටියට, වෛතසිකවල හැටියට, මේ රූප හැඳෙනකොට, මේ ශරීරය සම්පූර්ණ වෙනස් විදියකටයි හැඳෙන්නෙ. ඒ සිතුවිලිවල හැටියට වෙනස් වෙනව, මේ ශරීරය. ඔන්න දැන් එහෙම අපි කියමු, එතකොට ඒ ආයතන ටික ඔක්කොම වෙනස් වෙනව. **“විඤ්ඤාණ පච්චයා නාමරූපං”** කියනකොට, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් විඤ්ඤාණය බැස ගන්නකොට, විඤ්ඤාණය නැමති බීජයේ තියෙනව, ජීවිතින්ද්‍රිය කියල කොටසක්. ඔය ජීවිතින්ද්‍රිය කියනකොට, දත යුතුයි මුළු ජීවිතයම හදන්න ඕන හැටි ඒකෙ තියෙන්නෙ.

අපි නිකම් කිවුවොත්, නුග ඇටයක් ගන්න මෙව්වර විතර ඇති, ඒ නුග ඇටයෙ, ඇහැට නො පෙනෙන තරමෙ නුග ඇටයෙ තියෙනව ගතියක්, පොළවෙ තියෙන ඕපාසාරය අරගෙන, මේ බීජය හදන්න ඕන අතු ගිහිල්ල, ඉති ගිහිල්ල, මහ විදියටයි හදන්න ඕන කියන ටික. ඒක

තියෙන්නෙ, පොළවෙ තියෙන පස්වල නො වෙයි, ඕජා සාරයේ නො වෙයි, අර බීජය තුළ තියෙන්නෙ.

මේකට තල් ඇටයක්, පොල් ගෙඩියක් වගේ ගත්තොත්, අතු යන්න නැතුව, ඉති යන්න නැතුව, ගහක් වගේ හදන්න ඕන කියන ගතිය තියෙන්නෙ, ඒ බීජයේ. දැන් පොළවෙ තියෙන ඕජාසාරය එකමයි. ඒකෙ තියෙන ගතිය නිසාම නම්, ඇයි එක ගහක අතු ඉති නැතුව හැදෙන්නෙ, ඇයි එක ගහක අතු ඉති ගිහිල්ල හැදෙන්නෙ? අතු ඉති ගිහිල්ලද හැදෙන්නෙ, නැතුවද හැදෙන්නෙ කියන ගතිය තියෙන්නෙ බීජය තුළ. ඒ බීජය තුළ තියෙන ටිකට, උපකාරක ටිකක් තමයි, මොකක්ද? පොළවෙ තියෙන ඕජාව.

ඒ වගේ, මේ ශරීරය ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන් මවු කුසට පැමිණියට පස්සෙ, ඒ විඤ්ඤාණය තමයි බීජය වෙන්නෙ. ඒ බීජයේ තියෙන ගති ටික තමයි, මේ පින්වතුන් ළඟ ඇති ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය, පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිත ඉන්ද්‍රිය කියන, ඉන්ද්‍රිය රූප කියන්නෙ. කණ බොන ආහාර තමයි, අර පොළවෙ තියෙන පස් ටික වගේ, ඕජාසාරය. ඕජාසාරයට පුළුවන් කමක් නැහැ ස්ත්‍රියක් කරලද හදන්නෙ, පුරුෂයෙක් කරලද හදන්නෙ, කොහොමද හදන්නෙ කියන එක. අර බීජය තුළ තියෙන ගතියට තමයි, ඒකයි **“විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං”**. ඒ හිතේ තියෙන ගති ටිකට අනුව තමයි, නාම රූප දෙක හැදෙන්නෙ. ස්ත්‍රී ඉන්ද්‍රිය කියන ගතිය කමානුරූපව, ඒ විදියටයි. පුරුෂ ඉන්ද්‍රිය කියන ගතිය, ඒ විදියටයි. ජීවිත ඉන්ද්‍රිය කියන කොට, ඒ සම්පූර්ණ ආයතනටික හදන්න ඕන ගතිය ඒකෙ තියෙන්නෙ. තේරුනා නේද? බීජයේ.

එතකොට දකින්න ඕන මේ ඇතුලෙන් හේතු ටික ඔක්කොම තියෙන්නෙ. අර ගහ, අතු ඉති ගිහිල්ල හදන්නද ඕන, නැද්ද කියල තියෙන්නෙ අර බීජයේ. ඒ බීජයේ තියෙන ගතියෙ වගේ, ආයතන ටික හදන්න ඕන කරන ගතිය තියෙන්නෙ ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණයේ, **“සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං.”**

ඊට පස්සෙ, ඒ බීජයට අනුව පොළවෙ තියෙන සාරය උරාගෙන හැදෙනව වගේ, **“විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං.”** මේ විඤ්ඤාණය නිසා, බැස ගත්තට පස්සෙ ඒ සිතේ තියෙන නාම ධර්මයි, ඒ සිතේ තියෙන මේ ස්ත්‍රීඉන්ද්‍රිය, පුරුෂඉන්ද්‍රිය කියන, මෙන්න මේ නාම ධර්ම ටිකට හා මේ ඉන්ද්‍රිය රූප ටිකට අනුව තමයි, කණ බොන ආහාරය හැදෙන්නෙ.

දැන් මෙහෙන් අර පොළවෙ තියෙන ඕජාසාරය හැදෙන්නෙ අර ගහේ තියෙන බීජ නියාමයට අනුව නේ; අතු ඉති ගිහිල්ලද කියන ගතියට අනුව නේ. ඒ වගේ, මේ සිතේ තියෙන කම්ප ගතියට අනුව තමයි, කණ බොන ආහාරයෙන් හැදෙන්නෙ, අර පොළවෙ තියෙන ඕජා සාරය වගේ.

ඔන්න දැන් **“විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං.”** දැන් කණ බොන ආහාරයටත් ඕන විදියට හැදෙන්න බැහැ. ඒ හැදෙන්න ක්‍රමයක් තියෙනව. ඒ විඤ්ඤාණයේ තියෙන ගතියට, ඒ බීජයේ තියෙන ගතියටයි හැදෙන්නෙ.

ඊට පස්සෙ **“නාම රූප පච්චයා සළායනනං.”** මේ නාම රූප වලින් හදපු විදියටයි, ආයතනය හැදිල තියෙන්නෙ.

ඔන්න දැන්, වතුර දෙන්න අකමැතිකම කියන කරුණ නම්, ඒ විදියෙ ගති ටිකකින් තමයි ප්‍රතිසන්ධි විඤ්ඤාණය ඇති වුනේ. ඒ හිතෙන් උපන්න නාම රූප දෙකේ කම්ප රූප ටික තියෙන්නෙ එහෙම නම්, කණ බොන ආහාරය ලැබෙන්නෙ ඒ විදියට. දැන් ආයතන ටික හැදිල තියෙන්නෙ සම්පූර්ණයෙන්ම පෙන්නවනව මොකෙන්ද, ඇහැ, කණ, දිව, නාසය, කය, මේව පුරාණ කමීයි කියල කියනව. ආයි මොකුත් කරන්න බැහැ, පුරාණ කමීයි කියල ඒ විදියට යෙදෙන්නෙ.

දැන් **“සළායනන පච්චයා ඵස්සො.”** ඒ ඇහේ මට්ටමටයි ස්පඨි වෙන්න. ලෝකයේ තියෙන හැම දෙයක්ම, ඕනම දෙයක්, ඕනම විදියට හම්බ වෙනව නො වෙයි. ආයතනයේ හැටියටයි, ලෙන්ස් එකේ හැටියටයි, අපට රූප ගෝචර වෙන්නෙ. **“සළායනන පච්චයා ඵස්සො”** කියන එකෙන් කියනව, දැන් මේ ඇහෙන්න එයා බලනකොට මොකද වෙන්නෙ, සමහරවිටක, වතුර තියෙන තැනක බැලුවත්, පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ. වතුර පෙනෙන්නේ නෑ. නාසයට ළං කරල බැලුවම දැනෙන්නෙ ලේ සැරව ගද.

දැන් මේ පින්වතුන් අහල ඇති, සමහර පෙරේතයෝ ඉන්නව, වතුර පෙනෙන්නේ නෑ. ලේ සැරව වගේ පෙනෙන්නේ. වතුර පිපාසෙ කෑ ගහනව. දැන් වතුරත් ගලාගෙන යනව ගංභාවල. මහ රහතන් වහන්සේලා, ස්වාමීන් වහන්සේලා, මේ අය ළඟට ගිහිල්ල, ආයි කියල ඇහුවහම, ‘අනේ මට වතුර ටිකක් බොන්න නැහැ’. ඉතින් වතුර තියෙන්නෙ බොන්නකො කියල වතුර දෙනව. අනිත් අයට ඔක්කෝටම

පෙනෙනව ගංගාවෙ වතුර ගලාගෙන යනව, මේ අයට පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ. නැත්නම්, වතුර පෙනෙන්නේ නෑ.

දැන් අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ, කරපු අකුසල කමීයට, අපි වතුර නැති තැනක උපදිනව කියල නේ. වතුර නැති තැනක, සමහර විටක අප්‍රිකාවෙ, කාන්තාරෙක වගේ උපන්නොත් වතුර නැති තැනක් කියල. නමුත් එතන ඉන්න කෙනෙකුට වතුර ටිකක් ගිහිල්ල දුන්නොත්, බොන්න පුළුවන් නේ.

නියම විදියට වතුර නැති තැනක ඉපදිලා තියෙන්නෙ දැන්. වතුර ඇති තැනකත් මෙයාට වතුර නැහැ නේ. දැන් පුළුවන්ද කාට හරි වතුර ටිකක් පොවන්න මෙයාට? වතුර ටිකක් මෙයාගෙ අතට ගිහිල්ල දෙන්නකො, ඕන කෙනෙක්. හැමකෙනාම, හොඳට දකින්න තමන්ගෙ ලෝකයේ තමන්ගෙ අත් දැකීම, තමන්ගෙ ආයතන ටික. මෙයා අපි කියමු දැන්, මේ කමීය බලවත් වෙලා, ක්ෂණිකව වෙනස් වෙන්න පුළුවන්.

ඒකට මම ඕන නම් කතාවක් කියන්නම්. මේ ප්‍රතිසන්ධි මට්ටමේ හිත වෙනස් වුනොත්, මේ දැන් නාම රූප දෙක වෙනස් වෙනව. එහෙම වුනොත් මේ ආයතන ටික ක්ෂණිකව වෙනස් වෙනව දැන්. එහෙම වුනොත් ඔය ඇහැට පෙනෙන්නේ, ලේ සැරව වගේ. නැත්නම් වතුර පෙනෙන්නේ නෑ. ඊට පස්සෙ පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ වුනොත්, නාසයට ළං කරනකොට, ආයතන ටික ඔක්කොම එකවර වෙනස් වෙනව. ලේ සැරව ගඳමයි නම් එන්නෙ, දැන් අපි වතුර ටිකක් බොන්න මෙයාට ළං කරනව. දැන් අපට වතුර පෙනෙන්නේ. ළං කෙරුවත් මෙයාට පෙනෙන්නේ ලේ සැරව වගේ නම්, නහයට කිට්ටු කරනකොට ලේ සැරව ගඳ නම් බොයිද? දැන් කියන්නකො ආදරණීය දුවට, පුතාට බිරිඳට කාට හරි වතුර ටිකක් පොවන්න කියල. කාටවත් බෑ.

ඔන්න ඕක තමයි පෙන්වන්නෙ, “කම්මස්සකොම්හි කම්මදායාදො කම්මයොනි, කම්මබන්දු, කම්ම පටිසරණො” කියල, කමීය නෑදෑ කොට, කමීය පිහිටකොට, කමීය පිළිසරණය කරගෙන ඉන්නෙ. අපි ඒක දන්නෙ නෑ.

දැන්, එක අර දුවකටවත්, පුතෙකුටවත්, අම්මට තාත්තට කිසිම නෑදෑයෙකුට පිහිට වෙන්න පුළුවන්ද? බෑ.

කමීය වෙනස් වීමෙන් මිස, කමීය ගෙවීමෙන් වතුර ටිකක් බොන්න පුළුවන් වෙනව මිසක, දැන් වතුර ටිකක් පොවන්න පුළුවන්ද? බෑ.

මොකද? හොඳට බලන්න, බාහිර ලෝකයේ තියෙන දෙයක් නම් අපි සපයී කරන්නෙ, අපට එහෙම වෙනවද? නෑ. එතකොට හොඳට තේරෙන්න ඕන අපි අපේ ආයතන ටිකෙන් හදා ගත්ත එකෙන් මේ ජීවත් වෙන්නෙ. දැන් මේ ආයතන ටික වෙනස් වුනොත් ක්ෂණිකව, ඔය කාටද පුළුවන් උදවු කරන්න?

භයානක කම හොඳට දකින්න කමියේ තියෙන, බාහිර දෙයක් නොවෙයි වෙන්නෙ, ආයතන ටික වෙනස් වෙන එකයි. ඒකයි, “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං, නාම රූප පච්චයා සළායනනං” කියන මේ සිද්ධිය කියන්නෙ ඇයි කියන එක බලන්න.

ඊට පස්සෙ “බන්ධනං පාතුභාවො, ආයතනානං පටිලාභො, අයං චූළිච්ඡි ජාති.” මේ ස්කන්ධයන්ගේ පහළවීම, ආයතනයන්ගේ ලැබීමයි, ජාතිය කියල කියන්නෙ. මොන තැනක උපන්නද කියන එක වෙන්නෙ, අවිද්‍යාවෙ මට්ටම මත, කමිය මත. ඒ කමී මට්ටම මත සිත වෙනස් වුනොත්, සිත මත නාම රූප දෙක වෙනස් වුනොත්, ඒ මත ආයතන ටික වෙනස් වෙනකොට කියනව, එතන ඉපදිලා කියල. මේ දැන් හිත වෙනස් වුනොත් මේ තියෙන රූප පෙනෙන්නේ නැතිවෙයි. ඔය තියෙන මට්ටමට, අපාය ඉපදිල කියයි.

මේ තියෙන මට්ටමට එන ආයතන ටික වෙනස් වුනොත් මේ මට්ටම ගෝචර නෑ. ඒ මට්ටමේ කමී කළ ආයතන ගෝචරයි. එතකොට කියයි දිව්‍ය ලෝකයේ ඉපදිලා කියල. මේ ලෝකයේ හැටි එහෙමයි. හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන.

එතකොට, මේ පටිච්ච සමුප්පාදයේ සිද්ධියෙන් පෙනන්නෙ, “සළායනන පච්චයා ඵස්සො.” ආයතන ටිකේ හැටියටයි ස්පෘශ්‍ය වෙන්නෙ. ආයතන ටික හැදෙන්නෙ හැම වෙලාවෙම කරපු කමියේ ගතියට. නාම රූප මත. නාම රූප හැදෙන්නෙ ප්‍රතිසන්ධි සිත මත. ප්‍රතිසන්ධි සිත හැම වෙලාවෙම කමිය මත. තේරුණා නේද?

එතකොට, මේ අපට යමක් තේරුණා කියන තැන, අතවත් ගහන්න ඉඩක් නෑ. කමිය වෙනස් කරලම මෙතෙත්ට එන්න වෙනව මිසක අපට. මේ දැන් මේ සමාන මට්ටමේ කමී නිසා, මේ විදියෙ ඔක්කොටම මේ පෙනෙන මට්ටමේ මේ ලෙන්ස් එකක් හැදිල තියෙන්නෙ.

එතකොට, මේ ඇහෙන්න උපද්දල පෙන්වන රූපයක් මිසක පෙනෙන්නේ, දකින්න පෙර තිබුනත් නො වෙයි, දැක්කයින් පස්සෙ තියෙනවත් නො වෙයි, මේ ඇහෙන්නම හදල පෙන්නන රූපයක් මේ තියෙන්නෙ.

ඕකට මම උපමාවක් කියනව: මේ ඇහැ හැදිල තියෙන්නෙ කම්මානුරූපව. මේ මහ විශාල ඒව උනත් රූප කලාප අල්ලන්නවත් නො වෙයි. මේ මට්ටමේ රූප බලන්න තියෙන තණ්හාව නිසා මේ මට්ටමේ රූප ගෝචර වෙන්න ලෙන්නේ එකක් මේ හැදිල තියෙන්නෙ. නමුත් මේ ලෙන්නේ එකෙන් පෙන්නන දේ ඇත්ත නො වෙයි.

මේ අවකාශ ධාතු වේ තව රූප තියෙනව. නමුත් මේකට ගෝචර නෑ. එක් එක් කෙනාගෙ මුදලෙ හැටියටයි කැමරා කාව ගන්න පුළුවන්. තියෙනව නේද එහෙම ඒව, කඩෙත්. දැන් මේ තියෙන්නෙ ඩොලර් දහය දොලහ විසිදාහත් අතර කාවයක් තියෙන කැමරාවක්. තව සල්ලි තිබුනොත් තව ඒව ගත්ත හැකි. දැන් ඔය, වාතුර්මභාරාජිකය, තවුනිසාව, ඒ වගේ දෙව්වරුන් ගත්තහම, ඒ වගේ රූප අහුවෙන්නෙ නෑ, මේ කැමරාවට. ඒ කියන්නෙ, ඒ වගේ හැඩතල පෙනෙන්නේ නෑ, හදල පෙන්නන්නෙ නෑ. ඒකට ලෙන්නේ එක ටිකක් ගණන් කැමරාවක් ඕන. ඊට පස්සෙ අර තවුනිසාවෙ දෙවියන්ගෙ ඇහැට, ඔය මහා බ්‍රහ්මය වගේ බ්‍රහ්මයන්ගෙ රූප පෙනෙන්නේ නෑ. ඒ කැමරා තවත් ගණන්.

ගණන් කියන්නෙ මොනවද? සද්ධා ධන, සීල ධන, භිරි ධන, ඔතප් ධන, ත්‍යාග ධන, ශ්‍රැත ධන, ප්‍රඥා ධන, ආදී සප්තාර්ය ධන ඕන. ධනය වැඩි තරමට ගත්ත හැකි.

ධනය අඩුයි නම්, ගන්න වෙන්නෙ බාල මට්ටමේ එකක් තමයි. ඉතින් මේ හොඳම මට්ටමේ එකක් නො වෙයි, තරකමත් නො වෙයි, මධ්‍යම ප්‍රමාණයේ එකක් මේ තියෙන්නෙ. හැබැයි ඉහලම එකක් නො වෙයි. හොඳම කැමරාවක් නො වෙයි. ඒකයි, දැන් මේ තියෙන සටහන් ඔක්කොම වැටෙන්න ගත්තොත් අපට යන්නවත් නැතිවෙයි.

එතකොට හොඳට දකින්න ඕන, මෙහේ රූප තියෙන ඒව පෙනෙනව නො වෙයි. එක එක මට්ටමේ රූප හදල පෙන්නන්න පුළුවන් මට්ටම්, විපාක විදින්න පුළුවන් මට්ටම්.

ඕකට මම උපමාවක් කියන්නෙ, තේරුම් කරගන්න ඕන: දැන් ඕගොල්ලන්ගෙ ගෙදර ඉස්සරහ වැලි ගොඩක් ගහල තියෙනව නම්,

දැන් අපි හිතන්නේ, ඉදිරියේ වැලි ගොඩක් තියෙනව, තියෙන වැලි ගොඩයි අපට පෙනෙන්නේ, පෙනෙන වැලිගොඩ තියෙනව, තියෙන වැලිගොඩ පෙනෙනව කියල නේ.

නමුත් නියම ඇත්ත ඒකෙ, මේ තියෙන වැලිගොඩ පෙනෙනවත් නො වෙයි, මට පෙනෙන වැලිගොඩ තියෙනවත් නො වෙයි. තියන්නේ වැලි කැට. වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් අපට පෙනෙනව. වැලි ගොඩක් පෙන්නන එකේ හැකියාව තියෙන්නේ අපේ ඇහැට. ඕක අපි පර්යේෂණයක් කළොත්, දැන්, සෙනග ලක්ෂයකට විතර එන්න කියල, කියනව, මේ වැලි ගොඩ ගෙතියන්න බෑ, තහනම්. එක්කෙනෙකුට අයිති එක වැලි කැටයයි. එක වැලි කැටේ කැටේ අරගෙන යන්න කියනව. එක එක වැලි කැටේ කැටේ අරගෙන ගියහම මොකද වෙන්නේ? ඔක්කෝම ටික ගෙනිව්වොත්, දැන් එක්කෙනෙකුගේ අතේ තියෙන වැලි කැටේට ගොඩක් කිව්ව හැකිද? කන්දක් වෙනවද ඒක? නෑ. දැන් එක එක්කෙනාගෙන් අහනව කෝ වැලි ගොඩ? වැලි කන්ද කෝ? දැන් ඒක ගෙනිව්වේ කවුද? දැන් තිබුන නම් වැලි ගොඩක්, වැලි කන්දක්, ඒකත් කවුරුහරි ගෙතියන්න එපයි, නේ?

දැන්, වැලි ගොඩක් ගේන්න එපා. වැලි ගොඩ ගේන එක තහනම්. එක එක්කෙනා තමන්ගෙ වැලි කැටේ ගෙනත් දාන්න කියනව. දැන් වැලි කැටේ ගෙනත් දානව. දැන් හොඳට බලන්න අපට අපේ අත් දැකීම, අත් දැකීමක් කර නොගෙන, හිස් අවකාශය තිබුණු තැනට ගෙනත් දැමීමේ වැලි කැට ටික නේ. දැන් මේ වැලි කැටේ අනිත් වැලි කැටේ ගැන දන්නවද? අනිත් වැලි කැටේ මේ වැලි කැටේ ගැන දන්නවද? ඔතන වැලි කැටේ කැටේ නේද තියෙන්නේ. ඇත්ත ඒක නේ. ඔන්න වැලි කැටයි, හිස් අවකාශයයි තියෙන තැනක මේ ඇහින් ආපහු බැලුවොත්, ගොඩක් පෙනෙයි. එතකොට, බලන්න වැලි ගොඩක් තියෙන නිසා වැලි ගොඩක් පෙනෙනවද, වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනවද කියල? වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනව.

අපි වැලි ගොඩ අල්ලන්න කියල අත දැමීමොත්, මොකක්ද අපට අහුවෙන්නේ? වැලි කැට අහුවෙන්නේ. වැලිගොඩ අල්ලන්න පුළුවන් වෙයිද?

හොඳට තමන්ගෙ අත් දැකීම අතහැරල, දැන් ඇහෙන් බලනකොට හොඳට තේරෙනව වැලි කැටයි අවකාශයයි තියෙන තැනක, ඇහෙන් බැලුවහම නේ වැලිගොඩ පෙනෙන්නේ. අපි පැත්තකට ගියහම තියෙන

ඇත්ත බලන්නකො මොකක්ද කියල. ඇහැ අරගෙන පැත්තකට ගියොත්. වැලි කැට ටිකයි, අවකාශයයි තියෙයි. වැලි ගොඩ කියන එක තියෙනවද කියල බලන්න.

අපට යම් දවසකදි පුළුවන් වුනොත්, වැලි කැට ටිකයි, අවකාශයයි තියෙන තැනක, ඇහෙන් බලනකම නිසාමයි වැලි ගොඩක් පෙනෙන්නේ කියල දකින්න පුළුවන් වුනොත්, අපි දන්නව වැලි ගොඩ පෙනෙන එක තිබුන එකක් නො වෙයි, මේ අවස්ථාවට හැදිලයි පෙනෙන්නේ. අහකට යනකොටම පෙනෙන වැලිගොඩ ඉතුරු නැතිවම නැති වෙනව, දැන් තියෙන්නෙ වැලි කැට ටිකයි, අවකාශයයි චිතරයි. පෙනෙන දේ, එතකොට තිබුන නො වෙයි, තියෙනව නො වෙයි, පෙර නො තිබීම හටගෙන නැතිවෙනව. “දිටයෙ දිටය මත්තං.” එතකොට, එයා දන්නව, වැලි ගොඩ කියන එක හදාගෙන පරිහරණය කරන එකක් මිසක, තියෙන එකක් පරිහරණය කරනව නො වෙයි.

ඒ වගේමයි ඇත්ත, දැන් මේ පෙනෙන රූප වලත්. මේ වැලි කැට වගේ, කණ බොන ආහාර නිසා, “ඔජුෂ්ඨමකං රූප කලාපං ආහාරධීති ආහාරො.” ආහාර කියල කියන්නෙ, ඕජාව අටවෙනි කොට ඇති රූප කලාප ගෙනත් දෙනව. එතකොට, කණ බොන ආහාරයෙන් හැදුණු, වැලි කැට වගේ, රූප කලාප කලාප කලාප කලාප තියෙන්නෙ. ඔහොම තියෙන තැනක, මේ ඇහෙන් අරමුණු ගන්නෙ. මේ ඇහැ කම්පයි. හොඳට දකින්න ඕන මේ ඇහැ හදල තියෙන්නෙත් ලොකු වැඩ සටහනකින්. මේ ඇහේ හැකියාව තමයි, මෙහෙම කලාප තියෙන තැනක හැඩ සටහනක් හදල පෙන්වනව.

එතකොට අපි බලන්න පෙර මේ විදියෙ හැඩ සටහනක් තියෙනවවත්, බැලුවයින් පස්සෙ තියෙනවවත් නො වෙයි, මේ ආයතනයන්ගෙන් හදලයි පෙන්වන්නෙ.

ආයතනයගෙන් හදලයි පෙන්වන්නෙ කියන එකට, බලන්න, ඔය ඉදිරියේ තියෙන ඉස්සරහ ජනේලයේ වීදුරුවෙන් එහා පැත්ත අපට පෙනෙනව. ඔය ජනේලයට අපි නිල්පාට ස්ටිකර් එකක් ඇලෙව්වොත්, දැන් එහා පැත්තෙ තියෙන රූපෙ මොන විදියට පෙනෙයිද අපට? නිල් පාටට. ඒ එහා පැත්තෙ රූපය නිල් පාටට පෙනෙන්නේ රූප නිල් පාට නිසාද? නෑ. එහෙනම්? නිල්පාට ස්ටිකර් නිසා. එතකොට හැම වෙලාවෙම, රූප මොන විදියටද පෙන්වන්නෙ කියන ගතිය තියෙන්නෙ වීදුරුව මත තේද? කහපාට ස්ටිකර් එකක් ඇලෙව්වොත්, වීදුරුව

කහපාට කළොත් එයා පෙන්නන්නෙ කහ පාටට. රූපෙට ඕන විදියට පෙනී හිටින්න පුළුවන්ද? බැ. අපට කිසිම වෙලාවක ඕන විදියට පෙනී හිටින්න බැ, වීදුරුවෙ තමයි බලය තියෙන්නෙ මොන විදියටද පෙන්නන්නෙ කියල. වීදුරුවෙ තියෙන්නෙ හැම වෙලේම, එයාගෙ පාටින් තමයි එයා තමයි හදල පෙන්නන්නෙ, ලෝකයේ වෙනස් වගේ.

ඒ වගේ මේ හිතට, අරමුණු පෙන්නන්න, වීදුරුව වගේ තමයි ඇහැ. මෙයා තමයි වෙනස් කරල පෙන්නන්නෙ, රූප කොහොමද පෙන්නන්නෙ කියල. ඒකයි කණ්ණාඩියක් එහෙම අපි දාගන්නව කියන්නෙ, මේ ලෙන්ස් එක තමයි වෙනස් කරන්නෙ. එතකොට ඒ විදියට පෙන්නන්නෙ අපට.

ඒකෙම, ඒ හැදෙන පැත්ත ගත්තහම, නාම රූප දෙකේ තමයි තියෙන්නෙ, මොන විදියෙ රූප පෙන්වන විදියටද හදන්නෙ කියල. ඒකයි, මේ මට්ටමේ ඇහැ ප්‍රසාදයට, තවුනිසා දිව්‍යලෝකයේ දෙවියන්ගෙ වගේ රූප අපට පෙනෙන්නේ නැත්තෙ, තියුණු රූප කලාප අල්ලල සටහන් මවන්න බැහැ මෙයාට. ගොරෝසු රූප කලාප අල්ලල සටහන් මවන්න විතරයි පුළුවන්. එතකොට මේකෙන් මම මතක් කළේ, පංචපාදානස්කන්ධයේ උදයවාය දකිනව කිව්වොත්, නැත්නම් ලෝකයේ ඇති වීමත්, නැති වීමත් බිඹයක් පමණ ශරීරයෙන් යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත්, එයා හරියටම දකිනව, අපි ජීවත් වෙන්නෙ අපේම කුසල් අකුසල් කමියෙන් කියල. ආයි හීනෙකින්වත් කාටවත් අභලක්වත් හොල්ලන්න බෑ කියල. ඇයි, අපි කරපු කමිය මත, ප්‍රතිසන්ධි සිත වෙනස් වෙනව. ඒ මට්ටම මත නාම රූප දෙක හැදිල මේ කය සවිඤ්ඤාණක වෙන ගතිය වෙලා. ඒ නාම රූප දෙකේ මට්ටමටයි, ආයතන හැදෙන්නෙ, ආයතන මට්ටම මතයි ලෝකය උපද්දල පෙනෙන්නේ.

ඕකට ඕන නම් මම තව කතා ටිකකුත් කියන්නම්, කමිය මත වේගයෙන් මේව වෙනස් වෙනවයි කියල: බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේදී, අර පුණ්ණ කියන දුගිය, රජගහනුවර හිටපු අන්තිමම දුප්පත්ම මනුෂ්‍යය, රජගහ නුවර සිටාණන් ළඟ තමයි වැඩ කළේ. දවසක් පෝය දවසකත්, දුප්පත්කම නිසාම, බිරිදට දවල්ට කෑමට මොනව හරිත් අරගෙන එන්න කියල ගොවිතැන් කරන්න ගියා. බිරිද කෑද ටිකක් හදාගෙන යනකොට සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේ දවස් හතක් නිරෝධ සමාපත්තියට සමාවැදිල නැගිටල පිණ්ඩපාතෙ එනව. ඉතින් මේ පුණ්ණ දුගියගෙ බිරිද අර කෑද ටික සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට පූජා කළා. පූජා කරල

ආපහු දුටුගෙන ගෙදර ගිහින්, තව කැඳ ටිකක් හදාගෙන දුටුගෙන ආව. දැන් හොඳටම දවල් වෙලා. පුණ්ණ දුගිය සී සාල බොහොම මහන්සිවෙලා ගහක් යටටවෙලා ඉන්නව. බිරිඳ ඇත නියාම කියනව කලින් වුන සිද්ධිය, කැඳ ටික සැරියුත් මහ රහතන් වහන්සේට පූජා කළ බව. පුණ්ණ දුගිය කියනව, ‘අනේ සාදු සාදු බොහෝම හොඳයි’ කියල, මෙයා අනුමෝදන් වෙනව. ඊට පස්සෙ අර ගෙනා කැඳ ටික බොනව. බීල එහෙමම නිදා ගන්නව මහන්සියට. නැගිටල බලනකොට, හාපු කුඹුර පැත්ත බලනකොට ඔක්කොම දිලිසෙනව. ආපහු ඇස් දෙක පිහදාල බලනව. බලනකොට ඔක්කොම දිලිසෙනව. ඊට පස්සෙ මෙයා හිතනව මට කලත්තෙ වගේ නිසා වෙන්න ඇති කියල බිරිඳගෙන් අහනව. බිරිඳ කියනව මටත් එහෙම නේ පෙනෙන්නේ කියල. දැන් දෙන්නම නැගිටල බලනකොට මුළු හාපු කුඹුරම රත්තරන්. අර කුසලෙට. දැන් අපි හිතන්නෙ බාහිර වෙනස්වෙලා කියල නේ. ආයතනටික වෙනස්වෙලා තියෙන්නෙ දැන්. පිනේ හැටියට වෙනස්වෙලා. ආයතන කියනකොට ඇහැ විතරක් නො වෙයි, ඔක්කොම ටික වෙනස් වෙනව, කමියට.

ඊට පස්සෙ, දැන් මොකද කරන්නෙ, මේ තරම් රත්තරන් ගොඩක් පොද්ගලිකව තියා ගන්න තහනම්. දැන් රජ්ජුරුවන්ට දැනුම් දෙනව. රජ්ජුරුවො මොකද කරන්නෙ, ගිහිල්ල බලනකොට ඇත්ත. මෙයාගෙ කමී එල දෙන්න ඔක්කොගෙම ආයතන එක විදියට වෙනස් වෙන්න එපාය. කමීප රූප වල ලක්ෂණය ඒක තමයි. ලෝකයේ හැටි. කමීයට තමන් අනුන් කතාවක් නෑ. ආයතන ටික ඔක්කොම එකයි. එතකොට බලනකොට ඇත්තටම රත්තරන්.

එතකොට මොකද කරන්නෙ, කරත්ත වලින් මේ රත්තරන් ටික රජ මාලිගාවට ගෙනියනව. රජ මාලිගාවට ගෙනියනකොට ඒව අඟුරු වෙනව. මේ බව රජ තුමාට ගිහිල්ල කිවුව. දැන් ආපහු ගෙනියන්න කිව්ව. පුණ්ණ දුගියගෙ රත්තරන් කියල පටවන්න කිවුව. එහෙම පටවනකොට ඒව රත්තරන්. ඊට පස්සෙ ගෙනල්ල ගොඩ ගැහුව රජමාලිගාවෙ මහ විශාල රත්තරන් කන්දක්. ඊට පස්සෙ පුණ්ණ දුගියට පුණ්ණ සිටාණෝ නමින් සිටු තනතුරක් දුන්න.

ඉතින් මම මේ කිවුවෙ, කමීය මත ආයතනය වෙනස් වෙන හැටි ගැන මම මතක් කළේ. රජ්ජුරුවන්ගෙ රත්තරන් කියල ගොඩ ගහනකොට අඟුරු. කමීය විපාක දෙන හැටි. දැන් බලන්න බාහිර භෞතික දෙයක් ම උනානම් අපි කියන විදියට, ක්ෂණිකව පස් රත්තරන් වෙනවද,

රත්තරන් අඟුරු වෙනවද? ඒ කියන්නෙ අපි හිතන සිද්ධියට වඩා ලොකු දෙයක් තියෙන්නෙ කියන එක කියන්නෙ මම.

ඒ වගේ හොඳට දකින්න ඕන මේ ලෝකය කියන එක පෙන්වන්නෙ, කවදාවත් මේ තියෙන දෙයක් අපි දකිනව නො වෙයි, හොඳට තේරුම් කරගන්න ඕන, මේ ඇහෙන්න බලනකොට, පෙනෙන හැටි මේ. එතකොට බලන්න පෙර තිබුන නො වෙයි, බැලුවයිත් පස්සෙ තියෙනව නො වෙයි, මේ ඇහෙන්න බලනකොට, මේ අරමුණක් පෙනෙනකොට, බාහිරෙන් අපට උපකාරවෙලා තියෙන්නෙ කවදාවත් නො දැන, නො දැක, ශුද්ධාඡ්ඡක මට්ටමේ රූප කලාප ටිකක් විතරයි තියෙන්නෙ. අනිත් ඔක්කොම හේතු ටික ආධ්‍යාත්මිකයෙ සම්පූර්ණවෙලා තියෙන්නෙ.

එතකොට, අපට යම් වස්තුවක් පෙනෙනව කියන්න තියෙන හේතු ටික මෙන්න මේ විදියට තියෙන්නෙ. මේ පින්වතුන්ට යම්කිසි කෙනෙකුට හිතන්න පුළුවන් නම්, ඒ කියන්නෙ, පෙනෙන දේ අරභයා මොනවා හරි දෙයක් අපි හිතන්න හදනවා කියන්නෙ, මෙහේ තියෙනවා කියල හිතාගෙන.

නමුත් කෙනෙකුට තේරුනොත්, තමන් මේ පෙනෙන බව උපද්දවා ගත්ත කියල, තමන්ගෙ ආයතන ටිකටමයි පෙනෙන බව ඉපදුනේ කියල, මේ ආයතන ටික මේ විදියට ඇති වුනොත් පෙනෙනව, නැති වුනොත් නැති වෙනව කියන දඹිනියට ආවොත්, තියෙන දෙයක් කියල හිතන්න යන්නෙ නෑ අපි. තිබුණු දෙයක් හම්බ වෙනව, හම්බවෙච්ච දේ තියෙනව කියන සංකල්පනාව අත හැරෙනව අපට.

දැන් අපට වෙන්නෙ, පෙනෙන දේ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි නො දන්නා කොට, තියෙන දෙයක් හම්බවෙන්නෙ. තියෙන දේ හම්බවෙන්නෙ කියල අපි හිත හිතා හිටියත්, පෙනෙන දේ හැදෙන්න හේතුවෙලා තිබුන හේතු ටික ආධ්‍යාත්මික නිසා, හේතු ටික නැතිවෙන කොටම නැති වෙනව. අර අපි හිතපු සටහන හිතේ එහෙම තියෙනව මතකය හැටියට, දැකපු දේ මෙන්න මේකයි කියල. කම් රැස්වෙන එක නවත්වන්න බැරිවෙලා තියෙනව.

ඒ කියන්නෙ දැන්, ඇහෙන්න බලපු නිසාම ම, වැලිකැට තියෙන තැනක ගොඩක් වගේ පෙනෙනව කියන සිද්ධිය ඇත්ත. ඇහෙන්න බලපු නිසාම මෙහෙම පෙනෙනව කියන එක දන්නෙ නැතුව, අපි තියෙන දේ ගොඩක් කියල මෙහේ හිතාගෙන ඉන්නකොට, අපි එහෙම හිටියට ඇහෙන්න බලපු නිසාමයි වැලිගොඩ පෙනෙන්නේ. අහකට යනකොටම,

ඇහැ නැති වෙනකොටම, පෙනෙන වැලි ගොඩ නැති වෙනව. නමුත් තිබුණු වැලිගොඩක් තියෙනව කියන මට්ටමෙන් හිත දැඩිව අල්ලගෙන තිබුනහම, ඔය සටහන හිතේ හිටිනව එහෙමම. වැලිගොඩක් තියෙනව තියෙනව තියෙනව කියල. එතකොට, අපට හිතෙන්නෙ වැලි ගොඩක් තිබුන, වැලි ගොඩක් තියෙනව කියල. ඒ ධර්මය ඉපිද නිරුද්ධ උනාට අර නිත්‍ය සඤ්ඤාව නැතිවෙන්නෙ නෑ.

ඕක මම කියන්නෙ: දැන් මිරිඟුව තියෙන තැනක ජලය වගේ පෙනෙනකොට, හොඳට බලන්න, තිරිසන්ගත සතෙක් දිහා. තිරිසන්ගත සතාටත්, මේ ඇහෙන් මිරිඟුව දිහා බලනකොට, චතුර වගේ පෙනෙනව. එයාට නුවණ නැති නිසා, එයා හිතන්නෙ, පෙනෙන්නෙ ඉස්සරහ තියෙන දේයි කියල. තියෙන එකමයි පෙනෙන්නෙ, පෙනෙන දේ තියෙනව කියලයි තිරිසන්ගත සතා හිතන්නෙ. පිපාසයකුත් ඇතිවෙනකොට, චතුර වගෙන් පෙනෙනකොට, පෙනෙන චතුරත් තියෙනකොට, දුවන්නෙ නැතුව ඉඳිද? දුවනව. ඒ අපිටම, තිරිසන්ගත සතාට වගේම, මේ ඇහැ කම්පයි, එයාගෙ මට්ටමට හැදුන. මේ ඇහෙන් බලනකොට ජලය වගේ පෙනෙනව. පෙනුනට අපි, නුවණින් දන්නව, පෙනෙන දේ තියෙනව නො වෙයි, තියෙන්නෙ මිරිඟුව. මිරිඟුව තියෙන තැනක මේ ඇහෙන් බලපු නිසයි චතුර වගේ පෙනෙන්නෙ. චතුර නැති තැනක, මිරිඟුව තියෙන තැනක, චතුර කියල පෙන්නීමේ හැකියාව තියෙන්නෙ මේ ඇහැට. මේ ඇහේ හැකියාව තමයි, ජලය වගේ පෙන්නන එක. අපි දන්නව පෙනුනු එක තියෙනව නො වෙයි. අපටත් චතුර පිපාසය ඇති වෙනව. චතුර වගෙන් පෙනෙනව. පෙනුනට, තියෙනව නො වෙයි කියල දන්න නිසා දුවන්නෙ නෑ.

දැන් බලන්න මේ දඬුනගෙ ලොකු වෙනසක් නො වෙයිද කියල. අරය චතුර නැති තැනක චතුර තියෙනව කියල රැවටිලා දුවනව කියන්නෙ, පිපාසය තව තවත් වැඩි වෙනව, පිපාසය සන්සිදුවා ගන්න තියෙන හේතුවත් නැතිවෙලා, පිපාසයත් වැඩිවෙලා, දුකටත් පත් වෙනව. ඒ විතරක් නො වෙයි, චතුර ටිකක් හොයාගන්න කාලයක් තිබුන නම් ඒකද නැති වෙනව. බොරුව පිටිපස්සෙ දුවනකොට බොරුව ලැබීමත්, ඇත්ත නොලැබීමත් කියන දෙකම වෙලා නේ එයාට.

දැන්, නුවණ කියන එක වූට්ටයි අපි ඉදිරිපත් කළේ, නුවණ විතරමයි. ඒ සතාට තිබුණු ඇහැමයි අපටත් තිබුනෙ, ඒ සතාට තිබුණු විදියටමයි අපටත් පෙනුනෙ. ඒ දිහා ඒ සතා බලන කොට මිරිඟුව චතුර වගේ පෙනුන, අපටත් පෙනුනෙ ඒ විදියටමයි. නුවණෙ විතරයි වෙනසක්,

වුට්ටක් තිබුනෙ. අපි ඇත්ත තේරුම් ගත්ත, මේ ඇහේ හැකියාව. අපි නොදන්නව ඇති, ඒත් මේ පින්වතුන් තේරුම් අරගෙන තියෙනව, මනුස්සකම. මනුස්සකම කියල කියන්නෙ මේ ආයතන මට්ටම දන්නව මේ පින්වතුන්. නමුත් ඒක නුවණක් වෙලා කියල මේ පින්වතුන් දන්නෙ නෑ. මේ ඇහේ හැකියාව තමයි මිරිඟුව තියෙන තැනක මෙහෙම පෙන්නන එක. එතකොට දන්නව, වතුර වගේ පෙනෙන්නෙ අපටයි. පෙනෙන දේ තියෙනව නො වෙයි. තියෙන දේ පෙනෙනව නො වෙයි. තියෙන්නෙ මිරිඟුව, පෙනෙන්නෙ ජලය. එතකොට පෙනුනට, පෙනෙන දේ අල්ලන්න බෑ කියල දන්නව. අපි නො දන්නව වුනාට ඔය ටික දන්නව අපි. විදඹිනාව කියල එකක් නැහැ, හැබැයි අපි තිරිසන්ගත සතාට වඩා විදඹිනයි. එයාට වඩා විශිෂ්ටයි අපේ දඹිනයි. අන්න ඒ වගේ එකකට විදඹිනාව කියන්නෙ.

එතකොට, ඇත් අපි මොකද කරන්නෙ? වතුර පිපාසය ඇතිවෙනව, වතුර වගෙන් පෙනෙනව, නමුත් දුවන්නෙ නෑ. බොරුව පිටිපස්සෙ යන්නෙත් නෑ. දුක පිටිපස්සෙ යන්නෙත් නෑ. බොරුව පිටිපස්සෙ නො යනව චිතරක් නො වෙයි, ඇත්ත හොයා ගන්නත් ඉඩ තියෙනව අපට. වතුර නැති තැනක නැහැ කියල රැවටිලා මිරිඟුව පිටිපස්සෙ දුවන්නෙත් නෑ. ඇත්තටම වතුර ටිකක් හොයා ගන්න ඕන නම් ඒකට කාලයත් තියෙනව. අයහපතෙන් අතහැරවල යහපත ලබාගන්නත් ඉඩ දීල තියෙනව අපට. අරයට, අයහපත ලබා දුන්න චිතරක් නො වෙයි, යහපතත් අතහැරවල. දඹිනයි වුට්ටයි වෙනස් වුනේ, සම්පූර්ණ අරීය වෙනස්.

නමුත් හොඳට බලන්න, පෙනෙන දේ තියෙනව, තියෙන දේමයි පෙනෙන්නේ කියන තිරිසන්ගත සතා වගේ, අපිත්, පෙනෙන ජලයම තියෙනව, තියෙන ජලයමයි පෙනෙන්නේ කියල රැවටිලා, ඔය තුල මේ වතුරත් අනිත්‍යයි නේද, කවදහරි නැතිවෙනව නේද, මේකට තණ්හා කළොත් දුක එනව නේද කියල හිතුවොත් හරිද කියල බලන්න. හරියනවද? නෑ. වෙන්න තියෙන එක වෙනව නේ.

ඒ වගේ, මේ පෙනෙන අරමුණෙන්, පෙනෙන දේමයි තියෙන්නෙ, තියෙන දේමයි පෙනෙන්නේ, කියල ලෝකයේ අය දකින්නෙ, අර මිරිඟුවේ තිරිසන්ගත සතා වගේ.

අපිත්, මේ ඉදිරියේ ඉන්න අයමයි මට පෙනෙන්නේ, මට පෙනෙන අයමයි ඉන්නෙ කියල, ඔය මට්ටමේම, ලෝක මට්ටමේම රැවටිලා නම්,

මේක තුළ, අනේ මේ පෙනෙන දෙවල් අනිත්‍යයි නේද, නැතිවෙලා යනව නේද කියල බැලුවොත්, විදහිනා කරයි, නමුත් වෙන්න තියෙන ටික වෙලා නැද්ද? මොකක්ද මගේ විදහිනාවේ තියෙන වෙනස සාමාන්‍ය ලෝකයා දකින දේම මමත් දකිනව නේ. මම අනිත්‍යයි කියල හිතුවට, අනිත්‍යයි කියල හිතන මනසිකාරය යෙදුවට, දහිනගෙ මට විදහිනාව යෙදිලද කියල බලන්න. තිරිසන්ගත සතාගෙයි අපෙයි දහිනගෙ විදහිනාවක්ද නැද්ද අපට. තිරිසන්ගත සතාට වඩා විශිෂ්ටයි නේද අපේ දහිනගෙ. නමුත් එකම මට්ටමේ දැකීමක් ඇතුළු අපි අනිත්‍යයි කියල මෙනෙහි කළොත් හරියයිද? හරියන්නේ නෑ. ලෝකයාගේ මට්ටමේ, එකම මට්ටමේ දැකීමක් තියාගෙන, ඔය දැක්ම තුළ ඉඳගෙන, අනිත්‍යයි නේ, කැඩිල බිඳිල නැතිවෙනව නේ කියල හිතුවට පලක් නෑ.

මේ පින්වතුන් දන්නවද, ජලය නැති තැනක ජලය කියල රැවටිලා බොන්න දුටු මුවත්, මේ ඉදිරියේ පෙනෙන දේ අල්ලන්න අත දාන අපිත් අතර වෙනසක් නෑ. ඔය තරමේ මෝඩ කමක් තුළ ඉඳගෙන, අවිද්‍යාව තුළ ඉඳගෙන, සමමාදිට්ඨියක් ලැබෙද? ඒකයි මම අහන ප්‍රශ්නය. අවිද්‍යාව නැති වීමෙන්ම සමමාදිට්ඨිය ඇතිවෙන්න ඕනද, අවිද්‍යාව තුළ සමමාදිට්ඨියක් උපදිනවද? හැබැයි පුණ්‍යාභිසංඛාරයක් වෙනව, මම ඒක නැහැ කියන්නේ නෑ, කුසලයක් සිද්ධවෙනව.

මිරිඟුවක් තියෙන තැනක ජලයයි තියෙන්නේ කියල රැවටිලා, අවිද්‍යාව තුළ ඉඳගෙන, මේ වතුරත් නැති වෙනව නේද, මේ ජලයට තණ්හා කරන්න හොඳ නැහැ කියල හිතුවොත්, ඕක හැබැයි හොඳ කුසල මනසිකාරයක්. පින්ක් සිද්ධ වෙනව. පුණ්‍යාභිසංඛාරයක්. මේ වතුර හරිම හොඳයි කියල තණ්හාවෙන් ඉන්න කෙනාට වඩා අරයගේ විරාග ගතියක් තියෙනව මනසේ. හැබැයි, අවිද්‍යාව ඇතුලේ.

ඒකයි, “අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා” කියනකොට, පුණ්‍යාභිසංඛාර, අපුණ්‍යාභිසංඛාර, ආනෙඤ්ඤාභිසංඛාර, තුනම පෙන්නව. නමුත් අවිද්‍යාව හිඳිල නෑ.

අවිද්‍යාව කියන එක දුරු වෙන්න නම්, “අභ්‍රුකා සංභුතං. භ්‍රුකාන න භවිස්සති.” පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිවීම නැතිවෙනව කියන දහිනගෙ දකින්න ඕන. එතකොට “දිට්ඨෙ දිට්ඨ මත්තං”. මේ පෙනෙන අරමුණ දැකීම, දැකීමක් පමණක් වෙන්න ඕන. දකින්න පෙර තිබුනත් නො වෙයි, දැක්කයින් පස්සෙ තියෙනවත් නො වෙයි, දකින

වෙලාවෙදීත් අපට පෙනෙන්න ඕන, මිරිඟුව තියෙන තැනක ජලය පෙනෙනව වගේ.

ශුද්ධාශ්ඨක මට්ටමේ රූප කලාප තියෙන තැනක මෙහෙම හැඩ සටහනක් පෙනෙනව. පෙනෙන දේ තියෙනව නො වෙයි. හොඳට නුවණක් එන්න ඕන, මොකද මෙහෙම පෙනීමේ හැකියාව, පෙනෙන දේ ඇති වෙන්න හේතුව මොකක්ද? ක්ෂණිකව ගන්න ඕන.

“අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාරා, සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං, විඤ්ඤාණ පච්චයා නාම රූපං, නාම රූප පච්චයා සළායනනං, සළායනන පච්චයා ඵස්සො.” මේ පෙනෙන දේට හේතු ටික පෙනෙන්න වෙන්නෙ මේව. ඊට පස්සෙ මේ හේතුවික නැතිවෙනකොට පෙනෙන දේ නැති වෙනව.

ඔන්න ඔය විදියට යම්කිසි කෙනෙක් දැක්කොත්, පට්චව සමුප්පාදය හරහා, සම්පූර්ණ ලෝකය ඇති වෙච්ච හා නැති වෙච්ච හැටි දකිනව. අන්න එබඳු මනසකටයි, මේ පෙනෙන දේ ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්. ඇලෙන්න ගැටෙන්න දෙයක් නෑ, යමක් පෙනෙනකොටම පෙනෙන දෙයින් එයා වෙන්වෙලා ඉන්නෙ, නොඇලිලා වාසය කරන්නෙ. ඇයි මේ පැත්ත පෙන්නුවෙ දැන් මොකද? දැන් මිරිඟුව තියෙන තැනක ජලය වගේ පෙනෙනකොට, ඇහෙත් බලපු නිසයි මෙහෙම පෙනෙන්නේ කියල පෙනෙන සිද්ධිය තමන්ගෙ පැත්තට හැටිල ඉන්නකොට, අපි වතුර හොඳයි හෝ තරකයි හෝ කියල, ඇලිල ගැටිල කටයුතු කරනවද? බාහිරින් වතුර ගත්තොත්, හොඳයි හෝ තරකයි කියන එක නවත්වන්න පුළුවන්ද? තියෙන වතුරට කැමතිවෙනව හෝ අකමැතිවෙනව කියන එක නවත්වන්න පුළුවන්ද? දැන් අර තිරිසන්ගහ සතාට, වතුරට තණහා කරනව හෝ අකමැති වෙනව කියන එක නවත්වන්න පුළුවන්ද? බෑ.

නමුත් අපට අමුතු උත්සාහයක් ඕනද, ඇලීම් ගැටීම් දෙක නවත්වන්න? මේ දඹනය දැකීමෙන්ම ඇලීම් ගැටීම් දෙක නැතිවෙන්නෙ නැද්ද? වෙනව.

ඒ වගේ, අපි අර තිරිසන්ගහ සතා කරපු එකමයි මේ කරන්නෙ, මේ තියෙනවයි කියල හිතාගෙන, දැන් ඉතින් බොහොම ආයාසයෙන් ඇලීම් ගැටීම් දෙක නවත්වන්න හදන්නෙ. නමුත් ලෝකය නූපද්දව ඉන්නකො. උපද්දවල ඉවරවෙලා අමාරුවෙන් ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න හදන්නෙ, ලෝකය නූපදින විදියටම හිත තියන්නකො.

අපි ගින්නට අත දාල ඉවරවෙලා පිච්චෙනව කියන්නෙ නැතුව අත නො දා හිටියහම ඉවරයි නේ.

කුඹුරක වල් පැළ හැදෙන, වල් ඇට ඉහල ඉහල, ඉහල, ඉහල, අයියෝ හරියට වල් වැවිල කියල වල් නෙලනව. ආයෙත් ඉහිනව වල් ඇට. ඉතින් ඕක වල් ඇට ඉහින්නෙ නැතුව හිටියම ඉවරයි නේ.

ඒ වගේ, අමාරුවෙන් ලෝකය අනිත්‍යයි, දුක්ඛයි, අනාත්මයි කියල බලනව. ආයින් ලෝකය උපද්දවනව. ආයින් ඒකෙන් මිඳෙන්න කියල ආයින් අනිත්‍යයි දුක්ඛයි කියල අමාරුවෙන් බලනව. ඉතින් ලෝකයම නූපදින විදියට හිත තියන්නකො. ලෝකයම නූපදින විදියට කියල කිවුවෙ, අමාරුවෙන් අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම බලන්න ඕන නෑ. දකින අහන මේ හැම දෙයක්ම, ඔය උපමාවක් තියා ගන්න, අර වැලි ගොඩේ වගේ, මිරිඟුවේ වගේ. මේ ආයතන ටිකේ හැකියාව දකින්න, මෙහෙම ඒව පෙන්න්න හැකියාව තියෙන්නෙ මේ ආයතන ටිකට බව.

මේ ඇහැට, ඇයි ඉන්ද්‍රිය කියල කියන්නෙ. වක්බු ඉන්ද්‍රිය, සෝත්ත ඉන්ද්‍රිය, සාණ ඉන්ද්‍රිය, ජීවිතා ඉන්ද්‍රිය, කාය ඉන්ද්‍රිය, මනෝ ඉන්ද්‍රිය - ඇයි ඉන්ද්‍රිය කියල කියන්නෙ. ඉන්ද්‍රිය කියන්නෙ ප්‍රධානය කියන එක. දඹින කෘත්‍යයේදී, අරමුණක් බලනව කියන තැනදී, සම්පූර්ණ ප්‍රධාන, සම්පූර්ණ බලය දරන්නෙ මේ ඇහැ. බාහිර රූපය කියන එකකට, තමන්ට ඕන විදියට වෙනත් බැ, ඕන විදියකට පෙනී හිටින්න බැ. වක්බු විඤ්ඤාණය නම් හිත, හිතට ඕන විදියට කිසි දෙයක් කරන්න බැ. ඒ හිතේ හැටියට වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර මේවට මොකුත් කරන්න බැ, ඕන විදියට. ඒ දඹින කෘත්‍යය කරන්න ස්කන්ධ පංචකයෙ කිසි කෙනෙකුට මොකුත් කරන්න බැහැ. සම්පූර්ණ බලය දරන්නෙ ඇහැ. වක්බු. එය කම්පයි. සම්පූර්ණ කම්ප රූපයක්. පෙර අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත විඤ්ඤාණයෙන්, නාම රූප පච්චයා සළායතන වෙච්ච සිද්ධියක් තියෙන්නෙ. ඒකයි, කම්පයම දායාද කරගෙන ඉන්නව කියල කියන්නෙ. දඹින කෘත්‍යයේදී බලය දරන්නෙ ඇහැ. ඒ ඇහැද හදල තියෙන්නෙ මොකෙන්ද? අවිද්‍යා සංඛාර විඤ්ඤාණ කියන මේ අය. එතකොට, ආයින් පුද්ගල භාවයෙන් අත ගහල හොල්ලන්නවත් බැහැ අපි කාටවත්. මේ ඇහැ දෙන විදියට තමයි කන්න බොන්න වෙන්නෙ, දඹින කෘත්‍යයේදී. මේ ඇහැට ඕන විදියට තමයි රූප බලන්න වෙන්නෙ. ආයි මොකුත් වෙනස් කරන්න බැහැ. රූපයට ඕන විදියට, හිතට මට මේ වගේ රූප බලන්න බැ, මීට වඩා හොඳ රූප ඕන කියල, මේ වගේ රූප

බැ, මීට වඩා නරක රූප ඕන කියල, සියුම් රූප පෙනෙන්න ඕන කියල, එහෙම බැ.

එතකොට, සෝන ඉඳිය, සාණ ඉඳිය, ජීවිතා ඉඳිය කියල කියන්නෙ, යමක් අහනකොට, කණ තමයි ප්‍රධාන වෙන්නෙ. ගඳ සුවඳ ආඝ්‍රාණය කරනකොට මේ නාසය තමයි ප්‍රධාන වෙන්නෙ. ඒ ගොල්ලො දෙන විදියට ගන්න වෙනව මිසක, අනිත් මොකුත් කරන්න බැහැ.

ඊළඟට අනිත් පැත්තෙන් තියෙන දේ, ඒව ඔක්කොම ඇහැ කණ නාසය දිව ශරීරය, මේව කමිජ රූප. කමී ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත ඒව. කමියේ බලය තියෙනව එතෙක්ට එනකල්. එතකොට මේකෙ තියෙන දේ තමයි, හැම වෙලාවෙම, කමියේ හැටියට තමයි මෙයා පෙනී හිටින්නෙ. එකෙන් කියනව, ලෝකය අපට ඕන විදියට හම්බවෙන්නෙ නැ.

අපි දන්නෙ නැති උනාට, අපේ ජීවිතය අපි විඳින්නෙ මේ. ඉස්සරහ තියෙන දේවල් විඳිනව නො වෙයි, අපේ කමිය මේ විඳින්නෙ අපි. අපේ කමිය තමයි මේ විඳ විඳ අවසන් කරන්නෙ. හොඳට ඒක මතක තියා ගන්න. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ, ලෝකයේ තියෙන දේවල් වලින් සැප දුක් විඳ විඳ අවසන් කරනවයි කියල. නැ. මෙහෙම දේවල් පෙන්න පෙන්න සැප දුක් ඇති කරව, කරව, මේ අපිව විඳ විඳ අවසන් කරන්නෙ, පෙර කමිය. ඒක කළේ කොහොමද? කමියෙන් මේ ඇහැ හදල තියෙන්නෙ, දැන් එයා අපට විඳින්න පුළුවන් විදියට තමයි පෙන්නන්නෙ රූප. එතකොට, ඒ විඳිනවයි කියන්නෙ, මේ කමිය තමයි ගෙවි ගෙවී යන්නෙ. හැබැයි ඒක ගෙවෙන කොට, මේ සිද්ධිය නො දන්නාකම නිසාම, මෙහෙම රූප තියෙනව, මෙහෙම ශබ්ද තියෙනව කියල, කමියට උපද්දවාගෙන පරිහරණයෙන් සැප දුක් විඳල, ඒක නැති වෙනව කියන තැනකින් නැතුව, මෙහෙම සැප විඳපුව තියෙනව, මෙහෙම දුක් විඳපුව තියෙනව කියන තැනකින් ආපහු අවිජ්ජා පච්චයා සංඛාර වෙලයි අපට අත හැරෙන්නෙ.

අවිද්‍යාවෙන්, සැප විඳපුව තියෙනව, දුක් විඳපුව තියෙනව කියල නිමිති හදල හදල තමයි අත හැරෙන්නෙ. දැන් මේ කමී ටික ගෙවෙනකොට, එහා පැත්තෙන් ටිකක් හැඳිගෙන එනව. බලන්න, දැන් මේ පින්වතුන්ට සිහි කරන්න පුළුවන් ගෙවල් දොරවල්, යාන වාහන, ඉඩකඩම්, මිළ මුදල් කියන ඒව. ආයතන ටික හදාගෙන සැප දුක් විඳල ඒව අත හැරුන. හදා ගත්ත ඒව, අපිට ආයතන නැවත හදාගන්න පුළුවන් විදියට.

යම් දවසක සසර දුකෙන් මිදෙන්නේ, මේ පින්වතුන්ට තේරුනොත් මේ ලෝකය කියන එක, අපි ඉපදෙන්න ඉස්සරවෙලා තිබුණු ලෝකයක උපන්න නො වෙයි, තියෙන ලෝකයක අපි ඉපදිලා ඉන්නව නො වෙයි, මේ ලෝකය තියෙද්දි ඒ ලෝකයෙන් තණ්හාව ඇතුළු හෝ නැතුව අපි මැරිල යනව නො වෙයි, ආයතන ටිකේ ඉපදීමමයි මේ ලෝකයේ ඉපදීම, කියල මේ ආයතන ටිකේ ඇතිවීම, ඇහෙන් බලපුකමමයි මෙහෙම යමක් ඉපදෙන්න හේතුව, ආයතන ටික පවතිනකොට ලෝකය පවතිනව, ආයතන ටික නිරුද්ධ වෙනකොටම ලෝකය නිරුද්ධ වෙනව කියල. බලන දේ ඉතුරු කරන්න එපා. **“දිවයෙ දිවයි මන්න.”** මේ හේතු ටික නිසාම හටගෙන හේතු නැතිවෙනකොට නැතිවෙනව කියල මේ පටිච්ච සමුප්පාදය හරහා දකින්න ඕන.

අපි නිකමට කියමු, ඔන්න ඔහොම දඹ්නියක් දැන ගත්ත කියල ඉස්සෙල්ල. එතකොට ලොකු වෙනසක්. ලෝකයාගෙ දඹ්නිය තමයි, ඉපදෙන්න ඉස්සෙල්ල ලෝකය තිබුන, ඒ තිබුණු ලෝකයේ තමයි තමන් බිහිවුනේ, ඉපදුනේ. ඉපදිලා තියෙන ලෝකයේ තමයි මේ ඉන්නේ. ඒ ඉන්න ලෝකයෙන්, කවදහරි දවසක, හොඳට හෝ නරකට හෝ කම් කරගෙන තමන් යනව. යනව කියන්නේ තව ලෝකයකට යනව. තව ඒව තියෙනව, ඒ වගේ. ඒකෙ උපදිනව. ඕක තමයි සාමාන්‍ය ලෝකයාගෙ දඹ්නිය.

එහෙම උනහම, නිත්‍ය සඤ්ඤාව ඉබේමයි, සැප දුක් දෙක ඉබේමයි, හොඳ නරක දෙක ඉබේමයි, ලෝභ ද්වේෂ දෙක ඉබේමයි, ඇලීම් ගැටීම් දෙක ඉබේමයි, මොකුත් නවත්වන්න බෑ. නිත්‍ය සඤ්ඤාව ඉබේමයි. ආයින් කම් මොකුත් කරන්න ඕන නෑ, අපි මොකුත් දැන ගන්න ඕන නෑ. අවිද්‍යාව දැන ගන්න ඕන නෑ, කම් කරනවද නැද්ද දැන ගන්න ඕන නෑ. ආශ්‍රව, ඕස, යෝග, ග්‍රන්ථ, නිවරණ, කෙලෙස්, උපාදාන මොකුත් දැන ගන්න ඕන නෑ. මේ දඹ්නියට ඔක්කොම ටික තියෙනව. අපි කවුරුවත්ම ඔව එකක්වත් හිතල ඇති කර ගත්තෙ නැහැ නේ. ඔය දඹ්නිය මත ජීවත් වෙච්ච එක නේ වුනේ. එතකොට, ඔය ඔක්කොම, ඕස, යෝග, ග්‍රන්ථ, නිවරණ, උපාදාන, ආශ්‍රව, සාශ්‍රව, කෙලෙස් ඔක්කොම ටික ඇති උන නිසා ඒ තුළ ඉඳගෙන, නැති කරනවා කියන එක වෙනවද කියල මේ පින්වතුන්ම හිතන්න. එහෙම උනා නම් වෙන්න ඕන. එහෙම වෙන්නෙ නෑ.

ඊට පස්සෙ, ඔන්න ඕක තමයි, ලෝකයේ සිද්ධිය. ඔහොම ලෝකයක, ඔහොම ජීවත්වෙන තැනක, ඉන්න අපට, බුදුරජාණන් වහන්සේ

ලෝකයේ පහළවෙලා පෙන්නනව, නුඹල ජීවත්වෙන ක්‍රමය වැරදියි, ඔය දඹ්‍රනය වැරදියි, ඔය දකින විදියටයි ඔක්කොම කෙලෙස් ඇති වෙන්නෙ, ඔක්කොම දුක ඇතිවෙන්නෙ, ඔය දකින එක වැරදියි, මෙන්න මෙහෙම දකින්න, කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, ලෝකයත්, ලෝකය ඇති වීමත්, නැති වීමත්, නැති කරන මගත්, බඹයක් පමණ ගර්ථය තුළින් “මම” පනවනව. ඒ කියන්නෙ, ඉපදෙන්න පෙර තිබුන නො වෙයි, මේ ආයතන ටිකේ පහළවීමයි ලෝකයේ පහළවීම. එතකොට තියෙන ලෝකයක ඉපදිලා ඉන්නව නො වෙයි, ආයතන ටිකේ පැවැත්මයි ලෝකයේ පැවැත්ම. තියෙන දෙයක් ඇසුරු කරන ලෝකයක නො වෙයි, ආයතන ටික ඇසුරු කරන ලෝකයක ඉන්නෙ. මේකෙ ලොකු කතාවක් තියෙනව. මේකත් අපි දන්න මට්ටමට ආයි තව වචන ටිකකට ගලප ගන්න එපා.

මේකෙ තියෙනව සම්පූර්ණ ප්‍රතිපක්ෂයා මගින් තමන්ට හම්බවෙලා නො වෙයි. ගොඩනැගිල්ලට නැගපු නිසා අපට මේ දඹ්‍රනය පෙනෙනව වගේ, මෙහේ තියෙන කාරණා ටික උපන්න නිසා මෙහේ පෙනෙනව මිසක, මෙහේ පෙනෙන්න හේතු වුනේ මෙහේ තිබුනට නො වෙයි කියන එක කියනව මේ සිද්ධියෙන්. මේ පෙනෙන සිද්ධිය ඇති වෙන්න හෝ නැති වෙන්න ආධ්‍යාත්මික හේතු ටිකක ඇති වීම නැති වීම කියන එක වුනා මිසක, බාහිර අය පුද්ගලයෝ හිටියටම වුනා නො වෙයි, කියන එක කියන්නෙ.

ඒකයි මම අර කලින් රත්තරන් අඟුරු වෙනව, අඟුරු රත්තරන් වෙනව කියන සිද්ධි වලින් පෙන්නුවෙ කමිය මත. අපි හිතන දේට වඩා ගොඩක් දහම ගැඹුරුයි. ප්‍රඥාවෙන් දකින්න වෙන සිද්ධි ගොඩක් තියෙන්නෙ. අපි භෞතිකව ගලපල හැම දේකටම හිතන සිද්ධියට වඩා ගොඩක් වෙනස් සිද්ධියක් තියෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ මෙන්න මේ දඹ්‍රනය බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නුව.

දැන් අපට දෙපැත්තක් හම්බ වෙනව ඉස්සරට වඩා. තාම තියෙන්නෙ, පරණ ආශ්‍රව. ඉපදෙන්න පෙර තිබුණු ලෝකයක, තියෙන ලෝකයක උපන්න, කියන මට්ටමක ජීවත් වෙච්ච අපට, අහන්න හම්බවුනා යම් දවසක කල්ප කෝටි සත සහග්‍ර ගණනකින් හරි, ඕක වැරදියි. ඒක ඉතින්, මෙහෙම ඉන්න ලෝකයක් තුළ, අහන්න හම්බවෙනව කියන එක භිනෙකින්වත් හිතන්න බැරි දෙයක්. ඒ කියන්නෙ වාසනාවෙන් අන්තිම වාසනාව කියන එක. ඒ කියන්නෙ, ලෝකයේ උපදින ඔක්කොම, ඔය මට්ටමේ ඉපදිලා ඉදිදි, සම්මා සම්බුදුරජාණන්

වහන්සේ නමක් ශ්‍රේෂ්ඨයි කියන්නේ, ඔහොම ඉපදිලා, ඔය වගේ සෙනගක් අතරේ, තනියමම, හොයාගත්ත, ඉපදෙන්න පෙර ලෝකයේ තිබුනවත්, තියෙන ලෝකයක ඉපදෙනවත්, කියන මට්ටම නො වෙයි ඇත්ත, මේ ආයතන ටිකේ පහළවීමමයි ලෝකයේ ඉපදීම කියන ටික හොයාගන්නවයි කියන එක අපට හිතේවිද හිතෙකින්වත්? නිකමට හිතන්නකො අහලත් නෑ, කියල දන්නහමත් අපට හිතෙන්නේ නැති එකේ, හිතෙකින්වත් හිතෙයිද කියල, සමමා සම්බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ගුණය ගැන මම මේ කියන්නේ. නැත්නම් ලෝකයේ නැති දෙයක් ඇති කරල පෙන්වනව. ලෝකයට නෑ මෙහෙම නිවීමේ මගක්.

එතකොට, බුදුරජාණන් වහන්සේ තනියම, හොයාගෙන, අවබෝධ කරගෙන, මේ තමයි ලෝකයේ ඇත්ත, අපට නොපෙනුනාට. මේක බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව.

සමාදිට්ඨී කියල, නැත්නම් චතුරාර්ය්‍ය සත්‍යය කියල, අපට අහන්න ලැබෙන්නේ දඹිනිය කියල ඔන්න ඔය ටික. මේ පින්වතුන් අහ ගත්ත. ඇත්ත තමයි, ආයතන ටිකේ පහළවීම ලෝකයේ පහළවීම, බලයක් පමණ ශරීරයෙන් ලෝකය දැක්ක, කියන එක. ඒකෙන් කියනව එතකොට, බාහිරෙන් වුට්ටක්වත් තිබුන හෝ තියෙනව හෝ නො වෙයි.

දැන් ප්‍රශ්නයක්, තාම මෙහෙම එකක් අහල තියෙනව, ජීවිතය වෙන්නේ මෙන්න මෙහෙම. අපි මෙතෙක් ජීවත් වෙච්ච විදියට දුක නිරුද්ධ උතා නම් නිරුද්ධ වෙන්න ඕන, නිරුද්ධ වුනේ නෑ. නමුත් දැන් අලුතෙන් දඹිනියකුත් දැක්ක. අහගත්ත. අහගත්ත ගමන් අරටික ගෙවෙනවද? නෑ. මෙල්බර්න් නගරය කියල එකක් තියෙනව කියල සිඩ්නිවල ඉන්න මේ පින්වතුන් අහගන්නව. අහගත්ත ගමන් මේ පින්වතුන් එතනද? නෑ. දැන් ඔන්න මාගීයක් තියෙනව නේ?

ඒ වගේ, දැන් අර දඹිනයේ ඉඳල මේ දඹිනයට එන්න, මාගීයක් තියෙන්න ඕන. සමාදිට්ඨීය පිහිට කරගෙන මාගීයක් තියෙන්න ඕන. ඔන්න දැන් තියෙනව ශීල, සමාධි ප්‍රඥා. ශීලයක පිහිටල සිත සමාධි කරගෙන, නුවණින් හිත හිත, හිත හිත, ඔන්න ඔය කියපු තැනට ගන්න ඕන.

මොකක්ද කියපු තැන? තිබුණු ලෝකයක උපන්නත්, තියෙන ලෝකයක ඉන්නවත්, කියන දඹිනය අවලංගු කරල, ආයතන ටිකේ පහළවීමම ලෝකයේ පහළවීම, ආයතන ටිකේ පැවැත්මම ලෝකයේ පැවැත්ම, කියල. නැත්නම් තව පැත්තකින්, ඇහෙන්න බලනකොට, මේ

නියෙන අරමුණ දකින්න පෙර තිබුන නො වෙයි, දැක්කයින් පස්සෙ නියෙනව නෙමෙයි, මේ ආයතන ටික නිසාම පෙනෙනව, අර වැලි කැට නියෙන තැන වැලි ගොඩක් පෙනෙනව වගේ, පෙනෙන තැනට යන්න ඕන. පෙනෙන තැන කියනකොට, ආයි විදහිනා කරනව, අනිත්‍යයි, ඔය හිතන ඒව නෑ. මිරිඟුව දිහා බලනකොට, ජලය වගේ පෙනෙනකොට, ඕගොල්ලො ඒක විදහිනා කරනවද?

යම් දවසකදි, මිරිඟුවේ නියෙන මට්ටමටම, මිරිඟුව දකිනකොට පෙනෙන ජලය මට්ටමටම, මේ අරමුණ පෙනෙන දවසක් එනව. ආවොත් මේ පින්වතුන්ට කියනව, “න ආගාමී”, ආපහු එන්නෙ නෑ මේ ලෝකයට. මේක ඇත්ත නො වෙයි එදාට. මේ පෙනෙන දහිනිය තුළ ඇත්ත වෙලා සැප දුක් විඳින්නෙ නෑ. පෙනෙන දහිනිය තුළ අම්ම, තාත්ත, දුවා, පුතා හම්බවෙන්නෙ නෑ එදාට. ඇයි ඒ? තමන්ට තමන්ගෙ චරිතය විතරයි දකින්නෙ, බ්‍රහ්මයෙක් වගේ. එදාට තමයි, මේ පින්වතුන් මොකක්ද? හදදේකරත්ත. එකලාව වාසය කරනව. දාහක් මැද්දෙ හිටියත් එයා ඉන්නෙ ශුන්‍යතාවයකින්. සත්ත්‍ව පුද්ගල ආත්ම භාවයෙන් ශුන්‍ය වූ, “නිස්සත්තො, නිප්පීවො”. සුඤ්ඤෝ - ශුන්‍යත විහරණයකින්, ආයඝී විහරණයකින් ඉන්නව.

ඇයි ඒ? මේ පෙනෙන සිද්ධිය ඇත්තවෙලා මේකෙ ඇතුලෙ දහලන ලෝකයක, මේ ඔක්කොම එකටම අල්ලල තමන් තුළම ඇතිවුන දහිනියක් හැටියට අරගෙන ඉන්න පුළුවන් හිත තියාගෙන. අනිත් කෙනා හිතාගෙන ඉන්නෙ, එයත් අපි වගේම මේ ලෝකයේ තැන ඉන්නව කියල. නමුත් මෙයා ඉන්නෙ තනියම. ලෝකයේ අය හිතයි, දාහක් වූ අපි එක්කයි මෙයා ඉන්නෙ කියල. ඒත් එයා ඉන්නෙ, දාහක් දෙනා හිටියත්, තනියම. ඔන්න ඔය වගේ දහිනියකට එන්න ඕන.

ඔන්න ඔය වගේ දහිනියක් දැන ගත්ත කෙනෙකුට, ඒ ටික දකින මට්ටමට ගන්න තමයි, මේ ශීල සමාධි ප්‍රඥා නියෙන්නෙ. දැන් තමයි සමට විදහිනා භාවනා ඕන. මොකද මේ සමට භාවනා නියෙන්නෙ, විදහිනා භාවනා නියෙන්නෙ, මොකටද කියන කාරණාව නියෙන්න ඕන. මෙන්න මේ දහිනිය දකින්න. ඇයි දහිනිය දකින්නෙ? මේ ජරා මරණ දුකෙන් මිදෙන්න. මේ ලෝකයෙන් මිදෙන්න, මේ සසරෙන් මිදෙන්න. මේ භවයෙන් මිදෙන්න. සසර කියන්නෙ මොකක්ද, ජරා මරණ කියන්නෙ මොකක්ද, සසර ජරා මරණ ලැබෙන දහිනිය මොකක්ද කියන එක දැනගෙන නියෙන්න ඕන. ජරා මරණ දුකෙන් මිදෙන්නෙ,

සසරෙන් මිදෙන්නේ, කොහොමද, මෙන් මේ දඬුන්ගෙන් කියන එකක් දැනගෙන තියෙන්න ඕන. එතකොට සම්මා දිවිය තියෙනව.

එතකොට සම්මා දිවිය කියන එක දකින මට්ටමට ගන්න තමයි, ශීල සමාධි ප්‍රඥා, මේ ත්‍රිශික්ෂා මාර්ගය, ආයුෂ්ඨාංගික මාර්ගය තියෙන්නේ. ඒ ටික සම්පූර්ණ වෙනකොට, සම්මාදිවිය සම්පූර්ණ උනා, ඒ කියන්නේ දුක්ඛ නිරෝධය සම්පූර්ණයි.

ඉතින් ඔන්න ඔහොම තමයි අපට යන්න තියෙන්නේ. මේ කරපු දේශනාව සම්බන්ධව, අපි ටිකක් කතා කරමු, ප්‍රශ්න තියෙන ඒව දානෙන් පස්සෙ. අපට එතකොට, එක් එක් කෙනාගේ සිත්වල තියෙන ප්‍රශ්න ගැන කතා කළහම අපට මේක තව ටිකක් තේරුම් කරගන්න පුළුවන් වේවි.

ඔබ සැමට තෙරුවන් සරණයි!

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

ප්‍රශ්නය- ඇස පුරාණ කම්යක් ලෙස කම් සූත්‍රයේ සඳහන්වේ. “චක්ඛුං භික්ඛවෙ පුරාණ කම්මං අභිසංඛනං අභිසංචේනිතං චෙදිතං දට්ඨබ්බං” කියා එයි සඳහන් වෙයි. මේ පාඨය පහදා දෙනමෙන් ගෞරව පූජිතව ඉල්ලා සිටිමි.

පිළිතුර - චක්ඛුං භික්ඛවෙ පුරාණ කම්මං - මහණෙනි ඇස පුරාණ කම්යයි. අභිසංඛනං - ඇස කියන එක සකස් කරන එකක්. අභිසංචේනිතං - චේතනාවෙන් පිළියෙල කරන එකක්. චෙදිතං දට්ඨබ්බං - චේදනාවට වස්තුවක් කොට දරන්න.

“මහණෙනි ඇස පුරාණ කම්යයි. ඇහූ කියන එක හේතූන්ගෙන් හට ගත්ත එකක්. ඇහූ කියන එක චේතනාවෙන් පිළියෙල වෙන එකක්. ඇහූ කියන එක චේදනාවට වස්තුවක් කොට දරන්න” කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව. ඒ කියන්නේ, මේ ඇහූ කියන එක උපදින්නේ, චේතනාවට කියනව. පුරාණ කම්යෙන් හට ගත්ත මේ ඇහූ කියන එක සංඛතයි- සංඛතයි කියන්නේ සකස් වෙච්ච එකක්, හේතූන්ගෙන් හට ගත්ත එකක්.

සංඛ්‍යා කියලා කියනකොට හොඳට තේරුම් ගන්න ඕන ඇයි සංඛ්‍යා කියන එකේ යථාර්ථය. සංඛ්‍යා කියන්නේ සකස් වෙච්ච. ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත. හේතූන්ගෙන් හටගත්ත. මේ සකස් වෙච්ච, ප්‍රත්‍යයෙන් හටගත්ත කියන එකේ මහ විශාල අර්ථයක් තියෙනව. ඒ කියන්නේ එහෙම දේවල් කලින් තිබුන නො වෙයි කියනව. තියෙනව නො වෙයි කියනව. අවස්ථාවටයි හට ගන්නෙ කියනව.

මම ඒකට සරල උපමාවක් කියන්නම්: තේ එකක් ගන්න. සීනි ටිකකුයි, තේකොළ ටිකකුයි, ඉඟුරු ටිකකුයි, උණු වතුර ටිකකුයි ගත්තහම පෙර නො තිබීම හැඳෙනව තේ එකක්. තේ එකට කියනව සංඛ්‍යායි. සකස් වෙච්ච එකක්. හට ගත්ත එකක්. කොහොමද හට ගත්තේ? හැමවිටම සංඛ්‍යා කියනකොට සකස් වෙච්ච දේ ඒ දේ නො වන දේවල් වලින්. තේ එක නො වන කරුණු රාශියක් එකතුවෙලා තමයි තේ එක හටගත්තේ. ඉඟුරු කියන්නේ තේ එක නො වෙයි. සීනි, උණු වතුර, තේ කොළ - තේ එක නො වන කාරණා රාශියක් එකට එකතු කළහම ඔන්න පෙර නො තිබීම හටගන්නව. දැන් මේ තේ එක සකස් වෙච්ච එකක්. ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත එකක්. තේ එකක් හැඳෙන්න තියෙන ප්‍රත්‍ය මොනවද? සීනි, ඉඟුරු, උණු වතුර, තේ කොළ. මේව තමයි ප්‍රත්‍යය. මේකෙන් කියනව, තේ පැටවු ආවෙ නෑ. මේ තේ එකෙන් තව තේ එකක්. ඒ තේ එකෙන් තව තේ එකක් නෑ. ව්‍යාපාර නයක් නෑ. සංඛ්‍යා කියන එකේ, ප්‍රත්‍යයෙන් හට ගත්ත කියන එකේ ව්‍යාපාර නයක් නෑ. ආපසු තේ එක යන්නෙ නෑ.

එතකොට හැම දෙයක්ම සංඛ්‍යා කියනකොට කියනව, සකස්වෙලා. එතකොට ඔය තේ එක වගේම, එතන තියෙන කාරණා ටිකකින් තමයි මේක හැදිල තියෙන්නේ. දැන් මේ පෙනෙනවා කියන අරමුණ සංඛ්‍යා කියන්නේ, පෙනෙන්න ඉස්සෙල්ල තිබුන නො වෙයි, පෙනුනයිත් පස්සෙ තියෙනවත් නො වෙයි. දැන් මෙතන තියෙන හේතු ටිකකින් මේක වෙලා තියෙන්නෙ කියන කාරණාවක් කියනව. තේ එක වගේමයි. සංඛ්‍යා කියන්නෙ අන්න ඒක.

එතකොට ඇහූ කියන එක සංඛ්‍යා කියනකොට ප්‍රත්‍ය ටිකකින්. අවිද්‍යාව, කම්මය, තණ්හාව, ආහාර කියන මේ ප්‍රත්‍ය ටිකකින් මේ ඇහූ හැදිල තියෙන්නේ. ඇහූ කියන එක සංඛ්‍යායි.

ඊට පස්සෙ, **අභිසංචේතිතං**: ඇහූ කියන එක චේතනාවට පිළියෙල වෙන එකක්. අපි අද දකින ඇහූ ඉඳගෙන, හිටගෙන, ඇවිදින, නිදාගෙන හතර

ඉරියවුව පවතින ඇහැක් තියෙනව කියල නේ අපි හිතන්නෙ, නේද? නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ ඇහැ කියන්නෙ, - “අනුඤ්ඤා යම්භුතං නුඤ්ඤා න භවිස්සති.” - ඇහැ කියන්නෙ පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිවම නැතිවෙන එකක්. ඇහැ කියන්නෙ චේතනාවට පිළියෙල වෙන එකක්. ඇහැ කියන එක ඉඳගෙන, හිටගෙන, ඇවිදින, නිදාගෙන හතර ඉරියවුව පවතින එකක් නො වෙයි, අවස්ථාවට රූප බලන්න ඕන කියන චේතනාවට පිළියෙල වෙන එකක් කියනව. ඇහැ කියන එක දකින්න බැහැ කියනව. ඇහැ කියන එක තියෙන එකක් නො වෙයි කියනව. අපි ඒකට ඕන නම් පොඩි පර්යේෂණයක් කරල බලමු.

අපි දැන් ගන්නව පොඩි ඇල්පෙනෙත්තක්. ඉස්සෙල්ල අපි සූත්‍ර අරියට යමු. ඇහැත් රූපයත් දෙක ගැටුනම ඇතිවෙන හිත මොකක්ද? චක්ඛු විඤ්ඤාණය. කණත් ශබ්දයත් ගැටුනම සෝත විඤ්ඤාණය. කයත් පොට්ඨබ්බයත් ගැටුනොත් කාය විඤ්ඤාණය. දැන් ඔය සූත්‍ර අරියේ පිහිටල හිටින්න ඕන. ඔයිට වඩා වෙනස් වෙන්නෙ නෑ කියල පිළිගන්නව නේ.

දැන් මේ ඇහැට ඇල්පෙනෙත්තක් අරගෙන අනිනව. ඇහේ ඕනම තැනකට අනින්න, එතකොට උපදින හිත මොකක්ද? ලොකු දුක් වේදනාවක් දැනෙනව නේ? දුක හෝ සැප දැනෙන්නෙ මොන සිතටද? කාය විඤ්ඤාණයට. දැන් ඇල්පෙනෙත්තකින් ඇත්තොත්, උපදින සිත මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය.

මේක ඇහැ නම්, කාය විඤ්ඤාණය උපදින්න පුළුවන්ද? උපදින්න ඕන චක්ඛු විඤ්ඤාණය නේ? එතකොට, ඇහැයි පොට්ඨබ්බයයි ගැටිල කාය විඤ්ඤාණය උපන්න කිය හැකිද? එහෙම සූත්‍ර තියෙනවද? නෑ. ඒකයි අපි කතා කරාට අපි ජීවිතේ ගොඩාක් යන්න ඕන තැන් තියෙනව. ඔය මූලික ටික නැතුව අපි කොව්චර උත්සාහවත්ත වුනත් යන්න බෑ. ඔය ටික දැන ගත්තොත් අපට දහම අවබෝධ කර ගන්නව කියන එක ප්‍රශ්නයක් නො වෙයි.

දැන් අභිධම්මයේ වගේ ටිකක් පෙන්නන්නෙ, අභිධම්මය කිව්වත් මේ කට පාඩමට කියන ටික නො වෙයි, මේවයේ අරිය තේරුම් ගන්න ඕන. අභිධම්මයේ අරිය තේරුම් ගත්තම කියනව චුල්ල සෝතාපන්න - සෝවාන් වුනා වගේ කියල.

මම කියන්නේ මේ පින්වතුන්ට කරුණාවෙන්, තමන්ව තමන් රවට්ට ගන්න හදන්න එපා. ජීවිතයේ ඇත්තටම යථාර්ථය ගැන භාග්‍යයන් කියන එක. මොනව හරි සංකල්පයකට වැටීල ඉන්න එක අපට පහසුයි, එහෙත් යථාර්ථය විසඳෙන්නේ අපි බලාපොරොත්තුවෙන සංකල්ප මට්ටමෙන් නො වෙයි කියන එකයි. මේ කිසිම දෙයක් මම මේ පින්වතුන්ට, මගේ භාවනා ක්‍රමයි කියල එකක් නෑ. මම මේ උගන්වන්නේ “හිතන්න” උගන්වන්නේ. මගේ දේශනා පුරාවට තියෙන්නේ ඒකයි.

මේ පින්වතුන්ට ගන්නව නො ගන්නව කියන එක වෙනම එකක්. මම මේ දැනුත් කියන්නේ ඒකයි. ඇහූ කියල කියනකොට, ඇහූ අනිත්‍යයි, රූපය අනිත්‍යයි, චක්ඛු විඤ්ඤාණය අනිත්‍යයි කියල සමහරවිට මේ පින්වතුන් කියනව. ඇහූ කියන එක දන්නේ නැතුව මේ පින්වතුන් කෙහොමද ඇහේ අනිත්‍යය බලන්න කියල මම අහන්නේ? රූපය කියන එක දන්නේ නැතුව මේ පින්වතුන් කෙහොමද රූපයේ අනිත්‍යය බලන්නේ? ඇහූ කියනකොට අපි දන්නා මට්ටම සිහි කරගෙන කරන්න පුළුවන් නම්, මෙලඟට අපි එගොඩ ගිහිල්ල. එහෙම නො වෙයිද?

දැන් බලමු බුදුරජාණන් වහන්සේ මේ ඇහූ ගැන පෙන්නල තියෙන වාක්‍යය ගන්න, අපි දහම හැටියට ගත්ත, ඔය ටික පෙන්නන්න.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, **“මහණෙනි, ඇහූ කියන්නේ ආධ්‍යාත්මිකයි, අනිදස්සනයි. ඇහූ කියන එක කවදාවත් දකින්න බැහැ. ඇහූ කියන එක කවදාවත් දකින්න පුළුවන් එකක් නො වෙයි. ඇහූ කියන එක පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිව නැතිවෙන එකක්. ඇහූ කියන එක වෙනනාවෙන් පිළියෙල වෙන එකක්, ඇහූ කියන එක සංඛන එකක්”,** කියල දේශනා කරනවා.

දැන් අපට ඔන්න ඔය ලක්ෂණ වලින් යුක්ත ඇහැක් හම්බවෙන්න ඕන. අන්න එදාට අපි ඇහූ පිරිසිදු දකිනව. එදාට ඇහේ කලකිරිල නො ඇලිල ඇහෙන්නේ මිඳෙනව. ඇහූ කියන එක පිරිසිදු දැක්ක දවසට, ඇහූට තණ්හාව නෑ, ඇහූ ගැන කලකිරිල, නො ඇලිල මිඳෙනව.

එතකොට ඇහූ පිරිසිදු නො දැන, නො දැක ඇහූට තණ්හාව දුරු කරනව කියන කාරණාව වෙන්නේ නෑ. දුක පිරිසිදු නො දැක සමුදය දුරු කරනව කියන එකක් වෙනවද? නෑ. ඇහූ පිරිසිදු දකින්න ගියොත්, අපි මෙව්වර කාලයක් හිතපු ඇහෙන්න අපට මිඳෙන්න වෙනව.

ඒකයි මම කිවුවෙ, තාම අපට ඇස් පෙනෙන්නේ නෑ. දැන් ඇහූ කියන එක ගැන බලන්න හොඳට, ඇල්පෙනෙන්නක් අරගෙන ඇතගෙන ඇතගෙන ගිහින් බැලුවොත්, අපට උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය. ඒක අපට පැහැදිලිවම සාක්ෂි ඇතුළුවම ගන්න පුළුවන් නේද? එතකොට අපි දැන ගන්න ඕන, ඇහූ වුනා නම් කාය විඤ්ඤාණය උපදින්නෙ කොහොමද?

ඊළඟට තියෙන ප්‍රශ්නය තමයි කෝ එතකොට ඇහූ? ඇහූ විතරක් නො වෙයි, නාසයත් එහෙමයි. අපි හිතමු දැන් අපට හිතෙන්නෙ ඉඳගෙන හිටගෙන නිදාගෙන ඇවිදින හතර ඉරියවුවෙම පවතින රෝසපාට දිවක් අපට තියෙනව කියල. ඕකෙ වුවත් බෙදාගෙන තියෙනව, ඉස්සරහට දැනෙන්නෙ පැණි රසය, කෙළවරට තිත්ත රසය, මේ පැත්තට ඇඹුල් රසය, මේ පැත්තට කහට රසය කියල.

දැන් මම කියන්නෙ ඇල්පෙනෙන්නක් අරගෙන ඔය රෝසපාට දිවේ ඕනම තැනකට අනින්න. උපදින විඤ්ඤාණය මොකක්ද? කාය විඤ්ඤාණය. දිවත් පොට්ට්ටියක් ගැටිල කාය විඤ්ඤාණය උපදිනවද? නෑ.

එතකොට දිවට පොට්ට්ටිය ගැටෙනවද? කයත් පොට්ට්ටියත් - **“කායංව පට්ඨිව පොට්ට්ටියෙව උප්පජ්ජති කාය විඤ්ඤාණං”** කියල සූත්‍රයේ තියෙනව, නේද? “පිච්ඡං පට්ඨිව පොට්ට්ටියෙව උප්පජ්ජති කාය විඤ්ඤාණං” කියල සූත්‍රයේ තියෙනවද? නෑ.

අන්න ඒකයි ශ්‍රද්ධාව කියන්නෙ, පෙළ දහම ඕන. එතන තමයි අපට යන්න තියෙන ගමන් මග. එතකොට දැන් මම අහන්නෙ කෝ දිව? අන්තිමට ගත්තහම ඔන්න ඕකයි, අපට ඇහූ කණ දිව නාසය ශරීරය කියන මේ ටිකම අනිමිත්ත වෙනව. අපිට කෙලෙස් පවත්ව ගන්න බැරි තැනකට එනව මේ දහම අවබෝධ කර ගත්තොත්. දැන් බය නැතුව පය ගහල මගේ කියල, අඬන්න පුළුවන්, ක්ෂණිකවම ඇහූ අල්ල ගන්න පුළුවන්, මට්ටමේ ඉන්නෙ අපි. එහෙත් තණ්හාවෙන් මගේ කියල අල්ලන්න බැරි වෙන්න ඕන. ඇහූ මගේ කියල අල්ල ගන්න බැරි වෙන්න ඕන. අද මගේ ඇහූ අල්ල ගන්න පුළුවන්ද, බැරිද? පුළුවන්. මගේ දිව අල්ල ගන්න පුළුවන්. මගේ කණ අල්ල ගන්න පුළුවන්. අල්ල ගන්න පුළුවන් තාක් අල්ල ගන්නෙ නැතුව ඉන්නෙ නෑ. මොකක් හරි වැදුන ගමන් අම්මෝ කියල අල්ල ගන්නවමයි. දැන් අල්ල නො ගත්තට,

මොකක් හරි වැදුනොත් මගේ ඇහැ කියල අල්ල ගන්න නැතුව ඉඳිද? නමුත් රහතන් වහන්සේ නමකුත් ඇහැ අල්ල ගනීද? එහෙම නෑ.

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, ලෝකයා එක වේදනාවෙන් දෙපාරක් දුක් විඳිනව කියල. දැන් මේ මෙතෙක්ම මොනව හරි ඇත්තොත්, කාය ස්පඨියෙන් එන දුක් වේදනාවත් විඳිනව අපි. ඇහැ නැතිවීමෙන් වේදනාව විඳිනව අපි. වෙනවද නැද්ද? වෙනව. එක වේදනාවෙන් අනුවණ කෙනා දුක් දෙකක් විඳිනව කියනව. රහතන් වහන්සේ විඳින්නෙ එක දුකයි. කය කෙළවර කොට ඇති වේදනාව විතරයි. කයේ වැදුනහම කාය සම්ප්ප්පයෙන් උපන් වේදනාව මිසක, ඇහැ නැතිවෙව්ව දුක විඳින්නෙ නෑ. නමුත් අපි ඇහැ නැති වෙව්ව දුකයි, කයට ගැටුණු වේදනාවයි දෙකම විඳිනව.

ඔන්න ඔය නිසා තමයි, මම අර මතක් කළේ අපට රූපයක් පෙනෙනකොට, අවිද්‍යා සංඛාර විඤ්ඤාණ නාම රූප සලායතන කියල පෙන්වුවෙ, මේ පෙනෙන සිද්ධිය. මේ ආයතන හැදෙන්නෙ අවස්ථාවට. විඤ්ඤාණය නාම රූප වුනහමයි ආයතන හැදෙන්නෙ කියන සිද්ධියක් තියෙනව. එතකොට, ඊට මෙහා මේ ආයතනය තියෙනව නො වෙයි. ඉතින් අන්න ඒ වගේ එකක් තියෙනව මෙතෙක්ද. “අභිසංචේතිං” කියල කියන්නෙ: අපි මෙහෙම බලන්න ඕන. තව පැත්තක මම තව කෙටි අදහසක් දෙන්නම්.

“ස්වාමීන් වහන්ස, පොඩ්ඩක් ඒක පැහැදිලි කරනවද - ඇහැ කියන එක දකින්න බැහැ කියල කිවුවෙ, ඒ කියන්නෙ ඇහැ කියන එක ක්‍රියාත්මක වෙන්නෙ අරමුණක් ආපු වෙලාවටද?”

ඔව් දැන් ඇහැ දකින්න බැරි මෙහෙම කාරණාවකින්. ඔබ තුමන්ට ඔබ තුමාගෙ ඇහැ පෙනෙනවාද? ඇහැට ඇහැ බලන්න පුළුවන්ද අපිට? බෑ. හොඳයි. අපි මෙහෙම, කණ්ණාඩියේ වීදුරුවක් තුළින් බැලුවොත් ඒ කණ්ණාඩියේ තියෙන වීදුරුවෙ තියෙන්නෙ ඇස් දෙකද? රූපයක්ද? රූපයක්. මොකද, ඇහැ තියෙනව නම් ඒකටත් පෙනෙන්න ඕන නේ. ඒකට පෙනෙන්න ඕන අපිව. ඇයි ඇහැ නේ. ඇහැ කියන්නෙ යමක් පෙනෙන කෘත්‍යය නේ.

හොඳට දකින්න ඕන මේ වණි සටහනක් නො වෙයි මේ ඇහැ කියන්නෙ. ඇහැ කියන්නෙ කෘත්‍යයක් නේ. ඊට පස්සෙ අපට ඒක

පෙනෙනකොට ඒකට පෙනෙන්න ඕන අපිව. ඇයි ඒත් ඇහූ නේ. නමුත් කණ්ණාඩියේ තියෙන එක රූපයක් කියන එක පිළිගන්න පුළුවන් නේද? මේ නිසාම වැට්ටිව ප්‍රතිබිම්බයක් නේ. ප්‍රතිබිම්බය දැක්කට ඇහූ දැක්ක නො වෙයි නේ. අපි හිතා ගන්නව මේ ඇහූ දැක්ක කියල. ඒක උප කල්පනයක් විතරයි. ඒක මනෝමයෙන් කරන උපකල්පනයක් මිසක් ඇහූ දැකල නො වෙයි.

ඊට පස්සෙ, කඩදාසි කොල කැල්ලක තියෙනව මෙහෙම එකක් ඇදල. අපි හිතනව මේ ඇහූ දැක්ක කියල. මේ පත්තරේක හැඳුණු චිත්‍රයක් දැන්. අර වීදුරුවක වැටුණු චිත්‍රය, මේ කඩදාසියක ඇඳුණු චිත්‍රය. මේ ඉස්සරහ තියෙන්නෙ මේත් වණි සටහනක්, රූපයක්. ඕකට ප්‍රත්‍ය තියෙනව.

දැන් කණ්ණාඩියේ වැටිල ඇහූ කියල අපට පෙනෙන තැන තියෙන රූපය සෘතු ප්‍රත්‍යයෙන්. දැන් මෙතන තියෙන රූපය ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්. දැන් මේ හිතට ඇහූ සිහි වෙනව. ඒ චිත්ත ප්‍රත්‍යයෙන්. ඔය ඇස් වලට ප්‍රත්‍ය කම්ම, චිත්ත, සෘතු, ආහාර කියල තියෙනව නේ. ඔය රූපයක් ඇති වෙන්න හේතු ටික ගත්තහම ඔය එකම ඇහූක් ගැන සංකල්පය අපට අත හැරෙනව.

දැන් අම්ම කියල සිහි වුනොත්, බලන්න විඩියෝ පටයක හරි පොටෝ එකක හරි අම්ම අපට පෙනෙන්න පුළුවන් නේ. එතකොට අපි අම්ම කියන ඒ රූපය තියෙන්නෙ දැන් මොකෙන්ද? සෘතු ප්‍රත්‍යයෙන්. ඡායාව කියන්නෙ මේ සෘතු ස්වභාව තියෙන පට්ඨ ආපෝ තේජෝ වායෝ ඇසුරු කරගෙන. ඊට පස්සෙ සවිඤ්ඤාණක කයකින් අපි බලන කොට, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්. කණ බොන ආහාරයෙන් හැඳුණු රූපයටයි දැන් අපට අම්ම හම්බ වෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ හිතෙන් සිහි කරනකොට, දැන් චිත්ත ප්‍රත්‍යයෙන්. හිතෙන් අපට අම්ම හම්බවෙන්නෙ.

අපි, ඒ වෙලාවට තියෙන ඒ රූපය හැදිල තියෙන ප්‍රත්‍ය ටික, මේ රූපය කම් ප්‍රත්‍යයෙන්, මේ රූපය චිත්ත ප්‍රත්‍යයෙන්, මේ රූපය සෘතු ප්‍රත්‍යයෙන් කියල හඳුන ගත්තොත් එකම අම්මෙක් හම්බවුනා නො වෙයි නේද කියල අපට තේරෙනව. මම දැන් අම්ම කියන්නෙ, කණ බොන ආහාර වලින් හැඳුණු රූප කලාප වලින් තියෙන සටහනෙන් පෙන්නපු රූපෙද අම්ම, චිත්තජ රූපෙද - හිතෙන් හදල පෙන්නපු රූපෙද අම්ම, නැත්නම් ස්වභාව දහමෙ සෘතු වලින් හදල පෙන්නපු විඩියෝ පටයක, පොටෝ එකක පෙන්නපු රූපයද අම්ම? දැන් කොයි රූපයද

අම්ම කියනකොට, අපට තේරෙනව, ඒ ඒ රූප, ඒ ඒ ප්‍රත්‍ය සමුච්ඡාදනයෙන් හටගෙන, ප්‍රත්‍ය නිසා හටගෙන තියෙනව, අම්ම හැම වෙලේම ඉඳල තියෙන්නෙ මම ගාව නේද කියල.

අන්තිමට එන්නෙ, මම මගේ මනසටමයි මේ කතා කරල තියෙන වගේ තැනකට උත්තරේ එනව.

ඒ වගේ ඇහැත් එහෙමයි. වීඩියෝ පටයක හෝ තිබ්බත්, ඒකත් රූපයක්. මේ වගේ කඩදාසියක තිබ්බත් රූපයක්. හිතෙන් සිහි කළොත් ධම්මායතනයෙන් අම්ම වගේ රූපයක්. ඊට පස්සෙ අපට ඇහැ කියන එක නැතිවෙයි. ඔය රූප ටික හඳුනා ගන්න. තියෙන ඇහැ පෙනෙන්නේ නෑ, පෙනුණු එක බාහිර රූප ආයතනය වුනොත් ඇහැ ගැන නිමිති නෑ .

“වක්ඛුං භික්ඛවේ පුරාණ කම්මං.” කියනකොට හොඳට දකින්න පුරාණ කම්මයේ ලක්ෂණ ටික. පුරාණ කම්මයේ ලක්ෂණත්, නව කම්මවල ලක්ෂණත් දකින්න. සංයුක්ත නිකායෙ නව පුරාණ කම්ම කියල සූත්‍රයක් තියෙනව. ඒ සූත්‍රයේ සඳහන් වෙන්නෙ, තුඹලට පුරාණ කම්මත්, නව කම්මත් දේශනා කරමි කියල, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා, “මහණෙනි, **වක්ඛුං පුරාණ කම්මං, සෝභං, ඝාණං, ජීව්හා, කාය, මනං පුරාණ කම්මං.** මහණෙනි, නව කම්මොනවද? කාය කම්ම, වචි කම්ම, මනෝ කම්ම. මහණෙනි, මේ නව කම්ම, හිතන්න, කියන්න, කරන්න පුළුවන් නම්, ඒ නව කම්ම.”

මොනවා හරි දෙයක් අරභයා මේ පින්වතුන්ට හිතන්න, කියන්න, කරන්න, පුළුවන් නම් දැනගන්න අලුතෙන් කම්ම රැස් කරගෙන ඉන්නෙ කියල. යථාර්ථය තමයි, පුරාණ කම්ම විද විද අවසන් කරනව කියන තැනදි, හිතීම, කීම, කිරීම කරන්න බෑ. ඔන්න ඔතෙන්නට ජීවත් වෙන්න පුළුවන් නම්, ඇත්තටම අධිගමයක් ලබන්න පුළුවන්, නැත්නම් රහතන් වහන්සේ කියල කියනව, හිතීම, කීම, කිරීම කෙරෙන්නෙ නෑ, පුරාණ කම්මය පුරාණ කම්මයෙන් ඉවරයි, කියන තැනකට.

ඒකට පුරාණ කම්මයට මම පොඩි මිම්මක් මේ පින්වතුන්ට කියන්නම්: අවුරුදු පහක හයක විතර පුංචි දරුවෙක් ගන්න. මේ පුංචි දරුවට හදවත, වකුගඩු කියල දෙයක් තියෙනව නේ. නමුත් ඒ පොඩි ළමය දන්නවද මට හදවත කියල එකක් තියෙනව, වකුගඩුව කියල එකක් තියෙනව, මගේ හදවත මෙන්න මේ වගෙයි, නෙළුම් මලක හැඩය තියෙන්නෙ, කපාට හතරක් තියෙනව, මේ වගෙයි කියල විස්තර ටිකක් දන්නවද? හැඩ සටහනක් දන්නවද? වකුගඩුව කියන්නෙ මෙන්න මෙහෙමයි, අඹ

ගෙඩියක් වගෙයි, මෙහෙමයි තියෙන්නෙ කියල වකුගඩුව ගැන දන්නවද? ඒව ගැන හොඳට හෝ නරකට හෝ දන්නවද? වකුගඩුව ගැන මොනවද හිතන්න පුළුවන්? මොනවද කියන්න පුළුවන් වකුගඩුව ගැන? වකුගඩුව, හදවත ගැන මොනවද ඒ දරුවට කරන්න පුළුවන්? මොකුත් බෑ. මොකුත් හිතීම, කීම කරන්න බෑ. නමුත් හිතීම, කීම කරන්න බැහැ කියල වකුගඩුව, හදවත නැද්ද? තියෙනව. ඒක ජීවිතය වෙලා යෙදිල තියෙනව නේ. පැවැත්ම පවතිනව, නමුත් ඒකෙ නිමිති නෑ. ඒ නිසා එයාට කෙලෙස් ඇති වෙන්නෙ නෑ.

පුරාණ කමියන්ගෙ ලක්ෂණය තමයි හැම වෙලාවෙම තමන්ට හිතීම කීම කිරීම කරන්න බැරි තැනක තිබිල, ජීවිතය වෙලා පැවැත්මට උපකාරයි, ජීවත් වෙනව. එතකොට මේ ටික ඉවර වෙනව. අලුතෙන් ඒව ගේන දේත් නැති වෙනව. පරණ ටිකත් නැති වෙනව, අළුත් දේත් නැති වෙනකොට ඉවරයි.

නමුත් ඔය ළමය ටිකක් ලොකු වෙනකොට, වෛද්‍ය විද්‍යාලයට හරි යන්න වෙනකොට, මිනියක් කපන දිහා බලල මේ තමයි හදවත කියන්නෙ, මේ හදවතේ කපාට, මේ තමයි වකුගඩුව, මේ වකුගඩුවෙ හරස්කඩ, දැන් හොඳට නිමිති අරගෙන ඉගන ගන්නව. පත්තරේකින් බලල, පොටෝ එකකින් බලල වකුගඩුව, හදවත ගැන ඉගන ගන්නව. ඉගනගෙන, පහුකාලෙක හිතයි මගේ වකුගඩු හදවතත් මේ වගෙයි. දැන් තමන්ට තේරෙන්නෙ, තමන් දන්නෙ, තමන් ගාව තියෙන වකුගඩුව ගැනමයි කියල, තියෙන හදවත ගැනමයි කියල. මමගාව තියෙන හදවත මෙහෙමමයි. මගේ දැනුම යම්සේද, වකුගඩුව එසේය. වකුගඩුව යම්සේද, දැනුම එසේය, කියන තැනකයි ඉන්නෙ. ඇයි මම දන්නෙ මමගාව තියෙන්නෙ වකුගඩුව ගැන නො වෙයිද? ඇයි ඒක වැරදිද කියන තැනක අපි ඉන්නෙ. අපි තකින් කරනව.

නමුත් ඔය දැනුම නැති කාලෙදිත්, ඔය වකුගඩුව තිබුන. දැන්, අලුතෙන් බාහිර නිමිති ටිකක් ඇහෙන් බලල රූපෙක, මනෝ විශ්ලේෂණය හරහා උපකල්පනයක් කරගෙන ඉන්නව මගේ වකුගඩුවත් මේ වගේ කියල. මේ ටික ක්ලේසය. ඔය දැන්, තියෙන්නෙ මොකක්ද? මේ තියෙන හදවත, වකුගඩුව නැතිවෙනකොට අලුතෙන් වකුගඩුවක් හදාගන්න ඕන දැනුම ටිකයි මේ තියෙන්නෙ. මේ නිමිති. මේ වකුගඩුව කියන්නෙ මේකයි. වකුගඩුවෙ හරස්කඩය මේකයි. හදවත මේකයි කියල ඔය කියන ටික නව කමී. දැන් වකුගඩුව ගැන මේ පින්චකුන්ට මොනවත් කියන්න බැරිද? පුළුවන්. හදවත ගැන කියන්න හිතන්න බැරිද? පුළුවන්.

නමුත් ඒ අපි ඉගනගත්ත ටික හරහා නේ. තේරුනා නේද? නමුත් යථාර්ථය තමයි, අර පුංචි කාලෙ වගේ, ඔය ළමය තනියම නම් හිටියෙ, කිසිම බාහිර රූපයක් බලන්න හම්බ උනේ නැත්නම් ඔය වගේ, මේ වකුගඩු ගැන නිමිති ඒවිද කියල බලන්න. බාහිර රූපයෙන් පුළුවන්ද ආධ්‍යාත්මික රූපය දැනගන්න? ඒකයි මම අහන ප්‍රශ්නය.

එතකොට අපට මේ ලෝකයේ තුළ ජීවත් වෙන්න බෑ මෙහෙම ගැට ගැහුවෙ නැත්නම්. -මම මේ ලෝකයේ සිද්ධිය ගැන නො වෙයි කියන්නෙ. යථාර්ථ ගැන.- එතකොට යථාර්ථ තමයි, පුරාණ කම්යෙන් හටගත්ත ටික තමයි හදවත, වකුගඩු කියන්නෙ. ඒවගේ නිමිති නෑ. ඒව ගැන හිතන්න කියන්න පුළුවන් මට්ටම තමයි, නව කම්.

ඇහැත් එහෙමමයි. **“වක්ත්‍රං භික්ඛවේ පුරාණ කම්මං”** කියනකොට ඇහැ දන්නෙ නෑ අපි. අපට හිතන්න කියන්න කරන්න, මේ ඇහැ කියලවත් දන්නෙ නැති තැනකයි තියෙන්නෙ. ටිකක් ලොකු වෙනකොට, කණ්ණාඩියක් දිහා බලල, පත්තරයක් දිහා බලල, විඩියෝ පටියක් දිහා බලල, තව බාහිර රූපයක් බලල, ඇහැ කියන්නෙ මෙහෙමයි, මේ කලු ඉංගිරියාව තියෙනව, සුදු ඉංගිරියාව තියෙනව, මේකට තමයි ඇහැ කියන්නෙ, මගේ ඇහැ කියල, ඇහැ ගැන දැනුම අරගෙන, මගේ ඇහැත් මේ වගේය කියල, මේ උපකල්පනයක ඉන්නෙ අපි. ඔය ඇහැ ගැන දන්නා ටික ක්ලේසය. නියම ඇහේ ස්වභාවය කියන එක අපි දන්නෙ නෑ. මේ පෙනෙන්නේ ඇහැ නො වෙයි. අපට ඇහැ පෙනෙන්නේ නෑ.

ඇත්තටම, ඇහැ පෙනෙන්නේ නෑ. මොකද, ඇහැට පෙනෙන්නේ බාහිර රූපයක් මිසක, ඇහැ නො වෙයි. රූපායතනයෙන් ඇස් දකින්න එපා කවදාවත්.

හොඳ ලස්සන උපමාවක් කියනව බුදුරජාණන් වහන්සේ. මහණෙනි නුඹලට පෙර වෙච්ච දෙයක් මම කියන්නම් කියල, මහණෙනි එක්තරා දවසක, නරියෙක් ගහක් දිගේ උඩහ ඉඳන් පහළට එනව. ඉබ්බෙක් යනව පහළ ඉඳන් උඩහට. ඉබ්බ දැක්ක දුර ඉඳලම නරිය, නරිය දැක්ක දුර ඉඳලම ඉබ්බව. දැන් නරිය හිතනව, ඉබ්බෙක් එනව, ළහට වරෙන්, ආපු ගමන් අතක් හෝ කඩාගෙන කණුව, කකුලක් හෝ කඩාගෙන කණුව. කියල. ඉබ්බ හිතනව, නරියෙක් එනව, මු හිතාගෙන ඇති මම ළහට ආපු ගමන් අත හෝ කඩාගෙන කණුව, කකුල හෝ කඩාගෙන කණුව කියල. හිතාගෙන දැන් දෙන්න යනව ඉවුර දිගේ. ළහට යන කොටම ඉබ්බ මොකද කරන්නෙ, ඉක්මණින් කැලි පහ ඇතුළට දා

ගන්නව. මොකක්ද කැලි පහ, කකුල් දෙකයි, අත් දෙකයි, ඔලුවයි. නරිය මොකද කරන්නෙ, සද්ද නැතුව ඉන්නව, කකුලක් හරි දාපන්, කඩාගෙන කණව. ඔලුව හරි දාපන්, කඩාගෙන කණව. දැන් ඉබ්බ ඇතුලෙ ඉඳන් හිතනව, මු දැන් හිතාගෙන ඇති කකුල හෝ දාපන්, කඩාගෙන කණව, ඔලුව හෝ දාපන්, කඩාගෙන කණව කියල, මම නම් දාන්නෙ නෑ. දැන් නරියක් සද්ද නැතුව බලාගෙන ඉන්නව, ඉබ්බක් බලාගෙන ඉන්නව, ඉබ්බ දැමීමෙම නෑ එලියට. ඉඳල ඉඳල ඉඳල බැරිම තැන නරිය යන්න ගියා.

ඉතින් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, මහණෙනි,

**කුම්මොව අංගානි සකෙ කපාලෙ
සමොදහං භික්ඛු මනො විතක්කෙ
අනිස්සිනො අඤ්ඤමහෙය්‍යානො
පරිනිබ්බුතො න උපවදෙය්‍ය කංචිති**

ඉදිබුවා අවයව සිය කබලෙහි බහා ගත්ත වගේ, මහණෙනි, මනෝ විතර්ක හකුළවා ගන්න. වෙන මොකුත් කියන්නෙ නෑ. මනෝ විතර්ක හකුළවා ගන්න. මනසේ උපදින විතකී හකුළවා ගන්න, එව්වරයි කියන්නෙ.

ඊට පස්සෙ, මහණෙනි, බැරිවෙලා හරි, ඉබ්බ එක අංගයක් හරි එලියට දැමීම නම්, කෙලින්ම අහු වෙනව නරියට. මහණෙනි, නරිය කියන්නෙ පව්ටු මාරයට උපමාවක්. කැලි පහක් තියෙන ඉබ්බ කියන්නෙ යෝගියාට කියන උපමාවක්. මහණෙනි මේ කැලි පහ ඇතුළට ගන්න. එලියට දාන්න එපා.

ඉබ්බගෙ අංග පහ වගේ කිවුවෙ මොනවද? ඇහූ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය. මහණෙනි, ඇහූ එලියට දාන්න එපා. ඇහූ එලියට දැමීමොත් මාරයට අහු වෙනව. ඉබ්බ කකුලක් එලියට දැමීමොත් නරිය කඩාගෙන කණවමයි. මහණෙනි, කණ එලියට දාන්න එපා. නාසය එලියට දාන්න එපා. දිව එලියට දාන්න එපා. කය එලියට දාන්න එපා.

ඇයි මේ කිවුවෙ, මොකක්ද? අපේ ජීවිතේ එලිය කියන්නෙ මොකක්ද? රූපයතනය, ශබ්දායතනය, ගන්ධායතනය, රසායතනය, පොට්ඨබ්බායතනය, ධම්මායතනය, මේ බාහිර ආයතන තමයි එලිය. ඇහූ දාන්න එපා එලියට. රූපායතනයෙන් ඇහූ දකින්න එපා. රූපායතනයෙන් ඇහූ දකින්න පුළුවන්තාක් කල් මාරයට අහු වෙනව.

මේව හකුළුවා ගන්න. ඒ කිවුවෙ මොකක්ද? කණ්ණාඩිය දිහා බලල හෝ ඇහැ දකින්න පුළුවන් කියල හිතුවොත්, දැන් කණ්ණාඩියෙන් ඇහැ දකින්න පුළුවන් කියල හිතනකොට ඇහැ දාල නැද්ද රූපායතනයට. පත්තරේක තියෙනකොට, මේ ඇස් දෙක මේ තියෙන්නෙ, කියල දැක්කොත් ඇහැ දාල නැද්ද එලියට. ඇහැ දාල. තව ඇහැක් දිහා බලල තවත් මෙබඳු ඇස් දෙකක් නේ මේ තියෙන්නෙ, ඔතන ඇස් දෙකට රැවටල මේ මගේ ඇස් දෙකෙන් තියෙන්නෙ කියල ගැට ගැහෙනව.

දැන් මේ ඇහැට පෙනෙන්නෙ වණ්ණ සටහනක්. වණ්ණ සටහන කියන්නෙ පොටෝ එකක් විතරයි. පොටෝ එකේ ඇස් නෑ. මේ බිත්තියේ ලොකු පොටෝ එකක් ගහල තිබුණොත් පොටෝ එක ඇතුලෙ ඇස් තියෙන්න පුළුවන්ද? ඇස් කන්, නෑ.

දැන් මේ වෙලාවෙදි, මේ පෙනෙන සටහනම ලොකු කැමරාවකින් මේ විදියටම පොටෝ එකක් ගහල බිත්තියේ එල්ලුවොත්, ඒක පොටෝ එකක්. මේ දැන් පෙනෙන එකත් ඒ පොටෝ එකමයි. දැන් වණ්ණ සටහන මේ පොටෝ එක විතරයි. අපි ඒ පොටෝ එක ඇතුලෙ අර ඇස්, අර අහවල් උපාසක මහත්තය, අහවලා අහවලා ඉන්නෙ කියල කියන්න බෑ. පොටෝ එක පොටෝ එකමයි. චිත්‍රය චිත්‍රයමයි. නමුත්, හිතීන් යන්න පුළුවන් නේ අපට. ඒ වගේ, මේත් පොටෝ එක පොටෝ එකමයි. හිතීන් තමයි මේ ලෝකයේ හදාගෙන තියෙන්නෙ. ශාලාව කියල, අහවල් උපාසක මහත්තය කියල, ඉඳගෙන ඉන්නෙ කියල මේ හිතීන් ගිහිල්ල තියෙනව.

එතකොට පොටෝ එකේ ඇස් නෑ වගේ, මම ඇස් හදා ගත්තට මේක පොටෝ එක. එතකොට, ඔය රූපය පිරිසිදු දකිනව කියනකොට, ඔන්න ඔව අපි අනිවායථියෙන් දැන ගන්න ඕන දේවල්.

අපි ගැඹුරු දේවල් වලට යනව, නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ රූපය පිරිසිදු දකින්න කියල තියෙන්නෙ කොතනද කියල බලන්න ඕන. එතකොට ඔන්න ඔය වණ්ණ සටහන පිරිසිදු දැක්කොත් ඇහැ පිරිසිදු දකින්න පුළුවන්. ඇහැ පිරිසිදු දැක්කොත් වණ්ණ සටහන පිරිසිදු දකින්න පුළුවන්. එතකොට ඇහැ එලියට දාන්න එපා කිව්වෙ, පත්තරේකින්වත්, වීඩියෝ පටයකින්වත්, තව රූපෙකින්වත්, හිතෙන්නවත් සිහිවෙනකොට, හඳුනාගන්න මෙතන වණ්ණ සටහනක්, මෙතන විත්තජ රූපයක්, හඳුනා ගන්න. හඳුනා ගත්තහම ඇහැ නෑ. එතකොට මේ ඇහැ එලියට දාන්න එපා.

ඊට පස්සෙ කණ එලියට දාන්න එපා කිවුවෙ. මේ කණ දිහා බලල අපි හිතනව මේ කණ නේ. ඊට පස්සෙ කොලේක ඇඳපු සටහනක් බලල මේ කනේ හැටි. විඩියෝ පටියකින් හරි කණ දකින්න පුළුවන් අපට. දැන් අපි කණ බාහිර ආයතනයෙන් දකිනවද නැද්ද අද? ඒ කියන්නෙ, ඇහෙන්න බලල කණ බලනවද නැද්ද අපි? බලනව. කණ කියන එක ඇහෙන්න බලන්න පුළුවන් එකක්ද කියල බලන්නකො?

කණ කියන එක සවන මාත්‍රයක්, ඒකත් අවස්ථාවට පිළියෙල වෙන එකක්. නමුත්, අපට පුදුම සෘද්ධි තියෙන්නෙ, බැරිදෙයක් නෑ අපට, ඇහෙන්න කණ බලන්න තරම් අපි දක්ෂයි. නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නපු කණ කියන්නෙ, වේතනාවෙන් පිළියෙල වෙන එකක්. පුරාණ කමියෙන් හටගත්ත, දකින්න බැරි, වේතනාවෙන් පිළියෙල වෙන, අවස්ථාවට ඉපිද නිරුද්ධවෙන, සිද්ධියක්. සවන මාත්‍රයක් විතරයි කණ කියන්නෙ. නමුත් ඉඳගෙන, හිටගෙන, නිදාගෙන, ඇවිදින හතර ඉරියව්වෙම පවත්වන, ඇහෙන්න බලන්න පුළුවන් කණක් තියෙන අපි, මේ ඉන්නෙ.

ඊට පස්සෙ නාසයත් දකින්න පුළුවන් ඇහෙන්න. දිවත් දකින්න පුළුවන් ඇහෙන්න. කයත් දකින්න පුළුවන් ඇහෙන්න.

ඊට පස්සෙ අනිත් පැත්තටත් කරනව නේ. ශබ්දයත් ඇහෙන්න බලන්න පුළුවන් අපට. මොකක් හරි ශබ්දයක් ඇහුනොත් මොකක්ද ඒ සද්දෙ කියල දුටල ගිහිල්ල කෝටු කැල්ලක් හරි ඇහිඳල මේ බලන්නකො මේක නේ සද්දෙ කියල කියන්නෙ නැද්ද? ශබ්දයක් ඇහුනම, මොකක්ද ඒ සද්දෙ කියල සොයනව එලියට ගිහිල්ල. මෙන්න මේක නේ සද්දෙ කියල පෙන්නනව කෝටු කැල්ලක්.

ඒ වගේ රස, ගඳ, සුවඳ බලන්න බැරිද අපට? පුළුවන්. මල්වල සුවඳ, හඳුන්කුරුවල සුවඳ, කියල මේ වගේ ආයතන ටික ඔක්කොම ගැට ගහගෙන ඉන්නෙ අපි.

ඒ කියන්නෙ ඉබ්බ, එකක් නම් දාන්නෙ, අපි කැලි පහම එලියට දාගෙන ඉන්නෙ එකවර, එකක් නො වෙයි. නරියට ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන්. ඒ වගේ මාරයට ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන් විදියට ඉන්නෙ. බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, මේක හකුළවා ගන්න. ඇහැ එලියට දාන්න එපා. ඇහැ රූපායතනයෙන් දකින්න එපා. තමන්ම පනවගන්න එපා. එව්වරයි කියන්නෙ. මේ පින්වතුන් තමන්ගේ ඇහැ දැක්කෙ නැත්නම්, මේ පින්වතුන්ගෙ කණ, දිව, නාසය, ශරීරය යම්

වෙලාවක දකින්න බැරි වුනොත් මේ පින්වතුන්ට, ඒකෙ වෙන ආනිසංසය කොච්චරක් කියල හිතනවද? ලෝකයේ කිසි කෙනෙකුගෙන් ගුටි කන්නෙ නෑ. කිසි කෙනෙකුට ගහන්න බෑ. කිසි දේකින් රිදෙන්නෙ නෑ. **“ප්‍රථයස්ස ලෝක ධම්මෙහි, චිත්තං යස්ස න කම්පනී”**. අටලෝ දහමින් කම්පා නො වන මනසක් හදාගන්න ඕන නම් කෙනෙකුට, තමන් ඔතෙන්ට ගන්න වෙනව.

මම මේ කිවුවෙ පුරාණ කම් කියන තැන, මේ වගේ තැනකට එන්න ඕන අපි කවද හරි දවසක දුකෙන් මිදෙන්න නම්.

එතකොට පුරාණ කම්වල ලක්ෂණය තමයි, ජීවිතය වෙලා පැවැත්මට උපකාරයි, නමුත් ඒ ගැන නිමිති නෑ. ඒකයි ඇහූ පුරාණ කමියක් කියනකොට ඒ ගැන මතක තියෙන්න ඕන. **“අභිසංඛනං”** කියනකොට සකස්වෙච්ච අථියෙන් උපමාවෙන් දැන ගන්න ඕන. **“අභිසංචෙතිනං”** කියනකොට, තියෙනව නො වෙයි, බලන්න ඕන කියන චේතනාවටයි උපදින්නෙ.

ඇහූ උපන්න කියන්න තියෙන ලක්ෂණය තමයි රූපයක් පෙනෙනවා. රූප පෙනුනොත් ඒ ඇහූ ඉපදිලා. ඇහූ ගැන දකින්න තියෙන එකම මිම්ම රූප පෙනෙන එක. රූප පෙනුන එක දකින්න තියෙන එකම මිම්ම තමයි ඇහූ ඉපදිච්ච එක. ඇහූ ගැන නුවණින් දකින්න වෙන්නෙ.

ශබ්දයක් ඇහුන කියන්නෙම කණ ඉපදිලා. කණ උපන්න නම් ශබ්දයක් ඇහෙනවමයි. ශබ්දෙ ඇහෙන එකෙන් දකින්න කණ කියන එක ඉපදිලා කියල. වෙන ආයෙ අල්ලගෙන හපන්න කණක් හම්බවෙන්නෙ නෑ. නුවණින් දකින්න වෙන්නෙ, අවස්ථාවට.

ගඳ සුවදට සාපේක්ෂව නාසය දකින්න. මෙතෙන්දි, ධාතු කියන්නෙ ස්වභාව අථියකින්, ගඳ සුවද දැනෙන සිද්ධියට, මේ සාණායතනය කියල කියනව.

එතකොට රස දැනුන එකෙන් දිව ඉපදිච්ච බව දැන ගන්න. දිව කියන එක තිබුන නො වෙයි, රස දැනුන නම් දිව ඉපදිලා, දිව ඉපදුනා නම් රස දැනුන.

කයත් එහෙමයි. කය කියන එකත් පෙර නොතිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතිවම නිරුද්ධයි. මේ මෙතනින් කය පනවන්න බැහැ. මෙහෙම කරල ඇල්ලුවොත්, ඒ ගැටුණු වුට්ට තමයි ඒ මුළු කයම. ඔච්චරයි කයම. දැන් මේ කයට, ඇහෙන් පෙනෙන මේ ඔක්කෝම ගැට ගහල තියෙන්නෙ,

අපි. ඒ හින්දා තමයි, මෙව්වර ලොකු කයක කියලා ස්පර්ශ වෙලා තියෙන්නෙ. නමුත් ඒකෙ අනිත් පැත්ත වෙලා තියෙන්නෙ. පොට්ටෝකිය කියන්නෙ මෙව්වරයි, මෙව්වරයි කියලත් පෙන්වන්න බෑ, දැනෙන ස්වභාවය විතරයි. ඔන්න ඔය වගේ “කායංච පටිච්ච පොට්ටෝකිවෙ උප්පන්න කාය විඤ්ඤාණං” කියලා බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා.

එතකොට ඇඳ ගන්න එපා මෙව්වර මේ ලොකු කයක්, මේ ඇහැට පෙනෙන සිද්ධියක්, කියන තැනකට එන්න ඕන. චේතනාවෙන් පිළියෙල කරන ලද. “වේදනීයං දට්ඨබ්බං” වේදනාවට වස්තුවක් වූ. ඔන්න ඔය වගේ මට්ටමක ඉඳලා වේදනාව විඳින අවස්ථාව හදල තියෙන්නෙ.

හැබැයි ඒ ටිකේදි, පුරාණ කමී, අපට ඒකෙ කෙලෙස් නෑ. නිමිති නෑ. අනිමිත්තයි. එහෙම පිහිටලා බැහැර අරගෙන දෙන නිමිති ටික, පෙර නො තිබීම හටගෙන ඉතුරු නැතුව නැති වෙනව කියන තැනකින්, නැත්නම්, අවස්ථාවට උපදින මේ ඇහැ, මෙන්න මෙහෙම සිද්ධියකිනුයි මේ පෙන්නන්නෙ කියලා අපට දකින්න පුළුවන් නම්, අපට බේරෙන්න පුළුවන්, කමී රැස් නොවී. මේ පවතින ඇහැට නිමිති නෑ. ඇහෙන් පෙනෙන රූපය, දකින්න පෙර තිබුනත් නො වෙයි, දැක්කට පස්සෙන් තියෙනව නො වෙයි, දකින වෙලාවෙදි අවස්ථාවට හටගෙන නැති වෙනව කියන තැනක ඉන්න පුළුවන් වුනොත්, අපට නිමිති නැතුව ඉන්න පුළුවන්. තියෙන එකේ නිමිති නෑ, නිමිති හම්බවෙච්ච එකේ නිමිති නිරෝධයට යනව. හටගෙන නිරුද්ධ වෙනව කියන තැනක ඉන්නව. එතකොට කමී රැස්වෙන්නෙ නෑ. දැක්කයින් පස්සෙ තියෙනව කියලා, එහෙම නෑ.

කමී රැස් වෙනව කියන එක තේරුම් ගන්න, දැන් අපි කියමු: දැන් මම ඊයෙ මෙහාට ආවෙ. මම පන්සලේ වටපිටාවෙ ගිහිල්ල නෑ, මම මොකුත් දන්නෙ නෑ, කිසිම දෙයක් හිතුවට මොකුත් හිතන්න බෑ, දැන් මම ඔය රවුමක් ගිහිල්ල බලාගෙන ඇවිල්ල මෙතන හිටියොත්, මටත් හොඳට හිතන්න පුළුවන්වෙයි ඔක්කොම ටික. දැන් ඔහොම ඉන්න කොට මේ පින්වතුන්ට හිතන්න පුළුවන් නේ. ඉතින් තියෙන එක හිතන්න පුළුවන් නම් ඇයි මට හිතන්න බැරි ඒ ටික? දැක්කෙ නැති නිසා. දැක්කෙ නෑ කියන්නෙ අරගෙන නෑ ඇතුළට, නිමිති නෑ. තියෙන එක නම් හිතන්න පුළුවන්, දකින්න ඕන නැහැනේ. දැක්ක එක හිතනව

නම්, ඒකෙන් කියනව තියෙන එක නො වෙයි දැක්ක එකයි හිතන්නෙ. අපි ගැටගහගෙන තියෙනව නේ, දැක්ක එක තමයි හිතන්නෙ, ඒත් දැක්කෙ තියෙන එක නේ කියල ගැටගහගන්නව, ඒකයි ප්‍රශ්න තියෙන්නෙ.

එතකොට මේ ඇහැ අරගෙන ගිහිල්ල රවුමක් ගිහිල්ල ආවහම, පැත්තකටවෙලා ඉඳ ගත්තහම හොඳට පෙනෙයි චිත්‍රපටියක් වගේ. ඔය වගේ සිය පොලකට ගියොත්, බලන්න නිමිති ඔක්කෝම දැන් තියෙනව නේද කියල. රැස්වෙනව, එකතු වෙනව. දැන් එහෙම එකක් නැහැ. මේ ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය තරම් භයානක එකක් තව නෑ. ඇයි මේව ඔක්කෝම තියෙන්නෙ ආපහු නිමිති හිටින විදියට.

“ස්වාමීන් වහන්සේ ඉතින් එතන දකින්නෙ නැතුවත් ඉන්න බැරිද?”

පුළුවන්, පුළුවන්. ඒක දකින්න ඇහේ දෝෂය නො වෙයි තියෙන්නෙ. බලන එකේ දෝෂය නො වෙයි තියෙන්නෙ. තියල ඉතුරු කරගෙන එන එකේ දෝෂය තියෙන්නෙ. ඉතුරු නො වෙන විදියට, යම් අරමුණක් බලන්න ඕන නිමිති හිටින්නෙ නැතිවෙන විදියට. අනිමිත්ත වෙන විදියට. නමුත් අනිමිත්ත වුනා කියල, අපට පරිහරණය කරන්න පුළුවන්.

මේ පින්වතුන් උදේ බාත්රෑම් එකට ගිහිල්ල කණ්ණාඩියෙන් මුණ දකින්න ඇති නේ? දැන් සිහි කරන්නකො ඒ කණ්ණාඩියේ තියෙන රූපය. පුළුවන්ද? බෑ. කණ්ණාඩිය තියෙනවද කියල බලන්න. සිහි කරන එක කණ්ණාඩියද කියන එක බලන්න, ඔය සිහි කරල කණ්ණාඩියේ තියෙන එක බලන්න යන්න පුළුවන්ද? බෑ. සිහි කරන්නත් පුළුවන්. කණ්ණාඩිය ළඟට ගියහම මෙහෙම ඡායාවක් වැටෙයි කියල හිතන් යන්න බැරිද? පුළුවන් නේ. නමුත් එතකොට තේරෙනව මොකක්ද? තියෙනව නො වෙයි, කණ්ණාඩියට එබුනහමයි හට ගන්නෙ. ඒක ලොකු වාන්ස් එකක් තියෙනව, මොකක්ද, එබුනහම නම් හට ගන්නෙ කියන එකේ තියෙනව අහකට යනකොට නැතුව යනව කියන එක ඉබේ වෙනව. දැන් අපට, තියෙන එක ගාවට ගියොත්, තියෙන එකයි හම්බවෙන්නෙ. එබුනහම හම්බවෙන්නෙ නෑ. ඔය අරමුණම අපි එක්කම උදේ ඔය කණ්ණාඩියටම එබුනොත් සමහරවිට ගෙදර ඉන්න බලු පැටිය, ඌ ඕක දකින්න ඇති තියෙන එකක් කියල. එතකොට මෙහේ ඉන්නකොට එයා සිහි කරයි, සිහි කරනකොට දැනුත් එයා ඉදියි. එයා බලන්න ගියොත් එයාට හම්බවෙන්නෙ ඉන්න එකාව. ඒක නේ, ඒක

ඇත්ත වෙළඳ නිසා නේ බුරන්නෙ. තේරුනාද? නමුත් දැන්, ලෝකයේ තමයි ඒ අරමුණේදී, උපදවාගෙන පරිහරණය කරනව, හැබැයි අරගෙන එන්නෙ නෑ, තියල එන්නෙත් නෑ. නමුත් තියල නාව කියල, තිබුණු දේ නො ගත්ත කියල, පරිහරණය කරන්න බැරිද? පුළුවන්. හොඳට පුළුවන්. අනවශ්‍ය විදියට කරදරයකුත් නැතුව අවශ්‍ය වෙලාවට පරිහරණය කරන්න පුළුවන් නේ. කිසිම අඩුවකුත් නෑ, අනවශ්‍ය කරදර ටික විතරයි නැත්තෙ. ඒ කියන්නෙ දැන් ඒ ඡායාවට මොනවත් වුනාද? කවුරුවත් හොරු ගත්තද? ඒ ඡායාව කැඩුනද? ඒකට මොනවත් වැටුනද? කියල හිතෙනවද? නෑ. ඒ විහිළ කියල හිතෙන්නෙ, එහෙම හිතන්නවත් බෑ.

නමුත් ඇත්තම වෙලා ඡායාව බලාගෙන ඕනම දෙයක් කරන්න බැරිද අපට? මුණෙ පවුඩර් ගන්න, කොණ්ඩෙ පිර ගන්න, එයාගෙන් හොඳට වැඩ ගන්නත් පුළුවන්, උදවු ගන්නත් පුළුවන්, ඊට පස්සෙ කිසිම දුකකුත් නෑ ඒ නිසා වෙන්නෙ. මොකද, තිබුන එකක් නො ගන්නකොට, ඉතුරු නො කරනකොට. ඉතුරු කළොත්, ආයෙ නිකන් ඉන්නෙ නෑ. ඉතුරු කළොත්, අපට දැන් තියෙන ගෙවල් දොරවල් මට්ටමට වෙනව. ඉතුරු වුනොත් එහෙම වෙනව. එතකොට ප්‍රශ්නෙ. නිකමටවත් හිතන්න පුළුවන් නේ දැන් ගෙදර කැඩුවද, හොරු ආවද දන්නෙ නෑ, එන්න පුළුවන්ද දන්නෙ නෑ, දරුවෙක් ඉන්නව ස්කෝලෙ ගියාද දන්නෙ නෑ, කරදරයක් නැතුව ආවද දන්නෙ නෑ කියල. ඡායාවත් තිබුන දෙයක් වුනොත්, ඔය ටිකම මේ පින්වතුන් හිතනව ඔහොම. නමුත් ඒක තිබුණු දෙයක් නො වී, තියෙන දෙයක් නො වීමෙන් තියෙන සැහැල්ලුව කොච්චරද කියල බලන්න. අවස්ථාවට පරිහරණය කරනව.

ඒ වගේ මේ ලෝකයේ තියෙන හැම අරමුණක්ම මේ පින්වතුන්ට තිබුණු දෙයක් නොවී, තියෙන දෙයක් නොවී, අවස්ථාවට පරිහරණය කරන්න පුළුවන් වුනොත්, දරුවට දරුව කියන්නත් පුළුවන්, ගෙදරට යන්නත් පුළුවන්, අම්මට අම්ම කියන්නත් පුළුවන්, කන්න දෙන්නත් පුළුවන්, නාවන්නත් පුළුවන්, අන්දවන්නත් පුළුවන්. කණ්ණාඩිය බලාගෙන ඕන දෙයක් කරන්න පුළුවන් නේ. ඒ වගේ ඕනම දෙයක් කරන්නත් පුළුවන්, එහෙම තැනක මොකුත් නෑ. කිසි දුකකුත් නෑ. වුට්ටක්වත් නෑ.

ඔන්න ඔය වගේ තැනක ජීවිතය කියන්නෙ, රහතන් වහන්සේලා කියන්නෙ. අපි තණ්හාවට, ආපහු ගන්න කියල තමයි හංගල එන්නෙ, කපුටො මස් හංගනව වගේ. ඔය තියල ඇවිල්ල තියෙන්නෙ තැන් තැන් වල. කැදරකම පෙනෙනවා තියල ආව කියන එකෙන්. ගෙවල් දොරවල් ඔව ආපහු තියල ඇවිල්ල තියෙන්නෙ මොකටද, ආපහු කන්න යන්න.

නමුත් රහතන් වහන්සේට තණ්හාව නෑ කියන්නේ, හිතේ නිකම් මේව තියෙද්දි කැමැත්ත නැතිවෙලා කියන තැනකින් නො වෙයි. යන්න අඩි පාරම නෑ. අපි කොහාට හරි ගියොත් ආපහු එන්නේ අපි ගිය අඩි පාර හොයාගෙන එන්න පුළුවන් විදියට තියල. මාරයට ඉඩ තියල තියෙන්නේ. නමුත් රහතන් වහන්සේලා ගිය දිහාවක් හොයා ගන්න බෑ. ආපු දිහාවක් හොයා ගන්න බෑ. අඩි සළකුණු නෑ. මාරයටවත් හොයන්න බෑ කියන්නේ, විඤ්ඤාණය කොහේද පිහිටියේ කියල එහාට ගිහිල්ල, මෙහාට ගිහිල්ල හොයනව, නමුත් හොයන්න බෑ. ජීවත්ව ඉන්දේද්දීත් අඩි පාරවල් නැති විදියට ඉන්න රහතන් වහන්සේලා, පිරිනිවන් පෑවහම අඩි පාරවල් හොයන්න පුළුවන් වෙයිද? අපි ගියොත් අඩි පාරවල් නො වෙයි, අපි යන්න ඩෝසර් පාරවල් දමාගෙන. ඒකයි ප්‍රශ්න තියෙන්නේ.

ඉතින් ඒ වගේ, මරණෙන් පස්සෙ පැත්තකින් තබන්න. බුදු දහමෙන් පෙන්වන්නේ මේ ජීවිතයෙම, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වන්නේ නෑ මරණෙන් පස්සෙ ලබන විමුක්තියක්. මේ ජීවිතයෙ පුළුවන් තරම් දුක් විදල, මරණෙන් පස්සෙ ලබන විමුක්තියෙන් වැඩක් තියෙනවද? මට නම් එහෙම එකක් නෑ, මම මේ සාසනේට ආදරේත්, මේ සාසනේ කටයුතු කරන්නේත්, මරණෙන් පස්සෙ නිවන් දකිමි කියන එකෙන් නම් නො වෙයි. මේ ජීවිතයෙම නිවන් දකින්න පුළුවන් කියනබව ගැන දුක නැතුව ඉන්න පුළුවන් කම නිසා. බැරිවෙලා මරණෙන් පස්සෙ ලබන විමුක්තියක් නම් මම දෙකක් නැතුව අන්‍ය සාසනෙයි මේ සාසනෙයි වෙනසක් නෑ කියනව. ඇයි කවුද දන්නේ දැන් අනිත් සාසන වලත් කියනව නේ මරණෙන් පස්සෙ සුගතියට යනව, දෙවියො ගාවට යනව කියල. මරණෙන් පස්සෙ දුකක් නැති නිවනකට යනව නම්, ඉන්නකම් දුක් විඳින්න වෙනව නේ. පලක් නෑ. ඒ හින්දා, බුදු හාමුදුරුවො දේශනා කරනව මේ ජීවිතයෙම නිවන් දකින්න.

හැබැයි එකක් දකින්න. මේක දඹ්‍රයක්, බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්වුවේ දඹ්‍රයක්, ජීවිතයෙන් දකින්න. අපි සංකල්ප වශයෙන් මොනව හරි හිතුවට මේකෙ විමුක්තියක් අපට ලැබෙන්නේ නෑ. ඇත්තටම හිතන්න, මේ හිතන, මේ දහම් අවබෝධයටම, අපේ මනස මැකෙනව. ඒකටම තමයි පෘථග්ජනකම නෑ කියන්නේ, වෙන මොකුත් නො වෙයි. පෘථග්ජන කියල කියන්නේ මොකක්ද? “පුටු කිලෙසේ ජනෙන්නිති පුටුජ්ජනෝ”. බොහෝකොට කෙලෙස් උපද්දන නිසා පෘථග්ජන කියනව.

ඇහැ ගැන නො දන්නාකම නිසා ඇහැ ගැනම හිතනව. ඇහැ ගැන දන්නකොට ඒ ගැන හිතන එක අඩුවී යනව. වෙන මොකුත් නො වෙයි, අමුතුවෙන් මේ නම් වලට හිරවෙලා ඉන්න එපා. කණ ගැන නො දන්න නිසා කණ ගැන හිතනව. ඒ කියන්නෙ අර ඇතිවෙලා නැතිවෙන ඡායාව ගැන නො දන්න කොට කණ්ණාඩියේ තියෙන ඡායාවට මොනව වෙයිද දන්නෙ නෑ, අතේ ඒක කැඩුනද දන්නෙ නෑ, වීදුරුවක්වත් වැටුනද දන්නෙ නෑ කියල හිත හිතා ඉන්නව නම් පිස්සු නැද්ද? කෙලෙස් නැති තැන කෙලෙස් උපද්දනව නො වෙයිද? උපද්දනව. එතකොට, යම්කිසි කෙනෙක් කණ්ණාඩියේ ඇති වෙච්ච එක නැති වෙනව කියල දන්නව නම් මොන තරම් විවේකයකින් ඉන්නවද එයා. අරය උපදවන සිතුවිලි ටික තියෙනවද? නෑ. ඒ වගේ සිද්ධියකින් කියන්නෙ.

ඇහැ කියන එක, බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, පෙර නොතිබීම හටගන්නව. **“වක්ඛංව පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං, තිණ්ණං සංගති ඵස්සො”**, කියන මේ වචනවල මහ විශාල අර්ථයක් තියෙනව. නමුත් ඒකත් අපි අපේ කෙලෙස් ටිකට ඔරොත්තු දෙන්න පුළුවන් විදියට හදාගෙන තියෙන්නෙ. අපි හිතාගෙන ඉන්නෙ දැන් මේ ඇහැ තියෙනව, තියෙන ඇහැට බාහිර තියෙන රූපෙ ගැටෙනව, මේ දෙන්න ගැටුනහම හිත ඉපදිලා ඔන්න පෙනෙනවා. දැන් හිත නැති වෙනකොට පෙනෙන දේ නැති වෙනව, හැබැයි පෙනුණු ඇහැයි රූපයයි දෙක තියෙනව තවම. ඒ කියන්නෙ, ඇහැට ඇස් ඉදිරිපිට රූප ගැටුනහම, දෙන්න ගැටිල හිත ඉපදිලා. ඉපදුන හිත කියන්නෙ පෙනුන. ඔන්න ඇහැත් රූපයත් දෙක වෙන්වෙනකොට හිත නැති වෙනව, හිත නැති වුනාට රූපය එහෙම නැතිවෙලා නෑ, එහේ තියෙනව, කියන තැනක.

ඉතින් මොකද වෙලා තියෙන්නෙ අපට, වෙනදටත් ඔය විදියට නේ ඉන්නෙ. ඔහොම තැනක් කියන්නද බුදුරජාණන් වහන්සේ සාරාසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පෙරැම පිරුවේ? ඉතින් ඕකෙන් මොකක්ද මට වෙච්ච ලාබේ? මොකුත් උනේ නෑ නේ. වෙනද විදියටම කෙලෙස් යෙදෙනව නේ.

නමුත්, මේ කාරණාවෙන් කියනව, **“වක්ඛංව පටිච්ච රූපෙව උප්පජ්ජති වක්ඛු විඤ්ඤාණං”** කියල අර තේ එක වගේ සිද්ධියක් කියනව. ඒ කියන්නෙ, **වක්ඛංව පටිච්ච රූපෙව** - මේ ඇහැයි උදවු වෙලා තියෙන්නෙ, ඇහැ නිසා රූපය හදල තියෙන්නෙ, ඇහෙන්. ඊට පස්සෙ,

ඇහැත් රූපයත්, මේ දෙන්න නිසා වක්ඛු විඤ්ඤාණය උපදිනව. තුන් දෙනාගෙ එකතුව ස්පශීය. එතකොට කියනව, මේ ඇහැ හදල තියෙන්නෙ රූපයෙන්, රූපය හදල තියෙන්නෙ ඇහෙන්, මේ දෙන්න හදල තියෙන්නෙ හිතෙන්, අන්තිමට තුන්දෙනා ඇවිල්ල තියෙන්නෙ හරියට, පෙර නො තිබීම ඔවුනොවුන්ට එකතු කරල, එතකොට රූපය ඉතුරුවෙලා නෑ ඇහැට පෙර, ඇහැ ඉතුරුවෙලා නෑ රූපයට පෙර, මේ දෙන්න ඉතුරුවෙලා නෑ හිතට පෙර, හිත ඉතුරුවෙලා නෑ මේ දෙන්නට පෙර. ඒ වෙලාවටම හදාගෙන ඉන්නෙ අනුභව කරන්න කියන එකක්. ආයි ඉතුරු නැතුවම නැති වෙනව කියන එකක් කියනව. ආයෙ ඉතුරු වෙන්න රූප තියෙන්න බෑ.

ඕකට මම කියන්නෙ හරියට, ලිප් ගල් තුනක් සමච තබල බත් හැලියක් ඉව්ව නම්, දැන් ඕකෙදි එක ලිප් ගලකට විතරක් වැඩි අවස්ථාවක් ලැබෙන්නෙ නෑනේ. දැන් ලිප් ගල් තුනක් තියල මුට්ටියක් තිබ්බොත්, එකක් හෝ ගත්තොත් මුට්ටිය වැටෙනව. තුන් දෙනාම ඉන්න ඕන.

ඒ වගේ ඇහැ නැත්නම් රූප නෑ. රූප නැත්නම් ඇහැ නෑ. ඒ දෙන්න නැත්නම් හිත නෑ. හිත නැත්නම් මේ දෙන්න නෑ. තුන් දෙනාම හිටියම පෙනෙනවා කියන එකෙන් කියනව, එක්කෙනෙක්වත් කලින් ඉඳල නෑ. මම කොහොමද ඇහැයි හිතයි තියෙනව කලින්, මේ දෙන්න නැතුව කොහොමද රූපයක් පනවන්නේ? මොකක්ද මට ඒකට තියෙන අත් දැකීම? ඊට පස්සෙ රූපයයි හිතයි තියෙනව ඇහැ නෑ. එහෙම බෑ. නැත්නම් ඇහැ තියෙනව අර දෙක නෑ. නැත්නම් ඇහැයි රූපයයි තියෙනව හිත නෑ. එහෙම ගන්න බෑ.

ඔය කාරණා ටික ඔක්කෝම එකතු වෙන්න තමයි මම අර කිවුවෙ පංචඋපාදානස්කන්ධයේ උදයවාය මේ පැත්තෙන් බලන්න කියල ඔය කාරණා එකතුවෙන හැටි පෙන්න්න. ලෝකය බාහිරෙන් තීරණය කරන්න එපා. මෙහෙම හේතු ටිකක් හැදිල පෙනෙන්නේ මේ, කියල සිද්ධියක් පෙන්නව.

ඉතින් මම කියන්නෙ නිවන් දකින්න නම්, මොනව හරි දෙයක් කරන්න නො වෙයි, ඇත්තටම සසරෙන් මිදෙන්න, මේක සෙල්ලමක් නො වෙයි, විහිළුවකුත් නො වෙයි, මොනව හරි දෙයක් කරල හිතට පොඩි සැහැල්ලුවක් ලබල දෙන එක සැහැල්ලුයි. නමුත් අනන්ත ජාති, කල්පාන්තර ගාණක්, නිවන් මග කියන එක භොයා ගන්න බැරුව ආපු අපට, මේකෙ අපි දන්න මට්ටමක ඉඳගෙන, මිදෙන්න පුළුවන් නම්, මීට

කලින් අපි මිදෙන්නෙ. ඒ හින්දා ටිකක් බුද්ධිමත්ව හිතන්න කියන්නයි, මම මේ හැම එකම කියන්නෙ. මේ එකක්වත් මගේ දෘෂ්ටි කියනව නොවෙයි. මම මේ මේ පින්වතුන්ට ඉගන ගන්න කියන්නෙ, හිතන්න, ඔක්කොම දේවල් කියන්නෙ, හිතන්න. එකම තැනක්වත් මම කියන්නෙ නෑ මේ එකක්වත් ගන්න කියල. ඕන නම් ඔය පෙන්නන තැන් මම ඔක්කොම කියන්නම් සූත්‍රවල කොහේද තියෙන්නෙ, කොහොමද බලන්න ඕන කියල.

මේ ඔක්කොම හැබැයි, අභිධම්ම මට්ටම්. අභිධම්මය කියල අමුතුවෙන් ඉගනගන්න ඕන නෑ. අභිධම්මය කියල කියන්නෙ මොකක්ද? අධිගම මට්ටමේ ප්‍රඥාව. හරියට අධිගම මට්ටමේ ප්‍රඥාව මේ පින්වතුන්ට ආවොත් අභිධම්මය කියන එක තේරෙයි. අභිධම්මය තේරුනොත් මේ පින්වතුන්ට හරියට ඒ මට්ටමට එයි මනස. ඊට මෙහා නිවන් දකිනව කියන එකක් නැහැ.

මම කියන්නෙ, ඇහූ නො දන්න කෙනා කොහොමද ඇහේ අනිත්‍යය බලන්න කියලයි මම අහන ප්‍රශ්නය. රූපය ගැන නො දන්න කෙනා කොහොමද රූපයේ අනිත්‍යය බලන්නෙ? මම ඇහූ කියල දන්න මට්ටමක ඉඳගෙන ඇහූ අනිත්‍යය කිවුවට හරියනවද? හරියන්නෙ නෑ. දැන් අපි දැක්ක, ඇහූ කියන එකේ යථාර්ථය අපි හිතුවට වඩා ටිකක් ගැඹුරුයි නේ.

එතකොට ඔන්න ඔය වගේ කාරණාවන් ටිකක් තියෙන නිසයි බුදුරජාණන් වහන්සේ මහණෙනි, ඇහූ පුරාණ කම්මයක්, ඒක සකස් කරන එකක්, චේතනාවෙන් පිළියෙල කරන එකක්, වේදනාවට වස්තුවක් කියල දරන්න, දකින්න කියල, දහයුතුයි කියල පෙන්නුවෙ.

ඔය තරම් විස්තරයක් තියෙනව මේ ඇහැට. තව ඔය වගේ මහ ගොඩක් තියෙනව, ටිකයි මම පෙන්නුවෙ. හැබැයි මෙහෙම එකක් තියෙනව. මුළු ජීවිත කාලෙම මහන්සිවෙලා ඇහූ විතරක් පාදගන්න. ඒ එක්කම, තියෙන ඔක්කොම කෙලෙස් ටික නැති වෙනව, අනිත් රූප ඔක්කොම දකිනව. ආයි කණ ගැනත් බලන්න ඕන, නාසය ගැනත් බලන්න ඕන, දිව ගැනත් බලන්න ඕන, එහෙම ඕන නෑ.

ගොඩක් අමාරුනම්, එක්කො කණ කියන එක පිරිසිදු දකින්න. කණ පිරිසිදු දැක්කොත් දුක පිරිසිදු දකිනවමයි. ඔක්කොම ටික, කාම ලෝක ඔක්කොම ටික පිරිසිදු දකිනවමයි. දුක පිරිසිදු දැක්කොත් සමුදය දුරු කරනවමයි. ඒ විදියට තියෙන්නෙ.

“ස්වාමීන් වහන්ස, ඇත්ත රූපය කවදාවත් දැකල නැහැනේද?”

ඔව් ඇත්ත රූපය දකින්න බැහැ. ඒක නුවණින් අවබෝධ කළ යුත්තක්. දකින්න පුළුවන් නම් ඒක විඤ්ඤාණයේ කෘත්‍යයක්. වක්ඛු විඤ්ඤාණයෙන් විඤ්ඤායා වෙන එකක්. විඤ්ඤාණය කියන්නේ මායාකාරයෙක්. නුවණින් අවබෝධ කරන එකක්. ප්‍රඥාවටයි ගෝචර වෙන්නේ. ඇහැ කියන එක ප්‍රඥාවෙන් තමයි දැක ගන්න වෙන්නේ. “පඤ්ඤාවන්තස්සායං ධම්මො, නායං ධම්මො දුප්පඤ්ඤස්ස” - මගේ ධර්මය ප්‍රඥාවන්තයින් සඳහා පමණයි.

“ස්වාමීන් වහන්ස, මම හිතාගෙන හිටියෙ ඇස කියන්නේ වක්ඛු ප්‍රසාද රූපය කියල. වක්ඛු ප්‍රසාද රූපයට ආයුෂ චිත්තක්ෂණ 17 ක් තියෙනව. වක්ඛු විඤ්ඤාණයට තියෙන්නේ එක චිත්තක්ෂණයයි. එතකොට වක්ඛු විඤ්ඤාණය නැති අතරේදි වක්ඛු ප්‍රසාද රූපයේ චිත්තක්ෂණ තව 16 ක් ඉතුරුවෙලා තියෙනව. ඔබ වහන්සේ කියන්නේ ඉතුරු වෙන්නේ නෑ කියල.”

නෑ, මම කියන්නේ මේ වක්ඛු කියන කාරණාව, අපි ඉගනගන්නව ප්‍රසාදය කියල. මේක ඇත්තටම අපේ කය. ඊට පස්සෙ, වක්ඛු විඤ්ඤාණය ප්‍රසාදයට පැමිණියට පස්සෙ තමයි ඇහැ කියන එක ඉපදෙන්නේ. ඇහැ කියන එක ඇතිවෙන්නේ. එතකන් ඇහැ හැදෙන්න තියෙන ඛිජය තියෙනව, ප්‍රසාදය කියන්නේ පාත්තිය. ඒකට පෙනෙන්නේ නෑ. අපි කියමු, වක්ඛු ප්‍රසාද, සෝත ප්‍රසාද කියන විට, වක්ඛු ප්‍රසාදය, ඒක වක්ඛු නො වෙයි. ඇහැ හැදෙන්න තියෙන ප්‍රසාදය. එතකොට ඒ ප්‍රසාද මට්ටමේදි, මොනවහරි වැදුනම කෙලින්ම හවාංග සිතටයි දැනෙන්නේ. මොකද? මකුළුව දැල බැඳල වගේ වක්ඛු ප්‍රසාද, සෝත ප්‍රසාද, සාණ ප්‍රසාද, ජීවිහා ප්‍රසාද, කාය ප්‍රසාද කියන ප්‍රසාද ටික ඔක්කෝම අල්ලගෙන, හිත හවාංග මට්ටමේ ඉන්නේ. තාම ඒක වක්ඛු වෙලා නෑ. ඊට පස්සෙ මේ ප්‍රසාද වලට මොනව හරි ගැටුනහම, කෙලින්ම පණිවිඩය යන්නේ හවාංග හිතට. හවාංග, හවාංග වලන, හවාංග උපච්ඡේද, හවාංග බිඳෙනව, ද්වාරාවජ්ජන. ඔන්න දැන් තමයි දොරටුව ආවර්ජනය වෙලා වක්ඛු විඤ්ඤාණය. ඔන්න වක්ඛු විඤ්ඤාණය, ඇහැ අනුව හිත උපන්න. දැන් සිතක් උපන්න, ඇහැත්

ඉපදිලා. දැන් ඇහැ උපන්න, හිත ඉපදිලා, දැන් එවෙලේම රූපෙන් පෙනෙනවා. ඇහැත් ඉපදිලා, හිතත් ඉපදිලා, රූපය තුළ දැන් තුන් දෙනාම එකට. දැන් ඇහැ ඉපදිලා. ඔන්න දැන් ඇහැ. රූප පෙනෙනවා දැන්. හිත මේහාට නාවහම, හිත හවාංග මට්ටමේ තියෙද්දි, දකින්න ඕන හරියට නිර්වින්දන එන්නතක් දුන්න කෙනෙකුගෙ වගේ. හිත හවාංග මට්ටමේ තියෙන්නෙ. ප්‍රසාදය තිබුනට, ඇහැ කියන කෘත්‍යය වෙන්නෙන.

අර අටුවාවක උපමාවක් පෙන්වනව: දැන්, කුරුල්ලෙක් අත්තක වහනකොට පෙර පසු නැතුව ඒ එක්කම ඡායාව බිම පතිත වෙනව. ඒ වගේ, මෙහේ මොනව හරි ප්‍රසාදයට ගැටුනොත් ඒ එක්කම හවාංගයට ගැටෙන්නෙ. නමුත් ඔතන ඇහැ වුනා නම්, එවෙලෙමයි පෙනෙන්න ඕන අපට. එතකොට **“වක්බුං හික්බවෙ”** කියල කියන කොට, ඇහැ කියනකොට, අපි දකින්න ඕන, කොතනකදි හරි **“වක්බුනා රූපං දිස්වා”** - ඇහෙන් රූප දැක කියනකොට, මේ හිත මේ පැත්තට ඇවිල්ල, සවිඤ්ඤාණක වෙච්ච ඇහැට මේ කියන්නෙ. ඇසත්, රූපයත්, වක්බු විඤ්ඤාණයත් කියනකොට, දැන් මේ හිත යෙදිලයි, ඇහැට හිත යෙදිලයි, මේ දෙන්න යෙදිලයි රූපෙට, කියන සිද්ධිය තියෙනව. මේ තුන්දෙනාගෙ තැනින් කියන්නෙ. වක්බු විඤ්ඤාණය ඉපදීමෙන්මයි ඇහැ කියන කෘත්‍යයට යන්නෙ. එතකත් පාත්තිය තියෙන්නෙ. ඇහැක කෘත්‍යය වෙන්නෙන නෑ, වක්බු කෘත්‍යය වෙන්නෙන නෑ. ඒ තුන් දෙනාට කාලයක් ගත වෙන්නෙන නෑ. එකටම. ඒ කියන්නෙ හිත උපන්න නිසාම නම් ඇහැ උපන්න, ඇහැ උපන්න නිසාම නම් සිත උපන්න, ඒ දෙන්න ඉපදුනේ රූපය නිසා නම්, දැන් තුන්දෙනා එකට ඉන්නෙ.

“ස්වාමීන් වහන්ස, හවාංග සිත කියන්නෙ කුමක්ද?”

හවාංග කියල කිවුවෙ, **“සංඛාර පච්චයා විඤ්ඤාණං”** කියල කතා කරන්නෙ. ප්‍රතිසංස්කාර වශයෙන් විඤ්ඤාණය බැසගැනීම. අන්න ඒ මට්ටමෙන් දකින්න.

හවාංග සිත කියල කියන්නෙ, මනුස්සයෙක් වෙලා උපන්න නො වෙයි, උත්පත්ති හවය සිදෙන්නෙන නැතුව, ඒ හවයේ පැවැත්මක්, අංගයක්වෙලා පවතින හිත. ඒ හිත තියෙනව නම් මැරෙන්නෙන නෑ. වක්බු විඤ්ඤාණ, සෝත විඤ්ඤාණ, සාණ විඤ්ඤාණ, පීච්චා විඤ්ඤාණ, කාය

විඤ්ඤාණ, මනෝ විඤ්ඤාණ, ඕව මොන එකක්වත් නැතත්, අර හවාංග සිත තියෙනව නම් ජීවිතය පවතිනව. සිහි නැති කරල අවුරුදු ගාණක් වුනත් පෙට්ටියක දාල හිටියත්, මෙහේ මොකුත් සඤ්ඤා පද්ධති නෑ. නමුත් මේ හිත තියෙනව නම් එයා ජීවත්වෙනව කියන ගනයට යනව. මේ හවයෙ ඉන්නව තාම. ඒ හින්ද, මේ උත්පත්ති හවයේ පැවැත්ම වූ, උත්පත්ති හවයේ අංගයක් වෙච්ච සිතට, මේ හවය පවත්වන සිතට කියනව හවාංග සිත කියල. මේක විපාක සිතක්. ඒක දකින්න, ජීවිතය පවත්වන සිත දකින්න, හවාංග සිත.

ඒ හවාංග සිත කියන මට්ටමේදි, පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇති වීමට හේතු පහ දේශනා කරන්නම්. එතකොට, අවිද්‍යාව, කමීය, තණ්හාව, ආහාර.

හවාංග මට්ටමේ ඉඳල අපි ඒ රූප, ශබ්ද, ගන්ධ, රස, පොට්ඨබ්බ, ධම්ම කියන මේ අරමුණු දැක්කහම ඇතිවෙන නිමිති තමයි අපට ආපච්ඡා ප්‍රතිසංස්කාරය සඳහා උපකාර වෙන්නේ. හවාංග සිතේ කෘත්‍යය එතනින් ඉවරයි. ආයින් උපන්නහම ප්‍රතිසංස්කාරයෙන් එහා පැත්තට ගිය හිතට, ප්‍රතිසංස්කාරයෙන් පැමිණුනාම පැමිණි එක පවතින කොට ආයි හවාංගය කියනව.

එතකොට, ඔය ඇහැ පුරාණ කමීය කියන්නේ, ඔය හවාංග, ඔය සිද්ධි ටික ඔක්කොම අපට එළිවෙයි අපි පොඩ්ඩක් කතා කරමු පංච උපාදානස්කන්ධය ඇතිවීමට හේතු ටික කියනකොට.

පංච උපාදානස්කන්ධය කියනකොට දන්නව නේ, රූප උපාදානස්කන්ධය, වේදනා උපාදානස්කන්ධය, සංඥා උපාදානස්කන්ධය, සංඛාර උපාදානස්කන්ධය, විඤ්ඤාණ උපාදානස්කන්ධය. ඒක උත්පත්ති ස්ථාන වශයෙන් හය ආකාරයි. වක්ඛු, සෝත, සාණ, ජීවිතා, කාය, මන කියල. එතකොට, පංච උපාදානස්කන්ධ හයක් නෑ, එක පංච උපාදානස්කන්ධයයි. පංච උපාදානස්කන්ධය ඇතිවීම හා නැතිවීම. පංච උපාදානස්කන්ධය කියනකොට, රූප උපාදානස්කන්ධය ගන්න අර අභිධම්ම ක්‍රමයට අටවිසි රූපයම. තව පැත්තකින් ගත්තහම ස්කන්ධ කියන්නේ සමුහයක්, ගොඩක්, රාශියක්. දැන් උදකක්කකු - ජලකඳක්, අග්නික්කකු - ගිණි කඳක්, රුක්ඛක්කකු - ගස් ගොඩක් කියනව වගේ, රූප ස්කන්ධ, රූප ගොඩක්.

මොනවද රූප ගොඩ? “අතීතංවා, අනාගතංවා, පච්චුප්පන්නංවා, අස්සකන්තංවා, ඛණිද්ධංවා, ඕලාරිකංවා, සුක්කමංවා, භීතංවා, පතීතංවා,

යංදුරේ, සන්තිකේවා සබ්බං රූපං”. අතීත, අනාගත, වතීමාන, තමා තුළ, බාහිර, ගොරෝසු, සියුම්, හීන, ප්‍රතීත, දුර, ළඟ කියන මේ රූප ටික, එකොළොස් ආකාර රූප ටික ඔක්කොම එකට එකතු කරල කැටි කරල, කියනව රූපස්කන්ධ, රූප ගොඩක්. ඒ විදියටම දැනගන්න, අතීත, අනාගත, වතීමාන, වේදනා ඔක්කොම එකතු කරල, වේදනාස්කන්ධ කියල කියනව. ඒ වගේම, සංකල්පස්කන්ධ, චේතනාස්කන්ධ, විඤ්ඤාණස්කන්ධ කියල කියනව.

එතකොට දැන් මේ උපාදානස්කන්ධ කියල කියන්නෙ ඇයි? උපාදානයට හිතවු, “සාසවා, උපාදානීයා” ආශ්‍රවයන්ට අරමුණු වන, ආශ්‍රවයන්ගෙන් අරමුණු කරන, උපාදානයන්ට හිතවු, ආශ්‍රව සහිත උපාදානයන්ට හිතවු, දේට කියනව උපාදානස්කන්ධ කියල. ඒ කියන්නෙ උපාදානස්කන්ධය කියන තැන, කෙලෙස් නෑ. නමුත් කෙලෙස් කියල යමක් තියෙනව නම්, ඒ මේ උපාදානස්කන්ධයෙන් බැහැරද නො වෙයි. ඒ කියන්නෙ, යම් ක්ලේසයක් තියෙනව නම් ඔය ක්ලේසය බහාලන්න පුළුවන් එකම දේ තමයි මේ ටික.

අපි කියමු දැන්, සීනි ටිකකුයි බෝතලේකුයි තියෙනව. බෝතලය කියන්නෙ සීනිද? නෑ. එතකොට සීනි කියන්නෙ බෝතලයද? නෑ. එතකොට සීනි ටික, දාන නිසා සීනි ටිකට හිතෙහි නිසා, සීනි ටික වැටෙන නිසා, සීනි බෝතලය කියනව. සීනි බෝතලය කියන්නෙ බෝතලය සීනි හින්ද නො වෙයි. නැත්නම් සීනි කියන්නෙ බෝතලය සීනි හින්ද නො වෙයි. ඒ වගේ, සීනි ටික වගේ උපාදානය. බෝතලය වගේ ස්කන්ධ ටික. මේ උපාදානය දාන්න පුළුවන්, බහාලන්න පුළුවන්, තැන්පත් කරන්න පුළුවන් හින්ද උපාදානස්කන්ධය, කියනව. සීනි බෝතලය, ලුහු බෝතලය. ඒ බෝතලයට, දාන දාන දෙයින් නම් කරන්න පුළුවන් නේ. ඔය බෝතලයට පිටි දැම්මොත්, පිටි බෝතලය කියනව. බෝතලය පිටි හින්දද? නෑ. පිටි වලට හිතෙහි නිසා, පිටි දාන්න පුළුවන් නිසා.

ඒ වගේ, උපාදානීයයි, ඕසනීයයි, යෝගනීයයි, ග්‍රන්ථනීයයි, කියනව. ග්‍රන්ථ දාන්න පුළුවන් නිසා ග්‍රන්ථනීයයි. උපාදාන දාන්න පුළුවන් නිසා උපාදානීයයි. යෝග දාන්න පුළුවන් නිසා යෝගනීයයි. නිවරණ ටික දාන්න පුළුවන් නිසා නිවරණීයයි. එකම ස්කන්ධ ටිකට. නිවරණීය ධර්මයෝත්, පංචඋපාදානස්කන්ධයෝත් කිවුවොත් දෙකම එකයි. ඒ වගේ,

පංචඋපාදානස්කන්ධයෝ. උපාදානස්කන්ධ කියල කියන්නේ, උපාදාන දාන්න පුළුවන්. උපාදානය බහාලන්න පුළුවන් දේ.

එතකොට, හැම එකටම උපාදානය බහාලන්න බැහැ. දියර ටිකක් බෝතලයකට දැම්මට, කුඩියකට නොදැමිය හැකි සේ, උපාදානය දාන්න පුළුවන් භාජන ටිකක් තියෙනව. ඒ ටිකට තමයි උපාදානස්කන්ධ කියන්නේ.

උපාදානය දාන්න බැරි, රැඳෙන්නේ නැති, භාජන ටිකක් තියෙනව. ඒකට තමයි අපරියාපන්න භූමියේ ලෝකෝත්තර ස්කන්ධ කියල කියන්නේ. ලෝකෝත්තර මාගී සිත්, ඵල සිත්, වල තියෙන ස්කන්ධ ටිකට, උපාදානය දාන්න බැහැ. උපාදාන වෙන්න බැහැ. බහාලන්න බැහැ. ඒ හින්දා ඒවට උපාදානස්කන්ධ කියන්නේ නැහැ. තුන් භූමිය අනුව ගිය, කාමාවචර, රූපාවචර, අරූපාවචර තුන් භූමිය අනුව ගිය මේ ඔක්කෝම ටික උපාදානය දාන්න පුළුවන් ඒව. උපාදානස්කන්ධ. බහාලන්න පුළුවන්. හැබැයි, ඒ බෝතලය සීනි නො වෙයි වගේ මේක උපාදානය නො වෙයි. ස්කන්ධ ටික උපාදානය නො වෙයි, උපාදානය බහාලන්න පුළුවන්.

ඇහැ කියන එක උපාදානස්කන්ධයක්. උපාදානය කියන එක විඤ්ඤාණයෙන් කරන්න ඕන එකක්. රූපය කියන එක උපාදානස්කන්ධයක්. ඒක අභිනඤ්ඤාණය කරන එක හිතෙන් කරන එකක්, මනෝ විඤ්ඤාණය උපාදාන වෙන එක.

තව පැත්තකින් ගත්තොත්, චිත්ත වීථියක වක්ඛු විඤ්ඤාණය වගේ මට්ටමක් ගත්තහම උපාදානස්කන්ධය. ජවන් වගේ මට්ටමට ගන්නකොට උපාදානය. උපාදානස්කන්ධයට උපාදානයයි. චිත්ත වීථිය අවසන් වෙනකොට උපාදානස්කන්ධයට උපාදාන වෙලා. එතකොට ඔන්න ඔය ටික තමයි උපාදානස්කන්ධය.

උපාදානස්කන්ධයේ, ඇතිවීම නැතිවීම දෙක නො දකින හැම වෙලාවකම උපාදානය කියල මතක තියාගන්න. උපාදානස්කන්ධය කියල කියන්නේ මෙහෙම පෙනෙන මට්ටම. උපාදානස්කන්ධය, ඒකෙ ඇතිවීමත් නැතිවීමත්, නො දකින, හැම ක්ෂණයක් පාසාම උපාදානයයි. ඒක නවත්වන්න බැහැමයි.

ක්රම දෙකයි තියෙන්නේ. ගේට්ටු එකයි තියෙන්නේ, රේල් පාරද වහන්නේ, බස් යන පාරද වහන්නේ කියන එකට. බස් යන පාර

වැහුවොත් කෝවිඩයට යන්න පුළුවන්. කෝවිඩය යන පාර වැහුවොත් බස් වලට යන්න පුළුවන්. ඒ වගේ, පංචඋපාදානස්කන්ධයේ උදයවාය දකිනවද, නැද්ද? උදයවාය දැක්කොත් උපාදාන පැත්ත වැහිල, නිවන් මග ඇරිල. පංචඋපාදානස්කන්ධයේ උදයවාය නො දකිනකොට නිවන් මග වැහිල, සස ඇරිල. උපාදාන පැත්ත. එක ගේට්ටුවයි තියෙන්නෙ, ඒ හින්දයි මේ දෙක දෙපැත්තට කරන්න බැරි. ඒ නිසා දැන් තීරණය කරන්න වෙනව මොන පාරද වහන්නෙ කියල. මම කියල දෙන්නම් ගේට්ටුව ගැන. මේ පින්වතුන් තීරණය කරන්න කොයි පාරද වහන්නෙ කියල.

පංච උපාදානස්කන්ධයත්, උපාදානයත් දෙක දෙවිදියකට දතයුතුයි, දැකල පංච උපාදානස්කන්ධය දකින්න ඕන. තව ඕකට තව විස්තර මහා පුණ්නමා සූත්‍රය වගේ සූත්‍රවලදි පෙන්වනව, පංච උපාදානස්කන්ධයත්, උපාදානයත් දෙකක්ද එකක්ද කියල අහනකොට, “මහණෙනි, පංච උපාදානස්කන්ධයත්, උපාදානයත් එකක් නො වෙයි දෙකක්. එතෙකුදු වුවත්, පංච උපාදානස්කන්ධය කෙරෙහි යම් ඡන්ද රාගයක් තියෙනව නම්, ඒ තමයි උපාදානය. උපාදානය කියන එක පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් බැහැරව දකින්නත් එපා” කියල දේශනා කළා.

එතකොට අපට තේරෙනව, උපාදානය තියෙන්න තැනක් නැහැ උපාදානස්කන්ධ නැතුව.

එතකොට දැන් පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීම මොකක්ද? ඇතිවෙන හැටි තමයි, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කම් ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යයෙන්, ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන්, නිබ්බන්ති ලක්ඛණ නොදැකීමේ ප්‍රත්‍යයෙන්. නිබ්බන්ති ලක්ඛණ කියල කියන්නෙ ඉපදීමේ ගතිය, ඉපදීමේ ලක්ෂණය. ඒ කියන්නෙ අවිද්‍යාව නිසා, කම්ය නිසා, තණ්හාව නිසා, ආහාරය නිසා, උපදිනව නේද කියන එක නො දන්නාකමම තව එකක් ඇති කරනව, පස්වෙනිව. මේ ඇහැ කියන එක අවිද්‍යාවෙන්, කම්යෙන්, තණ්හාවෙන්, ආහාරයෙන් හැදුන එකක් නේද කියල නො දන්නාකම ම, හේතු වෙනව ඇහැ හැදෙන්න.

ඒ නිසා, නිබ්බන්ති ලක්ඛණ නො දැකීමත් එක්ක ධර්මා පහක් තියෙනව. ඒකෙදි තමයි, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන් කියනකොට, මම උදේ කිවුව න්‍යාය ගන්න, පටිච්ච සමුප්පාද සිද්ධිය. අවිද්‍යාව නිසා, අපි යම් කම්යක් කළහම, අවිද්‍යාව කියල කියන්නෙ, දැන් මේ වගේම පුරාණ කම්යට හම්බවෙච්ච සිද්ධියයි. පුරාණ කම්යේ ඇතිවීම නැතිවීම දන්නෙ

නැ. අවිද්‍යාවේ මුල් කෙළවරක් නැ, අපි කියමු පෙර ජීවිතේත් මේ වගේ ස්කන්ධයන්ගේ ඇතිවීම නැතිවීම නො දන්න අවිද්‍යාව නිසා, මේ පෙනෙන අරමුණට හිතුව, කිවුව, කෙරුව අපි. ඔන්න ඒ නිසාම, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන්, විඤ්ඤාණය බැසගන්න වුනා. ඔන්න පංච උපාදානස්කන්ධයේ බැස ගත්ත හැටි.

දැන්, ප්‍රතිසන්ධි වශයෙන්, විඤ්ඤාණය පැමිණුනාට පස්සෙ, විඤ්ඤාණයට අනුව නාම රූප වෙලා, නාම රූප දෙක නිසා, නාම රූප දෙක පැවැත්ම සඳහා, කණ බොන ආහාර දෙන්න වෙනව. ඔන්න දෙනකොට, ඇහැ, කණ, නාසය, දිව, ශරීරය, ඔන්න දැන් පංච උපාදානස්කන්ධය, මේ ප්‍රසාද ටික, ආයතන ටික හැදෙනව.

දැන් ඔන්න අවිද්‍යාව, කම් නිසා, මරණාසන්න මොහොතෙදි, කම්ය කම් නිමිත්ත කියන එක තමයි ඉදිරිපත් වෙන්නෙ. ඉදිරිපත් වෙනකොට, ඒකට ප්‍රතිචාර දක්වන්න, ඒ ඉදිරිපත්වෙන නිමිත්තට තමයි අපිට තණ්හාව උපාදාන ඇතිවෙන්නෙ. කැමැත්ත, අකමැත්ත, වතුර ටිකක් බලනකොට ඒක බොන්න ඕනකම. එතකොට ඒ කැමැත්තට තමයි අපි බොන්න යන්නෙ. ඒ කියන්නෙ උපදින පැත්ත තියෙන්නෙ තණ්හාවට.

අවිද්‍යාවෙන් කරන්නෙ නිමිති හදන එක. ඒ කියන්නෙ ඇත්ත නො පෙන්න, පැත්තකට යනකොට තියෙනව, තියෙනව, තියෙනව කියල. දැන් මේ එක තැන ඉන්නකොට, වටේම රැස් කරල තමයි තියන්නෙ. ඊට පස්සෙ කම්යේ ස්වභාවය තමයි, මරණාසන්න මොහොත වෙනකොට, මේ තියෙන ටික අතහරින්න හදනව; තියෙනව, තියෙනව, තියෙනව කියපු ටිකක්, වටකරල ගෙනත් දෙනව. දුන්නහම, ඔන්න, ඒ දුන්න නිමිතිවල ප්‍රියම එක, නැත්නම් ඒ වෙලාවට කම්ය විපාක දෙන විදියට, ඕකට කම්ය විපාක දෙන ක්‍රම කීපයක් තියෙනව, ආසන්න කම්, ආවින්න කම්, ගරු කම් කියල, ඒක ඉදිරිපත් වෙන පිළිවෙලක් තියෙනව, කම් කිවුවට. තමන් පුරුදු පුහුණු කළ එකක් හෝ ළඟම එකක් හෝ කියන තැනකින් එනව, අර සංවිධිත වාසනා ලොකරැයිසෙ බෝල ගොඩක් කැරකිලා එකක් එළියට එන්න වගේ, නිමිති ගොඩක් තියෙනකොට එකපාරට එකක් එනව.

ඔන්න දැන් මනෝ විඤ්ඤාණය ඇවිල්ල. දැන්, ඒකට තමයි තණ්හාව. තණ්හාව කියන්නෙ, දැන් මේව කම් සකස් වෙච්ච කියල කියන්නෙ, අලුතෙන් හදන්න ඕන නැ විස්තර ඔක්කොම තියෙනව. දැන් මෙතන එනකොට, මෙහෙත් බලාගෙන, කපනව, කොටනව, මරණව කියල

නම්, මේ නිමිත්ත සිහිකරනකොට, ඒ විස්තර ටිකත් එක්කමයි තියෙන්නේ. නැත්නම්, මෙහේ නිමිත්තකට දැන් බොහොම හොඳයි, හොඳට ඇලිල යම් මට්ටමක දැඩි රාග හෝ ද්වේෂ ගතියක් එක්ක නම් මේ රූපය එක්ක තිබුනේ, ඒ සිහි වෙනකොට ඒ මට්ටමත් එක්කමයි තියෙන්නේ දැන්. හොඳට හැදිල තියෙන්නේ එතන. දැන් හදන්න ඕන නෑ. කම් හදන යන්ත්‍රය තමයි මේ ඇහැ ආදි ආයතන. ඒකෙදි කම් හදන්න වෙනව.

ඒ කියන්නේ, ඇහැට පෙනෙන තැන කම් නෑ. ඒක සම්පට්ඨ්ඡන, සංකීරණ, වොක්ඛන කියලා, ඊට පස්සෙ ජවන් කියන්නේ කම් හදනව. හරි හොඳයි, මෙයා පුද්ගලයෙක්, කෙනෙක්, හරිම ලස්සනයි කියලා, තියෙනව. ඊට පස්සෙ දෙවනුවට, දැන් මේක හදල අත හැරපු එක නේ. කෙලින්ම සිහි කරනකොට දැන්, ඒකෙ හොඳට විස්තර ටික තියෙනව. දැන් හදන්න ඕන නෑ. මනෝ ද්වාරාවජ්ජන කියලා ඒක සිහි කරලා ගන්න විතරයි තියෙන්නේ. ඊට පස්සෙ දැන් ඔය ප්‍රතිසංස්කරණයෙන්, ඒ නිමිත්ත සිහිවෙන කොට, ඒක අරභයා තණ්හා උපාදාන යෙදෙනව. ඒ නිසාම හවය. එතකොට, ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් එතකොට අපට අවිද්‍යාවයි, කම්මයි, තණ්හාවයි, කියන කාරණා ටිකේ සහයෝගයෙන් තමයි, ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් ආවේ.

ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් එතකොට, ඒකෙදි තව විස්තර දැනගන්න ඕන, මම කිවුවේ, කම්මේ මට්ටම බලපානව, අවිද්‍යාවේ මට්ටම කම්මයට, කම්මේ මට්ටම බලපානව, නිමිත්ත ඇති කරලා තණ්හාව කරලා ප්‍රතිසංස්කරණය ගෙනත් දෙන්න, මෙයා අතරමැදියෙක් විතරයි, මෙතන තණ්හාව. ඊට පස්සෙ ඒ ප්‍රතිසංස්කරණය සිතේ තමයි කම් මට්ටම තියෙන්නේ. ඒකයි පුරාණ කම් කියලා කියන්නේ දැන්. ඊටපස්සෙ, නාම රූප දෙක හැඳෙනව ඒ මට්ටමට. නාම රූප දෙක නිසා ඕනෑම ආයතන හැඳෙනව. ඕනෑම දැන් රූප හැදිල, පංචඋපාදානස්කන්ධය යෙදෙන මට්ටම් වෙලා.

දැන් හරියට, උපමාවක් කළොත්, මකුළුව දැල බැඳල, දැල මැද්දට වෙලා ඉන්නව වගේ. ප්‍රතිසංස්කරණයෙන් විඤ්ඤාණය බැස ගත්තට පස්සෙ, හවංග මට්ටමේ හිත තියෙන්නේ, ඒ හිතේ තියෙන නාම ධර්ම වලට අනුව, රූපය හැඳෙනව. හැඳෙනකොට, ඒ නාම රූප දෙකේ ගතියටයි මේ ආයතන ටික පිහිටන්නේ, ආයතනවල රළු සියුම් ගති, පෙනෙන වණි සටහන්. දැන් අපට හිතෙන්නේ, වණි රූප එහෙම බාහිර තියෙනව දකිනව කියලා නේද? බාහිරකින්.

මේ පින්වතුන් අහල තියෙනවද වණ් අක්කුතාව කියල එකක් තියෙනව? අහල තියෙනව නේ. බාහිර රූපෙ නම් තියෙන්නෙ වණ්, කොහොමද වණ් අක්කුතාවයක් උනේ? දැන් රතුපාට පෙනෙන්නේ නෑ, කෙනෙකුට, කමියේ හැටි. එයාට සාමාන්‍යයෙන් පෙනෙන්නේ කොළපාට. දැන් මම කියන්නෙ බාහිර තියෙන රූපෙම නම් වණ්, ඒ වණ්‍යම නම් අපට පෙනෙන්නේ, මම කියන්නෙ කොහොමද එක්කෙනෙකුට විතරක් මේ වණ්‍ය පෙනෙන්නේ නැති වෙන්නත්, අනිත් කෙනාට පෙනෙන්නත්, හේතුව? බාහිර තියෙන වණ්‍යයි අපට පෙනෙන්නේ කියල නේ අපි හිතන්නෙ. මම කියන්නෙ ඒකයි. ලෝකය කියන එක උපද්දල දෙන්නෙ අපි කියන එකට සාක්ෂි මම මේ කියන්නෙ. නමුත් අපි ඕක දන්නෙ නෑ; අපි හිතන්නෙ මෙතන මේ වණ්‍ය තියෙන නිසා කියල. මෙතන මෙහෙම සටහනක් පෙන්වන්න පුළුවන් ගති ටික මෙතන තියෙන්න ඕන. කමියෙන් මට ඒ ටික හදල නැත්නම් ඒක එහෙම පෙනෙන්නේ නෑ.

මම ඕකට ගන්න නිදසුන තමයි වණ් අක්කුතාව කියන එක. නමුත් ඒක සොයන්න බෑ, බොහොම සුක්ෂමයි කියනව. බොහෝ දුරට තියෙන්නෙ රතුපාට පෙනෙන්නේ නෑ. අපි මේ කතා කළාට අපටත් වණ් අක්කුතාව තියෙනවද දන්නෙ නෑ. එව්වර සියුම් ඒක, භායන්න බෑ. ඒ කියන්නෙ, දැන් මේ රතුපාට කියල පෙනෙනකොට, එයාට මේ පාට පෙනෙන්නේ කොළපාටට. මම මේකට රතු කියනකොට එයාට පෙනෙන පාටට, එයාට පෙනෙන වණ්‍ය කොළපාට, නමුත් එයත් රතුපාට කියල කියන්නෙ. ඒකයි තියෙන ප්‍රශ්නය. එයා රතුපාට කියපු එකටමයි මම රතුපාට කියල තියෙන්නෙත්, මම රතුපාට කියපු එකටමයි එයා රතුපාට කියල තියෙන්නෙත්, නමුත් දෙන්නට පාට දෙකක්. වණ් අක්කුතාව තියෙන්නෙ මටද දන්නෙත් නෑ. කාටද තියෙන්නෙ කියල භායන්න බෑ. මොකද, මේ පින්වතුන් සුදු පාටයි කිවුවොත් මමත් ඒක සුදු පාටයි කියනව.

එතකොට, බාහිර වණ් සටහන තියෙනව කියල අපි හිතන්නෙ, නමුත් බාහිර වණ් සටහන තියෙනව නො වෙයි කියන්න මම ඔය කිවුවෙ. ඒ කියන්නෙ, මෙතන තියෙන්න ඕන එහෙම පෙන්වීමේ ගති ටික. කමීජ රූප කියල කිව්වෙ. ඒකයි “නාම රූප පච්චයා සළායනනං” කියල. මේ සිද්ධි ටික කියන්නෙ නිකම් එහෙම නො වෙයි.

මේ එකින් එකට, එකින් එකට, මෙයා නැත්නම් මෙයා වෙන්නෙ නෑ. අවිද්‍යාව නැති වුනොත් කමීය නෑ. කමීය නැති වුනොත් ප්‍රතිසන්ධි

විඤ්ඤාණය නෑ. ප්‍රතිසංඝි විඤ්ඤාණය නැත්නම් නාම රූප නෑ. නාම රූප නැත්නම් සළායතන නෑ. සළායතන නැත්නම් ස්පඨය නෑ කියනකොට මෙහේ බාහිර තියෙන දේවල් කැඩුන බිඳුන කියල ස්පඨය ඇති වුනා හෝ නැති වුනා කියල සිද්ධියක් වෙන්නෙ නෑ. හොඳට බලන්න මේ සිද්ධිය. මම කියන්නෙ යන්න එපා අනිත්‍යය බලන්න මෙහේ බාහිරේකට, මොකක්ද මේ කරන්නෙ, විහිළ කරන්නෙ කියල. ඇයි මේ පටිච්ච සමුප්පාදය මෙච්චර පෙත්වද්දි අපි මෙහේ තියෙන දෙයක් හොයන්න, අරෙහෙ යනව වගේ.

කතාවක් නම් මතක් වුනා, කියන්නම් නිදිමත යන්නත් එක්ක: කෙනෙකුගේ යතුරක් නැතිවෙලා කරුවලේ හොයනවලු. තවත් කෙනෙක් ඇවිල්ල කියනවලු මොකක්ද ඔය කරුවලේ හොයන්නෙ, අර එළිය තියෙන තැනකට ගිහිල්ල හොයන්න කියල.

ඒ වගේ අපිත් කරන්නෙ වෙන එකක්. මෙහේ හේතු ටික තියාගෙන, අර යතුර නැති තැන කරුවල නිසා ලයිට් එක තියෙන තැනක බලනව වගේ දෙයක් අපිත් අඩු නැතුවම කරන්නෙ. ඒ කියන්නෙ ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික තියෙන පැත්ත තියෙද්දි අනිත්‍යය දකින්න, තණ්හාව නැති කරන්න බාහිරෙන් අනිත්‍යය බලනව. මම කියන්නෙ මේ ධර්මයන්ගෙ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටිවත් දන්නෙ නැතුව, ඒ වස්තුව හඳුනාගන්න පුළුවන්ද? ඒක ධර්මයන් දකින්නෙ නැතුව අනිත්‍යය දකින්න පුළුවන්ද? බෑ.

ඉතින් අවුරුදු සිය ගණනක් මේ පින්වතුන් පුවවත් නම් මේකෙ අනිත්‍යය බලන්නකො. ඇති වෙච්ච හේතුව දන්නෙ නැතුව නැතිවෙනව කියන එකක් වෙයිද? මගේ අදහස ගන්න එපා. බුදුරජාණන් වහන්සේ පෙන්නල තියෙන දහම සිහි කරන්න.

ස්පඨයට හේතුව මොකක් කියලද උගන්වල තියෙන්නෙ? සළායතන කියල නො වෙයිද? සළායතනයට හේතුව උගන්වල තියෙන්නෙ මොකක් කියලද? නාම රූප. ඇයි මේ ටික පෙන්නන්නෙ මේ? පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදයවාය. ඒකයි, අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කම් ප්‍රත්‍යයෙන්, තණ්හා ප්‍රත්‍යය තියෙනව ප්‍රතිසංඝි අවස්ථාවෙදි, ඊට පස්සෙ ආහාර ප්‍රත්‍යයෙන් කියල කිව්වෙ, ප්‍රතිසංඝි විඤ්ඤාණය බැස ගත්තට පස්සෙ කණ බොන ආහාර ටික දෙන්න වෙනව. ඔන්න ඔය කාරණා ටික එකතු වුනහම තමයි මේ ආයතන ටික හැදෙන්නෙ. ඊට පස්සෙ ඒ ආයතන ගැටුනහම තමයි හිත ඉපදිලා මේ ස්කන්ධ පංචකයක් හැදෙන්නෙ. එතකොට රූපය ඇති වෙන්න හේතුව ඔය කාරණා හතරයි.

මේ හතර නිසාම රූපය ඇති වෙනව නේද කියල නො දන්නා කමත් රූපය ඇතිවෙන්න හේතුවක්. හේතු පහයි.

ඊට පස්සෙ, වේදනාව, සංඥාව, සංඛාර, විඤ්ඤාණය කියන ඒ ධර්මා වලටත් ඔය විදියටම ඇති වෙනව. මොකද, ඇහැ හැදූනොත්, මේ විදියට ප්‍රසාද හැදූනහම, ගැටිල, මේ විඤ්ඤාණය උපදිනව කියන මේ සිද්ධිය වෙන නිසා, එකටම තියෙන්නෙ. එතකොට, රූප, වේදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණය කියන ධර්මා පහට, එකකට පහ ගාණෙ විසි පහක්.

ඊට පස්සෙ, දැන් මෙහෙම පෙනෙනකොට, මේ අවිද්‍යා ප්‍රත්‍යයෙන්, කම් ප්‍රත්‍යයෙන් මේ ආයතන පිහිටිල, නාම රූප වෙලා ආයතන ටික හැදූන නිසා, මෙහෙම පෙනෙනවා නේද කියල එයා දන්නෙ නැත්නම්, පෙනෙනකොටම, මොකද වෙන්නෙ, ආපහු, මේ අවිද්‍යා කම් කියන ඒව අළුතෙන් ටික පටන් ගන්නව.

එතකොට, මෙහෙම පෙනෙනකොට මේ අවිද්‍යා, කම්, තණ්හා කියන ටික නිසාම ඇති වෙනව නේද, එතකොට, මෙන්න මේ විදියට දන්නකොටම, දැනගන්නොත්, මෙහේ අල්ලගෙන, තණ්හා උපාදාන වෙන්නෙ නෑ. එහෙම වුනොත් මේ පංච උපාදානස්කන්ධය නැතිවෙනව නේද කියල මේ ඇතිවීම නැතිවීම දැන ගන්නොත්, මේකෙ අවිද්‍යා සංඛාර වෙන්නෙ නෑ නේද කියල, නැති වීමට දන්නව.

මේ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දැනගන්නකොටම, දැනගන්නොත් මොකද වෙන්නෙ? මේ පෙනෙන දේ ඇත්ත වෙලා හිතන එක නැති වෙනව. ඇයි? දැන් තමන්ගෙ හේතු ටිකක් නිසාම නම් පෙනෙන්නෙ, හේතු ටික නැති වෙනකොට නැති වෙනව. මම මගේ ඡායාව අල්ල ගන්න පැන්න වගේ සිද්ධියක් නේ මේ කරන්නෙ. මම මගේ ඡායාව එක්ක බැන ගන්නව ගහ ගන්නව වගේ සිද්ධියක් තමයි මේ පෙනෙන දෙයක් එක්ක යමක් හිතනව කියනව කරනව කියනකොට.

මම ඕකට කියන්නෙ, දැන් අර අර සිඬිනි නගරයේ තියෙන උසම ගොඩනැගිල්ල, තට්ටු 30 ක් කියමු, ඒකට නැගල පෙනෙන දඹ්බය ගන්න පැන්නොත් එහෙම කොහොමද? පෙනෙන දඹ්බය ගන්න පනින්න වෙන්නෙ ප්‍රපාතයකට නේ. මේ පින්වතුන් දන්නවද ඊට වඩා තට්ටු සිය ගණනකින්, තිහකින් නො වෙයි, සිය ගණනකින් තීරණය කරන්න බැරි ප්‍රපාතයක් කියල මේ පනින එක? ඒක ඒ තරම් උස නෑ. අපට නො පෙනුනාට, මොකද එයා ගන්න හදනකොට, සැප දුක් විඳින්න එහෙත් බලනකොට, පෙනෙන දේ ඇති උනේ මෙහෙමයි,

නැති උනේ මෙහෙමයි කියන එක එයා දන්නෙ නෑ. ඒ හින්දයි එහෙත් සැපවත් උනේ. එයා දන්නව, ඔහෙන් සැපවත් වෙන්න බෑ, මේ හේතු ටික වෙනස් වුනොත්මයි මේ අරමුණේ සැප විදින්න පුළුවන්. සැප ඇති වෙන්නෙන් සැප නැතිවෙන්නෙන් මේ හේතු ටිකමයි. ගොඩනැගිල්ලට නැගපු හින්දමයි සැපයක් ඇති වුනේ. මේ ගොඩනැගිල්ලෙන් බැස්සොත් නම් මේ සැපය නැති වෙනව. එහෙනම් ගොඩනැගිල්ල තුළම ඉන්නවා කියන එක හදා ගන්නවා මිසක, ඔහේට පැනල හරියන්නෙ නෑ.

ඒ වගේ, මේ පෙනෙන දේ, මේ හේතු ටික නිසාම හටගත්ත නම්, හේතු ටික නැතිවෙනකොට නැති වෙනව. මේ පෙනෙන දේ ඕන නම් මේ විදියෙ තව කාරණයක් කරන්න වෙනව කියන තැනකට එන්න වෙනව මිසක, මේ පෙනෙන ඵලය පැනල අල්ලල හරි යනවද?

එතකොට එයාට වෙනව, මේ දේ ඕන නම්, මේ විදියටම කමී රැස් කරල ආයින් විඤ්ඤාණය පිහිටල ආයින් හිත හදා ගත්තොත් ආයින් පෙනෙනවා, කියන මේ හේතු ටික හදා ගන්න වෙනව. එහෙම නැතුව, එතකොටම හේතු නැති වෙනව හැබැයි ඒ සිද්ධිය දකිද්දිම. මෙහෙම පනිනව කියල කියන්නෙ, මේ ඉදිරියේ තියෙන දේ ගන්න හදනව කියනකොට මුළු පටිච්ච සමුප්පාදයම අනවබෝධයි. මුළු පටිච්ච සමුප්පාදයම දන්නෙ නෑ. පංච උපාදානස්කන්ධයත්, උපාදානස්කන්ධයේ ඇති වීමත් නැති වීමත් දන්නෙ නෑ, කියන කාරණාවෙන් කියනවා, ඊට වඩා ප්‍රපාතයක් නෑ.

තට්ටු 30 ගොඩනැගිල්ලෙන් පැන්නොත් මැරෙයි, මැරෙන්නෙ එක ජීවිතයයි. මේකට පැන්නොත්, මේ පෙනෙන දේ අල්ලන්න, මේ පින්වතුන් දන්තවද සසරෙ කොච්චර වාර ගණනක් ඉපදෙයිද කියල. හිතන්නවත් බෑ. කී ජීවිතයක් මැරෙයි කියල හිතනවද? එක ජීවිතයයි කියල හිතන්නෙ. දාස් ගාණක්, කල්ප ගාණක් මැරෙන්න පුළුවන්. ඒ තරම් භයානකයි, මේ පෙනෙන අරමුණ. ඒ තරම් ප්‍රපාතයක්. මොකද, මෙහේ බලනකොට පෙනෙන්නේ නැති වුනාට, මෙහේ තියෙන්නෙ හේතු ටික ඔක්කොම. මේ බලන සිද්ධිය ඇති, මෙහේ දන්නෙ නෑ කියන එක කියන්න. මේ අනිත්‍යය දන්නව, දුකයි කිය කියා හිතනව, ඇහැත්, රූපයත්, වක්ඛු විඤ්ඤානයත් අනිත්‍යයි කියල හිතනව. ඔය කතන්දර හරියන්නෙ නෑ, එතෙත්ට. ගොඩනැගිල්ලටම ඕන නම් ගිහිල්ල පැනල බලන්න. වෙනවද නැද්ද? එතකොට, එහෙම පනිනවා නම් හෝ, පනින එක පැත්තකින් තැබේවා, ඒ විදියට බලාගෙන ඉන්නවා නම් හෝ, ඒකෙන් කියනවා, මේ දඹිතය පෙනෙන බව ඇති උනේ මෙහෙම නේද,

නැති වෙන්නෙ මෙහෙම නේද කියන එක දන්නෙ නෑ කියන එක. දන්නව නම් කෙනෙක්, එයා ක්ෂණිකව පෙන්නව මේක ප්‍රපාතයක්, ගන්න බෑ කියන එක.

ඒ නිසා, මේ විදියට ආධ්‍යාත්මික හේතු ටික බලන්න පුළුවන් නම්. ඒකයි, පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීම දැක්කොත්, සම්පූර්ණ මේ ආයතන ටිකේ ඇතිවෙව්ව හැටි පෙනෙන්නේ. ඕකට තමයි පුරාණ කමීය කියලා කියන්නෙ.

“ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ පංච උපාදානස්කන්ධයේ, ඇතිවීම නැතිවීම දකිනව කියන්නෙ, ඔය විදියට හිතන එකද?”

නෑ, දකිනව කියන්නෙ හිතීමෙන් තොරව දකින්න ඕන. හැබැයි දකින තැනට ගන්න හිතන්න ඕන. හිතන එකට කියනව යෝනිසෝ මනසිකාරය කියලා. ශීලයක පිහිටලා හිත වඩ වඩ හිතන්න ඕන. හිතන එකට කියනව යෝනිසෝ මනසිකාරය, ප්‍රඥාව. දකින දවසට හිතන්න ඕන නෑ, පෙනෙනවා. ඒ කියන්නෙ, මෙහෙම එක තියෙනකොට, අභලක්චන් අඩිය තියන්නෙ නෑ මෙහාට. පෙනෙන දේ ගන්න අත දාන්නෙ නෑ. ගන්න බැහැ. පෙනෙන දේ අත දාන්නෙ නෑ. එහෙම එකක් නෑ. අර සිඬනි නගරයේ උසම ගොඩනැගිල්ලට නැග්ගහම පෙනෙන එක අල්ලන්න අත දානවද මේ පින්වතුන්? පෙනෙනවා විතරයි.

ඒ වගේ අල්ලයි, ඕන නම්. හැබැයි දන්නව, පෙනෙන දේ අනුවෙනව නො වෙයි, මෙතන තියෙන පට්ඨ ධාතුවෙ හැපෙනවයි කියන එකේ නුවණ තියෙනව. පෙනෙන දේ එහෙම අනු උනේ නෑ. **“කායංච පට්ඨව ඵොට්ඨබ්බේව”** මේ තියෙන්නෙ.

එතකොට, පංච උපාදානස්කන්ධයේ උදයච්ඡය කිවුවෙ ඔන්න ඕක. ඔය විදියට දකින්න. ච්ඡයත් ඔය විදියට දකින්න. ඔන්න ඔහොම දැකල, මේ පින්වතුන් කරලා බලන්න.

මේ බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරලා තියන්නෙ ඔය විදියට, මම නො වෙයි කියන්නෙ. බුද්ධ දේශනාව බලාගන්න පුළුවන්, බුද්දක නිකායෙ පටිසම්භිදා මග්ගයේ, ඤාණ කථා කොටසෙ, උදයච්ඡය ඤාණය කියන එකේදි, බලා ගන්න, සම පණස් ලක්ෂණයෙන් යුත් උදයච්ඡය ඤාණය.

ඒකයි බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළේ මේ පංච උපාදානස්කන්ධයේ ඇතිවීමත් නැතිවීමත් නො දැන අවුරුදු සියක් ජීවත් වුනත් වැඩක් නෑ, මොකද එයා ඉන්නෙ ලෝකයේමයි. භීතෙකින්වත් මේ පැත්තට එන්නෙ නෑ. මෙහේ පෙනෙන දේ අරභයා භිතතවා, කියනවා, කරනවා, හොඳට වේවා නරකට වේවා, අන්තිමට මිඳෙන් භිතන්නෙත් ඔහෙත්මයි. අනිත්‍ය බලයි, දුක් බලයි, කැලි කැලි කඩල බලයි, කුඩු කරල බලයි. මේ ඔක්කොම, කොහේ බැලුවත් එයාට පටිච්ච සමුප්පාදය අනවබෝධය, හේතුවේ අනවබෝධය, ප්‍රත්‍යයේ අනවබෝධය, කියන එක හෙල්ලිලවත් නෑ.

මේ ඔක්කොම කරන්නෙ, නො ඇලී ඉන්න. නමුත් නො ඇලී ඉන්න කියල ඇලිල නේ ඉන්නෙ මේ. පෙනෙන සිද්ධියට පැනල නේ ඉන්නෙ, පෙනෙන සිද්ධිය අල්ලගෙන. නමුත් නො ඇලෙන්න එව්වර මහන්සියක් ඕන නෑ. පෙනෙනකොට, ක්ෂණිකව මේ පැත්තට හැරෙන්න ඕන. ඔය අනිත්‍ය, දුක්ඛ, අනාත්ම බලන්න, කැලි කැලි කඩන්න මොකුත් කරන්න ඕන නෑ, පටිච්ච සමුප්පාදය සිහි කර ගන්න ඕන. නැත්නම් මේ ස්කන්ධයන්ගෙ ඇතිවීම නැතිවීම සිහි කරගන්නකො, ක්ෂණිකවම, මේ අරමුණෙන් අනභැරිල නැද්ද කියල බලන්න. ඇලෙන්නෙත් නෑ, ගැටෙන්නෙත් නෑ, උපේකෂාවෙන් ඉන්නව, කියන තැන නිර්මානය වෙලා ඇති ඉබේම. **අප්ඤ්ඤාං පරිනිබ්බානං** - තමා තුළම කෙලෙස් පිරිනිවීම දකිනව.

අන්න ඒ මට්ටමට ආවොත්, තමන්ටම තේරේවි ජීවිතේ මොන තරම් සැහැල්ලුද කියල. **“මණ්ඩපිය මීදං භික්ඛවේ බ්‍රහ්මවරියං”**. මහණෙනි, මේ බ්‍රහ්මවරියාව මිහිරි පැණක් වගේ කියල බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරන්නෙ. ඒ මොකද? හැමදාම මේ කසාය බොනව වගේ නෑ, බොහෝම සැහැල්ලු තැනකට එනව. නමුත් මේ යන ක්‍රමයට ගිහිල්ල කවදද අපි මෙහෙත් මිඳෙන්නෙ? භීතෙකින්වත් භිතන්නවත් බෑ.

“සොමීන්වහන්ස, එහෙම මේ අවස්ථාවට එන්න භාවනා මගින් නො වෙයිද කරන්න ඕන?”

මේකට අමතරව මොකක්ද භාවනාව, මේක තමයි භාවනාව. භාවනාව කියල කියන්නෙ ඇස් දෙක වහගෙන එක තැන ඉදගෙන ඉන්න එකම නො වෙයි. මේක දඹ්‍රනය. දඹ්‍රනය ඉගන ගන්න ඕන. දැන් ඉගනගත්ත එක දකින්න එන්න තියෙනව ශීල, සමාධි, ප්‍රඥා කියල ත්‍රිශික්ෂාවක්.

එකකොට අපි භාවනාව කියල හිතන්නෙ මේ හිතන එක. ඒ කියන්නෙ මොනව හරි දෙයක් හිතන්න නො වෙයි.

සම්මාදිට්ඨි ඇති වීමට කාරණා, සෝතාපත්ති අංග කියන්නෙ, කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනය, සද්ධම් ග්‍රවණය, යෝනිසෝ මනසිකාරය සහ ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව. මෙයින් කාරණා දෙකක්, ඒ කියන්නෙ, කල්‍යාණ මිත්‍ර සේවනය සහ සද්ධම් ග්‍රවණය, බාහිරෙන් ලැබෙන්න ඕන. කල්‍යාණ මිත්‍ර ඇසුරත්, නිවර්තන දර්ශනයත් ඉගනගන්න ඕන. යන්න ඕන තැන, කෙළවර, ඉස්සරවෙලා ඉගන ගන්න ඕන. දැන් ඉගන ගත්තට පස්සෙ, එයට අනුව යන්න ඕන.

ඊට පස්සෙ, ධම්මානුධම්ම ප්‍රතිපදාව කියන්නෙ සීල, සමාධි, ප්‍රඥා. සීලයේ පිහිටල හිත වඩනව, වරණ ධම්. යෝනිසෝ මනසිකාරය කියන්නෙ, ඉගනගත්ත ක්‍රමයට ටික ටික මෙනෙහි කරනව. සීලයක පිහිටනව, සමට කමටහනකින් හිත වඩනව, ටික ටික මෙනෙහි කරනව. දැන් ශීල සමාධි ප්‍රඥා වැඩෙනව. මෙහෙම කරනකොට මොකද වෙන්නෙ සම්මා දිට්ඨිය වැඩෙනව. දැන් දකින්න පුළුවන්.

“ස්වාමීන් වහන්ස, ඒ මෙනෙහි කරනව කියන්නෙ තමන්ට ඇතිවෙන අරමුණු දැකීමද?”

හැම වෙලාවෙම. දැන් මෙනෙහි කරනව කියන දර්ශනයට එක වෙලාවක් නෑ. තමන්ට කැමති වෙලාවක පුළුවන්. දර්ශනයට අනුව මෙනෙහි කරන්න ඕන හුඟක් වෙලාවට ඉඳගෙන ඉන්න කොට නො වෙයි. අපට කෙලෙස් ඇති වෙන්නෙ එක තැනක ඇස් දෙක වහගෙන ඉඳගෙන ඉන්න කොටද? නෑ, ඉරියවු පරිහරණයේදි. එහෙනම් වැඩිපුරම ආරක්ෂාව තියෙන්න ඕන එතෙක්දි. ඒ මෙනෙහි කරන එකට උපකාරයක් පිණිසයි, එක තැනක ඉඳගෙන සිල් රැකල හිත වඩන්නෙ. හිත වැඩිය යුතුයි. හිත වඩන එකෙන් ලොකු උපකාරයක් වෙනව, මේ දර්ශනය ගන්න.

මහ අමාරුවට ගන්න එපා. අපි නිකමට ගනිමු වෙනදට මේ තියෙන දේ ගන්න කියල පනිනකොට, නිකම් මේ යන මට්ටමට. අපට බලන්න පුළුවන්, මේ ඇහැ නිසා බලපු නිසාම පෙනෙනවා නේද? කියල හිතන්න පුළුවන්. එකකොට තමනුත් ඒකට හිතනව, ඇයි එහෙම කියන්නෙ. තමන්වත් රැවටෙන්න එපා. තමන් ඊළඟට හේතු සාධක ඉදිරිපත්

කරන්න ඕන. ඒකයි තමන්ට තේරිලා, තමන් ළඟ දැනුම තියෙන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ, මේ පින්වතුන් මේක කරන්න පටන් ගන්න ඕන, මම කිවුවට නො වෙයි, මේ පින්වතුන්ට තේරුනොත් විතරයි. මේ පින්වතුන්ට සැහෙන මට්ටමක් ඕන වෙනව කරන්න තේරෙන්න. ඒ කියන්නෙ පිළිගන්න වෙනව, තේරෙන්න වෙනව, ඇත්තටම තියෙන දේ නො වෙයි. තියෙන දෙයක්, ඒ කියන්නෙ බලන්න ඉස්සෙල්ලත් තිබුන නොවෙයි, බැලුවයින් පස්සෙත් තියෙනව නො වෙයි. එතකොට තියෙන දේත් පෙනෙනවා නො වෙයි, වතීමානය ගත්තහම. මෙහෙම මේ ආයතන ටික නිසාමයි පෙනෙන්නේ කියල. එතකොට, ඒකට තමයි දැන් මේ බලන නිසාම පෙනෙනවා නේද, කිවුවහම, තමන්ගෙ හිතෙන්ම අනිත් පැත්තට කියනව නෑ, මේ තියෙන නිසාම නේ පෙනෙන්නේ, කියල තමන්ම ඉදිරිපත් කරනව, මේ ක්ලේසය එනව. එතකොට තමන්ම ආපහු, නෑ, හරියට මිරිඟුව දිහා බලනකොට ජලය වගේ.

ඔය උපමා මේ පින්වතුන්ට කියන්නෙ, මේ පින්වතුන්ට කියල දෙන්න නො වෙයි, මට ඇති වෙච්ච ප්‍රශ්න වලට මම දුන්නු උත්තර ඔය. ඒකෙන් මට සැහෙන්න පුළුවන් වුනා පිහිටා හිටින්න.

මිරිඟුව දිහා බැලුවම ජලය වගේ පෙනන්නව. ඇහෙන්නේ මේ පෙනන්නේ. එහෙනම් පෙනන්න දේ, තියෙන එක නො වෙයි. ඊට පස්සෙ මම ආපහු හිතනව ටිකක්. වැලි කැට තියෙන තැනක වැලි ගොඩක් පෙනෙනවා වගේ, ලෝකයේ මේ ඔක්කොම සංඛ්‍යායි. සංඛ්‍යායි කියන එකෙන් කියනව මෙහෙම පෙනෙන වස්තු කොහේවත් හැදිල නෑ. මෙහෙම නොවෙන ඒව රාශියක් එකතුවෙලා නේ මට මේ පෙනෙන්නෙ. එහෙනම් පෙනෙන දේ තියෙනව කියන්නෙ කොහොමද? කියන වගේ තැනකට තකී කරන්න ඕන. ඒ කියන්නෙ, මේක හැමදාම නො වෙයි.

තව පැත්තකින් ගත්තහම, එක තැනක ඉඳගෙන භාවනා කරනකොට, ටිකක් ප්‍රකට කරගන්න පුළුවන් වෙන්නෙ. අපි දැන් මෙතන ඉඳගෙන ගෙදර කියල සිහි වෙනකොට, ගෙදර කියල සිහි වෙන්නෙ මනසට නේ කියල සිහි කරනව. එතකොට මනස තුළින්ම හට ගත්ත එක තැනි වෙනව නේ, කියල බලනව. එහෙම බැලුවට, නෑ, ඒ වුනාට එහේ තියෙනව නේ කියන හැඟීම තියෙනව හිතේ. ඒක තැනිවෙන්නෙ නෑ. එතකොට තවත් ඒක බලන්නෙ නෑ. ඊට පස්සෙ මෙතනින් බලන්නෙ නෑ, එතෙන්නට යනව. එතෙන්නට යන්නෙ නුවණින්. ගේ තියෙන කොට හම්බවෙනව නො වෙයි, කණ්ණාඩියේ ඡායාව තිබිල හම්බ වෙනව නො

වෙයි, ඉස්සරහට ගියාට පස්සෙ පෙනෙනවා වගේ, තියෙන දෙයක් හම්බවෙනව නො වෙයි, ගියාට පස්සෙ මේ ආයතන ටිකට ගැටිල පෙනෙනවා නේද, කියල තමන් ටික ටික අල්ලල දෙනව, ආපහු අහකට යනකොටම නැතිවෙලා යනව නේද කියල.

නමුත් එහෙම බැලුවට එහෙමත් නැති වෙන්නෙ නෑ. ආයින් සමාධිය වඩනව, ආයින් ඔය වගේ අරමුණු දෙකක් තුනක් බලනව. ආයින් සමාධිය වඩනව, ඔහොම ටිකක් බලනව. ටිකක් කල් යනකොට පෙනෙනවා, එහේ තියෙනවාමයි කියල ඇදිල හිටින ගතිය අඩු වෙනව. කෙලෙස් කියන්නෙ සිහි කරන්න බැරි ගතිය එහෙම නො වෙයි. සිහි කරන කොට පෙන්නන, මේ හවයට යොමුවෙන ගතියයි අඩු වෙන්නෙ.

ඊට පස්සෙ ආයින් හිත වඩ වඩ, අරමුණක් දෙකක් අරගෙන මේක මනසයි කියල සිහි කරනව. නෑ, ඒ වුනාට සිහි කරනකොට අරෙහෙ තියෙනව නේ කියන කොට, මෙතන අත හැරල එතෙත්ට යන්න ඕන. තියෙනව කිවුවට, තියෙනව නො වෙයි, එතෙත්ට ගියාට පස්සෙ මෙහෙම මේ ඇහෙත් බලන කොට පෙනෙනවා නේද? කියල බලන්න ඕන. ඔය උපමාවක් දෙකක් සිහි කරගන්න ඕන, වැලි කැට තියෙන තැන ගොඩ වගේ පෙනෙනවා, මිරිඟුව තියෙන තැන පලය වගේ පෙනෙනවා, කණ්ණාඩිය ඉස්සරහට ගියහමයි පෙනෙන්නේ, ඔය වගේ තැන් වලින් අපට ඒ වෙලාවට ඒ වගේ කියන්න වෙනව එයාට. මොකද, එහෙම කියනකොට ඔන්න එයා අතහරිනව. නමුත්, අර ගතිය අත හරින්නෙ නෑ. ඒත් තියෙනව වගේ පෙනෙනවා. ඊට පස්සෙ මේ සිලයක පිහිටිල ඔන්න ඔහොම ආයින් ටිකක් හිත වඩනව. හිත වඩ වඩ ආපහු බලනකොට ඔන්න වෙනද තරම්වත් අමාරු නෑ. දැන් එහේ තියෙනව කියන ගතිය ගොඩක් අඩුයි. ඔහොම තවත් ටිකක් කල් යනකොට, ගෙදර කියල සිහි කරන්න පුළුවන්, සිහි කරල බාහිර තියෙනව කියනකොට, තියෙනව නො වෙයි කියල සිහි කරනකොටම අත හැරෙනව.

ඔහොම ගිහිල්ල යම් දවසක් තියෙනව, සිහිවෙනකොට මේක මනසයි නේ කියල හඳුන ගත්ත නම් ඇති. ඉබේම තියෙනව අර විස්තර ටික ඔක්කොම ඒකෙ දැන්. බාහිරට නැඹුරුවෙන්නෙමත් නෑ. ගියත් ගියහම හම්බවෙනව මිසක් තියෙන දේ හම්බ වෙනව නො වෙයි කියන තැනක උත්තරේකුත් එක්ක මෙතෙත්ට ඇවිල්ල, උපදින, උපදින විතර්කයේ අනිත්‍යය බලන්න පුළුවන්.

ඕක දැන් බෑ හැබැයි. දැන් බෑ කියල කියන්නෙ, එන එන සිතුවලි අනිත්‍යය බැලුවට මේ පින්වතුන්ට ඇති වෙන එකේ නැතිවෙන එක බැලුවට, ඇතිවෙන බව නැතිවෙලා නෑ.

ඒ කිවුවෙ, ගෙදර කියල සිහි වුනොත් ඒකෙ අනිත්‍ය බලයි. නමුත්, ගෙදර එහේ තියෙනවයි කියන හැඟීම නිසා ආයිත් එනව. ආයිත් ඇතිවෙච්ච දේ නැතිවීම බැලුවට ඇතිවෙන බව නැතිවෙලා නෑ. නමුත් ඇතිවෙන එකේ නැතිවීම බලන්න, ඇතිවෙන බව නැතිවෙන තැනට ඉඩ තියෙනව, ගෙදර කියන එක අවලංගු වෙච්ච දවසට. ඔය විදියට බලන එකට කියනව සම්මඨිනා ඥානය කියල අතීත, අනාගත, වර්තමාන තුන්කාලෙම. ඒ ටික බැලුවහම වර්තමානයේ උදයවාස ඤාණයට එනව. දැන් පුළුවන් සිත තුලින් උපදින උපදින විතකියන්ගේ අනිත්‍යය බලන්න. එහෙම නැතුව බලන්න බෑ. ඔය විදියට තමයි යන්න වෙන්නෙ. එතකොට, ඒ විදියට තමයි සම්මඨිනා කරන්න වෙන්නෙ. සම්මඨිනා කරන එකට උපකාරයි හිත සමාධි කරන්න කමටහනක, පැයක්ද පැය භාගයක්ද, ඉඩ ලැබෙන හැම වෙලාවකම ඉන්න එක. ඒකට උපකාරයි සිලය.

සිලයක පිහිටල පුළුවන් තරම් හිත සමාධි කරන්න. සමාධි කර කර අතීත අනාගත වර්තමාන කියන තුන් කාලෙන් විදඹිනා කරන්න නුවණ එන්න ඕන කොහොමද? යම් වස්තුවක් සිහි කරගන්න. අහේතුක, අවස්තුක ස්ථාන විදඹිනා කරන්නෙ නෑ. අහේතුක, අවස්තුක ස්ථාන කියල කිවුවෙ, හැම දෙයක්ම අනිත්‍යයි නේ, නැතිවෙලා යනව නේ කියල කිවුවට, කුසල මනසිකාරයක් මිසක විදඹිනා ඥානය වැඩෙන්නෙ නෑ.

ඕකට පෙන්නන්නෙ, ගොයම් කපන කෙනෙක්ගෙ උපමාවෙන්. මනසිකාරය උභන ලක්ෂණය, ප්‍රඥාව ඡේදන ලක්ෂණය කියල. ඒ කියන්නෙ, වම් අතින් ගොයම් මිට අල්ලගෙන, දකුණු අතින් දාල දැකැත්තෙන් කපනව. අල්ලගන්නෙ නැතුව දැකැත්ත දාල ඇදල කපන්න බෑ නේ. ඒ වගේ, පෙන්නනව මනසිකාර බලයෙන් අරමුණක් අල්ල ගන්න කියනව. ඊට පස්සෙ ප්‍රඥාවෙන් හිඳින්න කියනව.

ඒ කියන්නෙ දැන් ගෙදර කියල සිහි කර ගත්ත, අරමුණ. සිහි කරගෙන, මේ ගෙදර කියන එක මනසින්ම හට ගත්ත එකක්, නැතිවෙන එකක් නේද කියල බැලුව. ඒ අරමුණේ අනිත්‍ය බැලුව. නමුත් දැන් ගෙදර ඇත්ත වෙලා එන්න තියෙන ඇලීම් ගැටීම් දෙක නෑ. ගෙදර කියන එක

ඇතිවෙලා යන්න තියෙන සිතුවිලි වැලක් තියෙනව නම් ඒක නතර වෙනව.

නමුත් අවිද්‍යාව, නැත්නම් හැඟීම, ක්ලේසය නැති උනේ නෑ. මොකද, එහේ ගෙදර තියෙනව කියල. එතකොට, තවත් මේක කරන්නෙ නෑ. ටක්ගාල මෙනන අරගෙන බාහිරට යොමු වෙනව. බාහිර ගෙදර කියන එකක්, මෙහෙම සිහි කරනකොට එහේ තියෙනව නො වෙයි නේද, බලන්න කියල ගියහමත්, මේ ඇහෙත් බලන නිසාම පෙනෙනව. එතන තියෙන්නෙ, මේ ශුද්ධාඡ්ඨක මට්ටමේ රූප කලාප සටහනක් පෙනෙනවා. නැත්නම් කණ්ණාඩිය ඉස්සරහට ගියහම පෙනෙනවා වගේ නේද. නැත්නම් මෙහේ හේතු ටික නිසාම මෙහේ පෙනෙනවා නේද? මේ වගේ කුමන හෝ උපායකින් හිතන්න පුළුවන් ටික ටික. ආයින් හිත වඩනව.

“ස්වාමීන් වහන්ස, දැන් සතිය කියන එක සම්බන්ධ වෙනකොට, අරමුණු පෙනෙනකොට සතියෙන් නො වෙයිද වටහා ගන්නෙ? මම දැන් කොතනද ඉන්නෙ කියල? අපට දැන් තියෙන ප්‍රශ්නය අපේ හිත බොහොම වේගයෙන් වැඩ කරන නිසා මොනවද දකින්නෙ කියල අපට එව්වර අවබෝධයක් නෑ නේ. ඔබ වහන්සේ කිවුවනේ සමාධිය වඩල, සිහිය පිහිටුවා ගෙන ඉන්නකොට දැනෙන දේ හරහා ඒ ඇතිවීම නැතිවීම පෙනෙන්නේ නැද්ද?”

කොහොමද ඇතිවීම නැතිවීම පෙනෙන්නේ? මේකට සම්මත ඥානයක්ම තියෙනව නේ, දකින්න. ඉතින් සිහිය හරහා සමාධිය හරහා ඇතිවීම නැතිවීම පෙනුන නම්, ඉස්සෙල්ලාම රහත් වෙන්නෙ, බුද්ධත්වයට පත්වෙන්නෙ බුදුරජාණන් වහන්සේ නො වෙයි, ආලාර කාලාම, උද්දකරාම පුත්ත, අසිත තවුස. ඒ ගොල්ලන්ට තරම් සිහිය, ඒ ගොල්ලන්ට තරම් සමාධිය ඒ කාලෙ කාටද තිබුනෙ? කොච්චර නිකෙලෙස්ද කියනව නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනව, පිහිය මුවහත්, මුවහත මුවහත් බව දන්නෙ නෑ එව්වරයි. දෙන්න තියෙන උපරිම උපමාව. කෙලෙස් නෑ කියනව. කෙලෙස් නැති බව දන්නෙ නැති එක විතරයි කියනව.

“ස්වාමීන් වහන්ස, අව්වර අර ශුද්ධාශ්ඨක හැටියට හිතන්නේ නැතුව සතර මහා භූතයන්ගෙන් නේ හැදිල තියෙන්නේ කියන ඒ වූවි විදියට හිතන්න බැරිද?”

ඒත් කමක් නෑ. තමන්ට පුළුවන් විදියට දැනට, සමස්තයක් වශයෙන් කෙටියෙන් ගත්තහම, මේකයි මම පෙන්න්නේ. යම් අරමුණක් පෙනෙන්න තියෙන හේතු ටික මෙහේ තියෙද්දී, මම මෙහාට නැඹුරුවෙලා ඉදිමම මෙහේ අල්ලගෙන ඉන්නේ කියල කියන්නේ. අවශ්‍ය වෙන්නේ සීලයක පිහිටල, හිත වඩල, මෙහේ නිසා පෙනෙනව නම්, මෙහේ නැති වෙනකොට නැති වෙනව නම්, මෙහේට යන්න බෑ කියන අවබෝධය ඇතුව මෙහෙම අරමුණේදී තමන්ට හැරිල ඉන්න මනසක් හදා ගන්නයි ඕන. මුළු ජීවිතේම ඔව්වරයි. මම කියන්නේ එව්වරයි. ඒකට ගන්න කොහොම හරි යමක් කරන්න. එතකොට මෙහේ ඇලෙන්න ගැටෙන්න අමුතු උත්සාහයක් වෙන්න ඕන නෑ. මේ ඇත්ත නොදැන, මෙහේ ඇලෙන්න ගැටෙන්නේ නැතුව ඉන්න හැදුවත් හරියන්නේ නෑ, ඒක අල්ල ගත්ත එකම ඇලීම කියල මම කියන්නේ. මෙහෙම බලාගෙන ඉන්න එකම ඇලීම, කියන එක කියන්නේ.

මොකද මේ ඇති, නිමිත්ත වෙන්න. ඒකයි, රූපය විඤ්ඤාණ ධීනියා, වේදනා විඤ්ඤාණ ධීනියා, සඤ්ඤා විඤ්ඤාණ ධීනියා, සංඛාර විඤ්ඤාණ ධීනියා. මම රූපයේ ඇතිවෙන හා නැතිවෙන හැටි දකිනකොට, රූපය අල්ලගෙන නෑ, වේදනාව අල්ලගෙන නෑ, සඤ්ඤාව අල්ලගෙන නෑ, සංඛාරය අල්ලගෙන නෑ. ඒක ඇතිවෙච්ච හා නැතිවෙන හැටි කියන ධර්මාවයි අනුචෙලා තියෙන්නේ මට.

“ඒ කියන්නේ සාමාන්‍යයෙන් කල්පනාවෙන් ඉන්න ඕනද නිතරම?”

අනිවායියෙන්ම, යටින් නුවණ, අවබෝධය තියෙන්න ඕන. දැන් මේක අහගත්ත. දැන ගත්ත. නමුත් දැන ගත්තට, තමන්ට මෙහෙම කාරණා දෙකක් තියෙනව. දැන් එක අරමුණක් ගානේ, මේක බලන්න බෑ. අමාරුයි. ඒ වෙලාවේදී උපාය කරන්න ඕන.

ඒ කියන්නේ, සීලයක පිහිටල, සිත රැකගෙන කරනව. හැබැයි, මේ හිත රැක ගන්නේ මොකටද? මෙන්න මේ වගේ තැනකට යන්නයි කියන එක දන්නව. හිත සමාධි වෙනකොට දන්න දේ දකිනව.

දැන් මේ වගේ අර්ථයකට එන්නයි තියෙන්නෙ, මෙන්න මේ වගේ සිද්ධියක් වෙන්නෙ කියන දැනුම ඇතුව, කලින් කලට මෙනෙහි කළේ නෑ. නමුත් දැඩි චිත්ත සමථයක් ඇතිවෙන්න කටයුතු කරනව, එයා දන්නව මම චිත්ත සමථය ඇතිවෙන්න කටයුතු කරන්නෙ මේ වගේ දඹිනියක් ගන්නයි, කියන කාරණාව. ඒකෙන් එයාට දඹිනිය මතක් වෙනව නිතරම.

ඒ කියන්නෙ, ඇත්තටම ජීවිතේ එයා යම් දැක්මකින් මේ පටන් ගන්නෙ. කවුරුවත් කියපු නිසා නො වෙයි, භාමුදුරුවො කියපු නිසා නො වෙයි, බුදුරජාණන් වහන්සේ කියපු නිසාවත් නො වෙයි, එයාට පෙනෙනවා ඇත්තටම ලෝකය ඇතිවෙලා තියෙන්නෙ. සත්පුරුෂ ඇසුර කියල කියන්නෙ එයාට ඔප්පුවෙන මට්ටමට පෙන්නුව, එව්වරයි.

බුදුරජාණන් වහන්සේත් කරන්නෙ, නෑ බෑ කියන්නෙ නැතිවෙන්න ඔප්පුවෙන මට්ටමට පෙන්නන එකයි. ඊට පස්සෙ එයාට තේරෙනව එහෙම ඔප්පුවෙන මට්ටමට පෙන්නුවට පස්සෙ, ඇත්තටම ඒක කොච්චර ඇත්තක්ද? මෙහෙම ඇති වෙන එකක මම මෙහෙම ඉන්න එක වැරදියි නේද කියල එයාට තේරෙනව. එහෙනම් මම මෙහෙම හැරෙන්න ඕන නේද කියල. එයා මේ විදියට ඉඳීමෙන්ම එයා දුකෙන් මිඳෙනව.

ඒ දඹිනිය එයාට ලැබිල තියෙන්නෙ. එයා ඊට පස්සෙ, හැම වෙලාවෙම ඒක හිතුවෙ නැති වෙන්න පුළුවන්. ඊට පස්සෙ එයා උපාය යොදනව.

උපමාවක් කියන්නම්: කටු තියෙන කැලේක යන්න ඕන වුනොත්, කටු ඇනගන්නෙ නැතුව යන්න ඕන. අපි මොකද කරන්නෙ මුළු කැලේම තියෙන කටු ටික වහනව, තහඩු ටිකක්, ලෑලි ටිකක් දාල, යනව. එතකොට ඇනෙනවද? නෑ. නමුත් ඕක ලේසි නෑ. මුළු කැලේක තියෙන කටු වහන්න පුළුවන්ද තහඩු දාල, ලෑලි දාල? අපි උපායක් කරනව අපේ කකුල් දෙක වහගන්නව සෙරෙප්පු දෙකක් දාල. ඒක ඉතින් ඒ අර්ථයම වෙනව නේ. කටු ඇනෙන්නෙ නැති වෙන්න යන්න ක්‍රම දෙකක් තියෙනව. කැලේම තියෙන කටු ටික වහල යන්න පුළුවන්, ඒත් කටු ඇනෙන්නෙ නෑ. ඔය කෘත්‍යයම වෙනව මොකක්ද? අපි සෙරෙප්පු දෙකක් දාගෙන යනව.

ඒ වගේ, දැන් මේ චිත්ත සමාධිය, ඒ කියන්නෙ මේ දඹිනිය දකින්න අපට සමාධියක් ඕන කියල දන්නව. එතකොට ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැති මනසක් හදා ගත්තොත් අපිට මේ හිත සමාධි වෙනව, නිවරණ ධර්ම

දුරුවෙනව, එහෙම වුනොත් දකින්න පුළුවන්. දැන් ලෝකයේ ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න මට උපායක් ඕන. අරමුණක් ගානෙ විදහිනා කරල හෝ සිහිය පිහිටුවල මට ඇලෙන්නෙ ගැටෙන්නෙ නැතුව ඉන්න පුළුවන්. නමුත් ඒක අපහසුයි.

ඒ නිසා මොකද කරන්නෙ මේ හැම වැඩ කටයුත්තක්ම කරනව, අර සෙරෙප්පු දෙක දාගන්නව වගේ මම තුළ සිහිය පිහිටුවා ගන්නව. සති නිමිත්තක සිහිය තියාගෙන, සියලු සත්ත්වයෝ නිදුක් වෙත්වා, නිරෝගී වෙත්වා, සුවපත් වෙත්වා කියන තැනකින් හිත හිත, මේ කටයුතු කරනව. හැබැයි මෙයා මේ කරන එකට ඥානය නුවණ තියෙනව. මෙන්න මෙහෙම දැනියක් තියෙනව, මෙතෙන්නට මගේ මනස ගන්නයි මම මේක කරන්නෙ, කියන තැනකට. එහෙම සිහිය පිහිටුවාගෙන, මෙෙත්‍රිය, බුදුගුණ, අසුභය, මරණ සතිය, සතර කමටහන් කියන්නෙ, ආරක්ෂාව පිණිස තියෙන මේ හතර වඩනව, හැම වෙලාවෙම.

එක තැනක ඉඳගෙන ඉන්නකොට, පරිභායා භාවනාව කියල ආනාපාන සතිය හරි, බොජ්ඣංග භාවනාවක් කරනව. අනිත් වෙලාවට පරිභායා භාවනාවක් හැටියට අරමුණු මෙනෙහි කරනව. සීලයක පිහිටල ඉන්නව. මෙපමණකිනුත් එයා වියා වන්නයි. උත්සාහවන්නයි.

කලින් කලට මෙහෙම කරන අතරෙ දැනියත් හිතන්න පුළුවන් නම් අර්ටත් වඩා වියායි. ඊට වඩා ඉක්මනට අවබෝධය ලැබෙනව. ඊට වඩා ඉක්මනට කෙලෙස් ගෙවෙනව. එහෙම නො ගත්තත්, මෙහෙම තැනකට යන්නයි තියෙන්නෙ කියන අවබෝධය ඇතුව කළහම, යන්න පුළුවන්. නමුත් ඊටත් වඩා වෙගයි මේකත් ටික ටික හරි, හිත හිතා හරි යනව නම්.

“ස්වාමීන් වහන්ස, චක්ඛුනා රූපං දිස්වා උප්පජ්ජති මනාපං, උප්පජ්ජති අමනාපං, උප්පජ්ජති මනාපාමනාපං කියන්න තැනත් ඔතනමද?”

මෙතනමයි. ආයා ව්හාරය. ආයා උපේක්ඛාව. ඇහෙන්න රූප දැකල, මනාප දේ මනාප නැතුව ඉන්න පුළුවන්. අමනාප දේ මනාප නැතුව ඉන්න පුළුවන්. ඕන විදියකට. මනාප දේ අමනාප වෙන්නත් පුළුවන්, අමනාප දේ මනාප වෙන්නත් පුළුවන්, මනාප අමනාප දෙකෙන්ම ඉන්නත් පුළුවන්, මනාප අමනාප නැතුව ඉන්නත් පුළුවන් කියල. මොකද, එහෙම එකක් නෑ නේ. මෙහේ බලාගෙන හිටියොත් තමයි,

එක්කො මනාපයේ ඇලෙනව, එක්කො අමනාපයේ ගැටෙනව. එක්කො මනාපයේ අමනාපයේ ඇලීම් ගැටීම් දෙකම ඇතිවෙනව. ඉතින් මම මෙහෙට වෙලා හිටියහම හරි නේ.

ඒකයි රහතන් වහන්සේට තියෙනව, “ජලංගසමන්තාගතා උපේක්ඛා”, අංග හයකින් යුක්ත උපේක්ෂාව. බිඳෙන්නෙ නෑ, වජ්ජුපමා - දියමන්තියක් වගේ, බිඳෙන්නෙ නෑ. මොකක්ද? වක්ඛු සම්ඵස්සයෙන්, රූප අරහයා උපේක්ෂායි, ශබ්දය අරහයා උපේක්ෂායි, ගන්ධය අරහයා උපේක්ෂායි, රසය අරහයා උපේක්ෂායි, ස්පර්ශය අරහයා උපේක්ෂායි, ධම්මාරම්මණ අරඬයා උපේක්ෂායි. රහතන් වහන්සේට සෑප වේදනාවෙන් උපේක්ෂායි, දුක් වේදනාවෙන් උපේක්ෂායි, උපේක්ෂා වේදනාවෙන් උපේක්ෂායි.

සැපේ සැපවත් වෙනකොට රාගානුශය, දුකේ දුක් වෙනකොට පටිසානුශය, උපේක්ෂාවෙ රැවටෙනකොට අවිජ්ජානුශය. රහතන් වහන්සේට මේ තුනම නෑ. මොකද, සැප වේදනාවත්, ඒකට හේතු ටිකත් දන්නව, හේතු නැතිවෙනකොට සැප වේදනාව නැති වෙනව කියලත් දන්නව. මෙහෙට තියෙනකොට හේතු ටික ඉබේම දන්නව. ආධ්‍යාත්මික රූපය වගේම, බාහිර රූපය තැනින් විතරක් නො වෙයි, මේ වේදනාව උපදිනකොටත් වේදනාව අනුවෙන්නෙ නෑ උන්වහන්සේට. ස්පර්ශ නිසා නේ හට ගත්තෙ කියල අවිජ්ජා සංඛාර විඤ්ඤාණ කියන ටිකේ ඉඳල, ස්පර්ශ නිසා නේ හට ගත්තෙ, ස්පර්ශ නැතිවෙනකොට නැතිවෙනව නේ කියන, හේතු ඵල දහම දන්නව.

ඔය සිද්ධිය, ආයෙ මේ රූපෙට විතරක් නො වෙයි, මේ න්‍යාය එකටම තියෙන්නෙ. රූපය අතහරින්න තියෙන්නෙත් ඔහොමමයි, වේදනාව අතහරින්න තියෙන්නෙත් ඔහොමමයි, සංඥාව අතහරින්න තියෙන්නෙත් ඔහොමමයි, සංඛාරය අතහරින්න තියෙන්නෙත් ඔහොමමයි, විඤ්ඤාණය අතහරින්න තියෙන්නෙත් ඔහොමමයි.

මොකද, වේදනාව විතරක් ස්පර්ශ නිසා නො වෙයි රූපය හැදිල තියෙන්නෙත්, වේදනාව, සංඥාව, සංඛාරය, විඤ්ඤාණය ඔක්කොම ටික හැදිල තියෙන්නෙත් ඔහොම නිසා.

මේ න්‍යාය හුරු කරගෙන ගියහම, සැප වේදනාවට හේතුව ස්පර්ශ නිසා, හේතු ස්පර්ශ කියනකොට මේ ටික දකිනව. අවිජ්ජා සංඛාර කියන මේ ටික දකිනව. ස්පර්ශයෙන් සැප වේදනාව උපන්නෙ. හේතු ටික නැතිවෙනකොට මේ වේදනාව නැති වෙනව කියන එක දන්නව. වචන

නො වෙයි, නුවණ. මේ විදියට එනකොට ඉබේමයි අතහැරෙන්නෙ. එනකොට සැප වේදනාවෙන් උපේක්ෂයි, දුක් වේදනාවෙන් උපේක්ෂයි, උපේක්ෂා වේදනාවෙන් උපේක්ෂයි. එයාට පුළුවන් ඕන විදියකට ඉන්න. මනාපයේ මනාපව ඉන්නත් පුළුවන්. මනාපයේ අමනාපව ඉන්නත් පුළුවන්. අමනාපයේ මනාපව ඉන්නත් පුළුවන්. අමනාපයේ අමනාපව ඉන්නත් පුළුවන්. ඕන විදියකට පුළුවන්.

“ස්වාමීන් වහන්ස, අපි දැන් උදයවාය දකින්නෙ වොස්පන අවස්ථාවෙ නේද?”

නෑ, උදයවාය දකින එකට වෙනම නුවණක් තියෙනව. එනකොට ලෝකෝත්තර මාභීයේදී, මේ චිත්ත වීථි වලට සමබ්බව නො වෙයි දකින්නෙ. ඔය විදහිනා ඥාන වලදි තමයි, ජවන් මට්ටමේදි දකින්න වෙන්නෙ. වොස්පන අවස්ථාවෙදි මොකුත් කරන්න බෑ. නුවණ යෙදෙන්නෙ නෑ. වොස්පනේදි සිහි කරන එක විතරයි කරන්නෙ. ජවන් මට්ටමට ඇවිල්ලයි උදයවාය ඥානය ඇති වෙන්න තියෙන්නෙ. ඒද, ලෝකෝත්තර මාභී එල මට්ටමේ සිත්වලද නො වෙයි. ඕකට කියනව විදහිනා ඥාන කියල. එනකොට ඔය ටික වෙන්නෙ කාමාවචර කුසල ජවන් වලදි. වොස්පන වලදි කිසිම දෙයක් බෑ. වොස්පන කියල කියන්නෙ, ඊට අනුව සිහි කරන ගතිය විතරයි. දන්නෙ නෑ. නුවණ හෝ අනුවණ කම හෝ කුසල හෝ අකුසල හෝ ඔක්කොම කමී යෙදෙන්නෙ ජවන් මට්ටමේදි. ප්‍රඥාව යෙදෙන්නෙත් ඒ මට්ටමේදි.

ඊට පස්සෙ ලෝකෝත්තර මාභීයේදි, ද්වාර විමුක්තව, චිත්ත වීථි නෑ. කෙලින්ම නුවණ. සාප්‍රවම වතීමානය දකිනව. ඒ කියන්නෙ අපි පැහැදිලි මට්ටමෙන් ලක්ෂණයකට ගත්තොත්, අපි අද රැවටිල ඉවරවෙලයි හදන්නෙ. මනුෂ්‍යයෙක් හැටියට පෙනිල, නැත්නම් මෙහේ තියෙන දෙයක් දැකල ඉවරවෙලා, නෑ නෑ එහෙම නො වෙයි කියල හිතන්නෙ. මේක තමයි විදහිනා ඥානයේ ලක්ෂණය. ලෝකෝත්තර මාභී ලක්ෂණය තමයි, රැවටිල හදනව නො වෙයි. කෙලින්ම පෙනෙනවා. ඒ කියන්නෙ මෙහේට අත දාන්නෙ නෑ. කෙලින්ම ඇත්තම පෙනෙනවා. ඒ කියන්නෙ මේ හේතු ටික නිසාම හට ගන්නව නේද කියන තැනකට නුවණින්මයි උපදින්නෙ, මිරිඟුව පෙනෙනවා වගේ.

“ඒ කියන්නෙ ස්වාමීන් වහන්ස, යෝනියෝ මනසිකාරය තමයි අර වොඤ්ඤා අවස්ථාවේදී යෙදෙන්නෙ නේද?”

යෝනියෝ මනසිකාරය කියන ලක්ෂණය පෙන්වන්නෙ අපට ජවන් මට්ටමේදී, ඊට හිතෙනි. කුසල හෝ අකුසල හෝ මනෝ චිත්ත මට්ටමේ සිහි කරල දෙන ටිකයි, වොඤ්ඤා කියන්නෙ. මෙහෙත් ගන්න ටිකට තමනුත් ටිකක් දානව වගේ තැනක් කරන්නෙ, ඒකෙන් දන්නෙ නෑ කුසල්ද අකුසල්ද, භොදද නරකද කියල, යෝනියෝ හෝ අයෝනියෝ වෙන්න තියෙන හේතු ටික යොදනව. නමුත් යෝනියෝ මනසිකාරය, අයෝනියෝ මනසිකාරය කියන තැන නිමානය වෙන්න උපකාරක ධර්ම ඇතිවෙන්නෙ වොඤ්ඤා, එයා මෙනෙහි කරන විදිය. මෙනෙහි කිරීම. එතකොට මෙනෙහි කරන දේ කුසල්ද අකුසල්ද කියන එක ලැබෙන්නෙ ජවන් කියන තැනදී, කමී. වොඤ්ඤා අවස්ථාවේදී, ආශ්‍රව්‍යත්, තාම අකුසල් සිත්වත් කියල කියන්න බෑ, මොකද, ඒව ක්‍රියා සිත්. වොඤ්ඤා කියන්නෙ ක්‍රියා සිත්. එයාගෙ වැඩේ හම්බවෙච්ච එකට ටිකක් වක් කරන එක තමයි. ඒක භොදද නරක එකක්ද කියල දන්නෙ නෑ. අතට අහු වෙච්ච එක දානව. මැෂින් එකක් තියෙනව නම් එයාගේ වැඩේ ඒකට වැටෙන එකෙන් භාණ්ඩයක් හදල දෙනව, මේකට දැමීමේ ප්ලාස්ටික් ටිකක්ද, රත්තරන් ටිකක්ද කියන එක එයාට අදාල නෑ. මැෂින් එකේ හැටි තමයි, ඒක භාණ්ඩයක් හදන එක. ඒ වගේ වොඤ්ඤා කියන එක තමයි යමක් දානව. මොකක්ද කියන එක දන්නෙ නෑ.

සාදු! සාදු!! සාදු!!!

පසු පිටුව

බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කරනවා,

“**ඉමස්මිං ඛ්‍යාමමත්තේ කළෙබ්බේ සසඤ්ඤාමිහි සමනකෙ** - මේ සංඥා සහිත මනස සහිත බලයක් පමණ වූ ශරීරය තුළම, **ලොකං ච පඤ්ඤාපෙමී** - ලෝකයද පනවමි. **ලොකසමුදයං ච පඤ්ඤාපෙමී** - ලෝකයේ ඇතිවීමද පනවමි. **ලොකනිරෝධං ච පඤ්ඤාපෙමී** - ලෝකයේ නැතිවීමද පනවමි. **ලොක නිරොධගාමිණීපටිපදං ච පඤ්ඤාපෙමී** - ලෝකය නැති කරන ප්‍රතිපදාවද පනවමි”

කියලා, බුදුරජාණන් වහන්සේ ලෝකයත්, ලෝකයේ ඇති වීමත්, ලෝකයේ නැති වීමත්, නැති කරන මගත් බලයක් පමණ ශරීරයෙන් පැනෙව්ව.

පින්වතුනි යම් දවසකදී, අප හැම කෙනෙක්ම මේ දුක් සහගත සසරින් මිදෙන්නේ, මෙන්න මේ දශීනයට ආවොත්. අපට පුළුවන් වුනොත් යම් දවසක මුළු ලෝකයම බලයක් පමණ ශරීරය තුළින් දකින්න, දැනගන්න, අන්න ඒ දකින තැනට ආවහම තමයි, බාහිර දේවල් භාග්‍යන්ත යන ගමන නතරවෙලා, මේ සියලුම දුක අවසන් කරගන්න පුළුවන් වෙන්නේ.

එතකොට, ඔන්න ඔතනයි අපි භාග්‍යාගන්න ඕන. කොහොමද, බලයක් පමණ ශරීරයෙන් ලෝකය දකින්නේ, මොන විදියටද එතෙත්ට අප යා යුත්තේ?